

ISSN 1857-2278

Biblio Scientia

NR. 10, 2013

Academia de Științe a Moldovei

Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan”

BiblioScientia

Revistă de biblioteconomie și științele informării
2013 Nr. 10

Redactor - șef: **Aurelia HANGANU**

Redactor - șef adjunct: **Lidia ZASAVIȚCHI**

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Pavel BORODKOV (Ekaterinburg, Rusia)

Elena BOȚAN-GAINA (Chișinău, Republica Moldova)

Cristina CATEREV (Chișinău, Republica Moldova)

Elena COROTENCO (Chișinău, Republica Moldova)

Florin Gheorghe FILIP (București, România)

Octavian GORDON (București, România)

Elena HARCONIȚĂ (Bălți, Republica Moldova)

Dimitar ILIEV (Sofia, Bulgaria)

Ivan KOPYLOV (Moscova, Rusia)

Lidia KULIKOVSKI (Chișinău, Republica Moldova)

Olga OSIPOVA (Moscova, Rusia)

Maria POPESCU (Chișinău, Republica Moldova)

Alexei RĂU (Chișinău, Republica Moldova)

Ventsislav STOYKOV (Sofia, Bulgaria)

Valentina TCACENCO (Chișinău, Republica Moldova)

Nelly ȚURCAN (Chișinău, Republica Moldova)

Lector: **Elena VARZARI**

Coperta / viziune grafică: **Viorel POPA**

© Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a AȘM

ISSN: 1857-2278

Revistă semestrială

Textele sunt avizate. Redacția își rezervă dreptul de a decide asupra oportunității publicării materialului oferit de colaboratori, precum și de a solicita autorilor modificările sau completările considerate necesare.

Adresa redacției: str. Academiei 5a, mun. Chișinău, 2028, Republica Moldova

Tel/fax: (022) 72-74-01

E-mail: library@asm.md, aureliahanganu@yahoo.com

SUMAR

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ – PILON SPRE EDIFICAREA SOCIETĂȚII CUNOAȘTERII

Nelly ȚURCAN. <i>Publicarea electronică – un nou model pentru comunicarea științifică: revistele științifice electronice din Republica Moldova</i>	5
Carmen DOBRE, Svetlana CĂZĂNARU. <i>Potențialul patrimonial al Bibliotecii Academiei Române în contextul societății cunoașterii</i>	22
Iurie COLESNIC. <i>Un catalog ca un răboj</i>	34
Irina CERNEAUSCAITE, Ludmila CORGHENCI. <i>Soluții inteligente de argumentare a potențialului informațional al programelor analitice</i>	38
Vera OSOIANU. <i>Biblioteca în era Internetului: tendințe și prognoze</i>	42
Silvia GHINCULOV, Natalia CHERADI. <i>Noi modalități de colaborare internațională a Bibliotecii Științifice ASEM</i>	51
Ala SUSARENCO. <i>Paradigme contemporane ale bibliotecii universitare în asigurarea calității învățământului superior</i>	58
Cristina CATEREV, Valentina TCACENCO. <i>The Central Scientific Library „Andrei Lupan” on New Modern Social Media</i>	63
ISTORIA CĂRȚII ȘI A PRESEI	
Igor CERETEU. <i>Cărți vechi din biblioteca mănăstirii Țigănești</i>	72
Igor CHIOSA. <i>Specificul creștinismului la basarabeni, în viziunea lui Alexei Mateevici</i>	82
Ana BRĂIESCU. <i>Nichita Smochină – personalitate de excepție a poporului român</i>	90
Serghei CECHIR. <i>К юбилею основания Кишиневского реального училища</i>	97
ANIVERSĂRI	
<i>Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei la 85 de ani</i>	101
RECENZII, PREZENTĂRI DE CARTE	
<i>Dicționar de biblioteconomie și științe ale informării</i>	118
DIVERTIS	
Janna NIKOLAEVA. <i>Workshop-ul „Get Read. Publish with Springer”</i>	122
Ana BRĂIESCU. <i>Aniversarea bibliotecii cu Constanța Abălașei-Donoșă</i>	126
IN MEMORIAM	
Ion ȘPAC. <i>Vasile Badiu: referințe bibliografice. Variantă completată</i>	129

SUMMARY

SCIENTIFIC LIBRARY – A PILLAR FOR BUILDING A KNOWLEDGE SOCIETY

Nelly ȚURCAN. <i>Electronic publishing as a new model for scholarly communication: Electronic scientific journals of the Republic of Moldova .....</i>	5
Carmen DOBRE, Svetlana CĂZĂNARU. <i>Potential of the Library of Romanian Academy's Heritage in the Context of Knowledge Society .....</i>	22
Iurie COLESNIC. <i>A catalogue is like a testimony .....</i>	34
Irina CERNEAUSCAITE, Ludmila CORGHENCI. <i>Intelligent Solutions for Argumentation of Analytical Programs' Informational Potential .....</i>	38
Vera OSOIANU. <i>Library in the Internet Age: Trends and Prognoses .....</i>	42
Silvia GHINCULOV, Natalia CHERADI. <i>New Modalities of the International Collaboration of the Scientific Library AESM .....</i>	51
Ala SUSARENCO. <i>Contemporary Paradigms of the University Library in Providing for High Education Quality .....</i>	58
Cristina CATEREV, Valentina TCACENCO. <i>The Central Scientific Library „Andrei Lupan” on New Modern Social Media .....</i>	63

BOOK AND PRESS HISTORY

Igor CERETEU. <i>Old Books Collection of Tiganesti Monastery .....</i>	72
Igor CHIOSA. <i>Specificity of the Bessarabians' Christianity in the View of Alexei Meteevici .....</i>	82
Ana BRĂIESCU. <i>Nichita Smochina – the Exceptional Person of the Romanian Nation .....</i>	90
Serghei CECHIR. <i>The Anniversary of Chisinau Realschule Foundation .....</i>	97

ANNIVERSARY

<i>The Central Scientific Library „Andrei Lupan” of the Academy of Sciences of Moldova – the 85th Anniversary .....</i>	101
---	-----

REVIEWS, BOOK PRESENTATIONS

<i>Dictionary of Library and Information Sciences .....</i>	118
---	-----

DIVERTIS

Janna NIKOLAEVA. <i>Get Read. Publish with Springer Workshop .....</i>	122
Ana BRĂIESCU. <i>Library Anniversary Celebration with Constanța Abălașei-Donoșă .....</i>	126

IN MEMORIAM

Ion ȘPAC. <i>Vasile Badiu: Bibliographic References. Enlarged Version .....</i>	129
--	-----

PUBLICAREA ELECTRONICĂ – UN NOU MODEL PENTRU COMUNICAREA ȘTIINȚIFICĂ: REVISTELE ȘTIINȚIFICE ELECTRONICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

dr., conf. universitar, NELLY ȚURCAN
Universitatea de Stat din Moldova

Articolul prezintă practicile curente, precum și tendințele de publicare electronică a revistelor științifice. Este prezentată analiza site-urilor web ale revistelor științifice din Republica Moldova, precum și prezența revistelor științifice în bazele de date internaționale și în acces deschis.

Cuvinte-cheie: publicare electronică, reviste științifice electronice, analiza site-ului revistei, baze de date

This article presents the current practices and trends in electronic publishing of scientific journals. It presents the analysis of websites of scientific journals of the Republic of Moldova, and the presence of scientific journals in international databases and open access.

Keywords: electronic publishing, electronic scientific journals, journal website analysis, databases

În cadrul procesului de cercetare există diferite platforme, canale și mijloace publice, personale, formale și informale de comunicare despre activitatea științifică. Oamenii de știință comunică unii cu alții prin intermediul manuscriselor, preprinturilor, articolelor, rezumatelor, în cadrul seminarelor, prezentărilor la conferințe etc.

Savanții publică în formatul tradițional și electronic și pot disemina informația științifică prin intermediul web site-urilor personale, depozitelor de preprinturi, repozitoriilor instituționale și arhivelor despre date. TIC au contribuit la o comunicare mai frecventă, mai rapidă și mai ieftină decât în era de „hârtie”. Dat fiind faptul că fiecare (inclusiv și savanții) poate „publica” online, s-a schimbat echilibrul între autori, editori și bibliotecari, are loc modificarea paradigmei comunicării științifice [4, p. 47].

De la începutul anilor 1980 comunitatea academică tot mai mult intensifică utilizarea TIC. Aplicarea mijloacelor electronice pentru sprijinirea comunicării științifice este una din cele mai majore schimbări în practica științei din această epocă [10]. Rețelele de calculatoare, e-mailul, Internetul, bazele de date online și offline, World Wide Web, publicațiile electronice, listele de discuții și de știri, conferințele electronice, bibliotecile digitale, blogurile sunt doar câteva dintre tendințele care din ce în ce mai mult influențează activitatea de zi cu zi a comunității științifice. Spre deosebire de știința și cercetarea „tradițională”, care se realizau fără calculatoare în rețea, tendința ultimului deceniu este constituirea științei electronice sau a

„cyberscience” [15, p. 3] care se desfășoară în contextul aplicării TIC și a serviciilor electronice în scopuri științifice.

TIC modifică scenariile de dezvoltare a platformelor de comunicare științifică. Într-o serie de publicații se menționează că platformele digitale în curând vor înlocui publicațiile tipărite [3, p. 82], iar comunicarea științifică este acum mult mai dependentă de resursele electronice [11, p. 1402]. Acest punct de vedere a fost elucidat în mai multe lucrări ale lui Odlyzko A. care, de asemenea, a propus un model pentru publicarea științifică, controlată de savanți [17]. În opinia lui Borgman C., publicarea științifică în științele exacte, probabil, este cel mai bine adaptată pentru aplicarea tehnologiilor informaționale [3, p. 90]. În științele sociale și umanitare, în care viteza de publicare este mai puțin critică și penetrarea tehnologiei este mai inferioară, probabil că aprobarea pe scară largă a publicării electronice va fi mai lentă.

Publicarea electronică a lucrărilor științifice a sporit foarte mult audiența globală pentru activitățile de cercetare [7] și, de asemenea, a sporit productivitatea academică [2]. Inițiativele privind *accesul deschis* au, de asemenea, un impact mare și în următorii ani comunicarea științifică se va schimba. Comunicarea științifică este deja digitală, dar noile caracteristici ale publicării electronice nu sunt încă pe deplin exploatare [1, p. 540], iar viitorul publicării electronice nu este cu mult mai clar decât a fost nu demult [3, p. 83]. Situația este destul de complexă, în rezultatul proliferării formatelor, mediilor și canalelor de distribuție, de schimbare a legilor privind drepturile de autor și a practicilor de proprietate intelectuală, precum și a schimbărilor economice de publicare.

Érica Oliveira analizează diferite abordări privind publicarea electronică și menționează că definițiile reafirmă legătura dintre aceasta și diferite etape de dezvoltare a calculatoarelor [19, p. 70]. În dezvoltarea publicațiilor electronice Lancaster F. [12] evidențiază patru etape ce pot coexista simultan: utilizarea calculatoarelor în generarea de publicații imprimare tradițional, care datează de la începutul anilor '60 ai secolului trecut; distribuția publicațiilor, prin mijloace electronice, a versiunilor electronice, cât și a celor tipărite; publicarea electronică a formatului tipărit, dar cu anumite diferențe; generarea unei publicații absolut noi care explorează cu adevărat posibilitățile mediilor electronice (hypertext, hypermedia, video, sunet), care are două subtipuri: prezentarea textului și graficii de pe formatele existente, dar într-un mod inovativ, și producția de publicații electronice, dezvoltate la început pentru a explora toate posibilitățile calculatorului. În prezent, există exemple de publicații electronice, ce corespund etapelor menționate mai sus. În acest context Érica Oliveira îi citează pe Packer A. și Antonio I. care au atenționat că este un moment de „legătură între diferiții actori” implicați în comunicarea științifică [19, p. 70].

Există anumite dificultăți în definirea conceptului de publicație electronică, fiind prezentate abordări foarte diferite. Conform lui Kling R. și McKim G., publicația electronică este „un document distribuit, în primul rând, prin mijloace electronice. Mediul de distribuție este un factor care definește natura sa, o publicație electronică poate să fie imprimată posterior pentru lectură și circulație” [8, p. 891]. Această definiție reflectă perioada de tranziție, în care publicațiile coexistă în medii și stadii diferite de dezvoltare. Coexistența în formatul tipărit și cel electronic poate fi privită ca un aspect pozitiv pentru acceptarea și difuzarea publicațiilor electronice, deoarece permite cercetătorilor să experimenteze cu versiunea electronică fără, însă, a renunța la prestigiul publicațiilor tipărite [14, p. 5].

În ultimii ani, revistele electronice (e-reviste) sunt considerate un mijloc important de menținere a comunicării științifice între cercetători. Prima perioadă experimentală în evoluția revistelor electronice a început la sfârșitul anilor '70 ai secolului trecut, când, în anul 1979, în SUA a fost lansat programul *Electronic Information Exchange System*, și a durat până la începutul anilor '90. În această perioadă modificările pentru trecerea la un format electronic au fost minime. A doua etapă a fost marcată prin distribuirea revistelor electronice pe Internet. Cu toate acestea, evoluția reală a revistelor electronice a început în anul 1993, imediat după inventarea World Wide Web. Editorii au început publicarea în masă a e-revistelor pe web în paralel cu tipărirea versiunilor tradiționale. Cu toate acestea, oamenii de știință, ca autori și cititori, au fost destul de suspecti față de calitatea și fiabilitatea acestora [20], iar unii chiar și-au pronunțat neîncrederea privind necesitate revistelor electronice [18]. După anul 2000 a început cea de-a treia fază, descrisă de Tenopir C. ș.a. [22] ca o fază avansată în utilizarea revistelor electronice. Această fază a fost caracterizată prin plasarea revistelor electronice într-un context complet digital, de exemplu când capacitățile de căutare, precum și alte caracteristici avansate au fost integrate.

Astăzi, conceptul de revistă electronică nu se referă la un obiect omogen. Conform tipologiei dezvoltate de Kling R. și Callahan E. [9], în funcție de tipul de distribuție e-revistele pot fi împărțite în patru categorii de bază: reviste pur electronice și reviste hibride: reviste electronice-publicate (e-p), reviste publicate-electronice (p-e) și reviste publicate + reviste electronice (p+e). Revistele pure sunt distribuite doar în formatul digital. Revistele electronice-imprimate sunt, în fond, distribuite în formatul electronic, dar, de asemenea, se distribuie și într-un număr limitat în formă tipărită. Revistele imprimate-electronice (p-e), de regulă, sunt distribuite în formă tipărită, dar, de asemenea, sunt puse la dispoziția utilizatorilor în format electronic. Revistele tipărite + electronice sunt caracterizate prin faptul că versiunile tipărite și electronice ale acestor reviste au început în paralel. De exemplu, nu

a evoluat mai mult una din aceste forme în comparație cu cealaltă și care au distribuție pe scară largă.

Cu siguranță, Internetul și tehnologiile informaționale se vor dezvolta în continuare, fiind adăugate noi opțiuni de comunicare în rețea. Utilizarea lor se extinde, deoarece net-ul stimulează multe medii, cum ar fi presa scrisă, radioul etc., adaugă elemente interactive și livrare digitală, precum și conferă o anumită valoare modurilor care nu au fost folosite până în prezent [25, p. 29]. Cu referire la revistele științifice, putem presupune pentru viitor o integrare a instrumentelor de producere și de acces, un conținut multimedia interactiv, care să permită crearea unor modele de publicații absolut noi.

În abordarea sistemului de comunicare științifică, termenul de *revistă electronică* este adesea caracterizat în moduri conflictuale [9]. O consecință a acestei lipse de consens cu privire la înțelesul termenului *revistă electronică* sunt estimările foarte diferite ale numărului de reviste electronice active. A doua consecință, mult mai gravă, este neînțelegerea în utilizarea mijloacelor electronice pentru comunicarea științifică. De exemplu, informația că savanții au intensificat căutarea în arhivele electronice ale revistelor, furnizate de către editorii convenționali în scopul de a localiza articole, ar putea fi interpretată ca o dovadă că oamenii de știință se folosesc tot mai mult de revistele electronice în cercetările lor. Cu toate acestea, o astfel de informație nu ar însemna că oamenii de știință folosesc un anumit tip de reviste electronice, caracterizat de Odlyzko A. ca o colecție de documente neambalate, disponibile pentru descărcare de pe un server central [18], deoarece mulți editori furnizează arhive electronice ale revistelor care sunt în primul rând distribuite pe suport de hârtie.

Kling R. și McKin G. consideră că unele dintre aceste confuzii pot fi evitate prin utilizarea unei definiții mai precise. Ei definesc revista electronică ca pe un ansamblu de articole recenzate care sunt distribuite către majoritatea abonaților săi în formatul electronic [8, p. 891]. Articolele dintr-o revistă electronică pot fi tipărite, în caz de necesitate, pentru o lectură minuțioasă și ar putea fi stocate în biblioteci într-o formă tipărită, în scopuri de arhivare. Totuși, revistele electronice sunt acele reviste care, în principal, pot fi accesate în formatul electronic.

Procesul de comunicare științifică este în prezent menținut, în special, prin publicarea paralelă (p + e-reviste). În general, publicarea revistelor electronice se dezvoltă foarte rapid. Întrucât numărul de reviste electronice este în creștere rapidă și pentru că există un dezacord asupra a ceea ce este o revistă electronică, este relativ greu de stabilit numărul exact al e-revistelor. Conform *ARL Directory of Electronic Journals, Newsletters and Academic Discussion Lists*, în 1991 au existat 27 de e-reviste (atât recenzate, cât și non peer review), în 1997 numărul lor a crescut până la 2.459. Numărul revistelor

științifice recenzate a crescut respectiv de la 7 în 1991 până la 1.049 în 1997 [16]. Tenopir C. și King D. menționează că până în anul 1999, „s-au estimat 4.000 de titluri de reviste disponibile în formatul electronic” [24, p. 344], accesibile atât direct de la editori, cât și prin intermediul agregatoarelor terțe, cum ar fi serviciile de abstractizare și de indexare. Deja în anul 2003 numărul revistelor științifice electronice a ajuns la 43.500 [23]. Conform datelor Ulrichsweb.com – un instrument de referință privind publicațiile periodice, în mai 2007 numărul de reviste online active era de 53.373 [6, p. 239]. Cele mai multe dintre ele au atât versiune tipărită, cât și versiune online. În studiul *Association of Learned and Professional Society Publishers* se estimează că în prezent 96,1 la sută din reviste în domeniul științei, tehnologiei și medicinei și 86,5 la sută din reviste în domeniul artelor, științelor umanitare și sociale sunt disponibile online [5]. Actualmente, editura Elsevier, unul din cei mai mari editori de literatură științifică, publică 2.845 de reviste științifice online recenzate, inclusiv 1.600 de reviste cu acces deschis.

Prezența unei reviste științifice în mediul electronic este foarte importantă, deoarece mărește vizibilitatea acestei reviste, care influențează mai mulți indicatori, inclusiv factorul de impact al revistei. Respectiv, acest indicator este dependent, într-o măsură anumită, de calitatea site-ului web al revistei științifice. Vizibilitatea unui site web depinde de numărul de linkuri care conduc la acest site, iar numărul mare de legături către un site creează mai multe șanse pentru sporirea numărului de accesări ale revistei electronice și, prin urmare, potențial site-ul și revista electronică vor avea un impact mai mare în cadrul comunității academice.

Publicarea în formatul electronic a unui număr mare de reviste electronice a atenționat asupra necesității respectării criteriilor de calitate [21]. Cu toate că publicațiile electronice înregistrează o creștere rapidă, există o anumită neîncredere, deoarece criteriile de evaluare a acestor reviste nu sunt încă clar definite [13, p. 133]. Este bine cunoscut faptul că lipsa standardelor de calitate privind revistele științifice împiedică indexarea lor în bibliografii și baze de date internaționale, care se sprijină pe criteriile de calitate prestabilite. Cercetătorii din Moldova de asemenea au exprimat o anumită neîncredere în calitatea revistelor științifice electronice. Pentru a asigura calitatea revistelor electronice a fost dezvoltat un *Model de analiză privind structura revistelor științifice electronice* [21]. Această analiză se bazează pe 14 criterii care acoperă aspectele privind calitatea revistelor electronice. Modelul include criterii privind arhitectura site-ului, precum și elementele care se utilizează pentru evaluarea calității revistelor științifice tipărite. Aceste criterii se referă la asigurarea funcțiilor importante ale revistelor științifice electronice: arhivarea și diseminarea informației științifice.

Dezvoltarea revistelor electronice trece prin patru etape (utilizarea computerului pentru pregătirea publicației tipărite; difuzarea în mediul electronic a copiilor exacte ale edițiilor tradiționale; difuzarea edițiilor textuale doar în formatul electronic; difuzarea edițiilor electronice multimedia). Cu certitudine, putem afirma că editarea revistelor științifice în Republica Moldova se află la începutul celei de-a doua etape. Dat fiind faptul că majoritatea revistelor electronice sunt doar o copie electronică a revistelor științifice tipărite, unele criterii din *Modelul de analiză privind structura revistelor științifice electronice* nu au putut fi folosite. Cu toate că o serie de criterii se referă nu doar la evaluarea revistelor electronice, dar și a celor tipărite, acest model a servit ca bază pentru identificarea unor criterii relevante de analiză a revistelor științifice electronice din Moldova.

Variantele electronice ale revistelor științifice au fost monitorizate în evoluție: în anul 2007 – 2010. Menționăm că în anul 2008 a avut loc acreditarea revistelor științifice. La acreditarea revistelor s-a ținut cont și de promovarea revistelor, inclusiv prin site-ul web al revistei. Analiza revistelor științifice electronice a fost realizată în perioada 8-9 iunie 2013. Evaluarea acestor resurse s-a axat pe aspectele informaționale și comunicaționale. Analiza site-ului revistei sau analiza propriu-zisă a revistei nu a prevăzut examinarea arhitecturii sau a design-ului site-ului. Revistele electronice și site-urile web ale revistelor au fost evaluate în câteva etape. În primul rând, fiecare URL, indicat în Registrul Național al revistelor științifice de profil, a fost verificat pentru a cerceta dacă este activ și corespunde revistei indicate. Apoi fiecare URL, găsit în Internet, a fost înregistrat, fiind indicată data accesării. După aceasta, conținutul fiecărui site web al revistei a fost clasificat în patru grupe (Tabelul 1).

Tabelul 1. Categoriile de clasificare a conținutului site-ului web al revistei

Categorie	Descriere
Informație generală	Site-ul web conține informații de bază despre revistă, de exemplu: informație despre abonare, ISSN, periodicitate, consiliul editorial, procesul de recenzare, instrucțiunile pentru autori.
Acces la cuprins	Site-ul oferă acces gratuit la cuprinsul revistei.
Acces la abstracte	Site-ul oferă acces gratuit la abstractele / rezumatele articolelor din revistă.
Acces la full text	Site-ul oferă acces gratuit sau contra cost la articolele full text din revistă.

Categoriile de clasificare sunt aranjate ierarhic, astfel că fiecare categorie include categoriile precedente. Site-ul web al revistei a fost evaluat pe baza următoarelor criterii suplimentare: actualizarea informației și serviciile oferite

de site (funcții de căutare; secțiuni pentru discuții; informații de contact: e-mail, tel., fax; feed-back).

Au fost supuse analizei 74 de reviste, incluse în *Registrul Național al revistelor științifice de profil* conform datelor pentru anul 2013. Constatăm că nu toate instituțiile fondatoare ale revistelor științifice au site-uri sau pagini web. De asemenea, pe site-urile unor instituții nu este plasată informația despre publicarea revistelor științifice. Unele site-uri instituționale prezintă o informație succintă despre revistă sau este indicat doar titlul serialului editat de instituție.

Analiza generală a revistelor științifice electronice a avut ca scop să prezinte o imagine de ansamblu asupra revistelor. Au fost identificate trei caracteristici principale care permit de a construi o imagine despre revista științifică electronică: informația generală, informația cu privire la conținut și serviciile oferite de site sau pagina web a revistei. Estimarea celor 67 de reviste relevă că informația despre revistele științifice este prezentată cu diferit grad de profunzime (Tabelul 2).

Tabelul 2. Detalierea informației cu privire la revistele științifice electronice

Caracterul informației		Informația este plasată pe site sau pe pagina web	Informația este plasată în revistă	Nu este informație
Informație generală	Informație despre fondator / fondatori	40	17	10
	ISSN	22	21	23
	Informație despre obiectivele, tematica revistei	31	2	34
	Informație cu privire la abonare / distribuire	16	-	51
	Informație despre colegiul și consiliul de redacție	24	30	13
	Instrucțiuni pentru autori	36	5	26
Informație cu privire la articolele din revistă	Acces la cuprins	22	39	6
	Acces la abstracte	10	47	10
	Acces la full text	58	-	9
Servicii oferite de	Funcții de căutare	8	-	59
	Informații de	30	6	31

site	contact			
	Secțiune pentru discuții / mesaje	8	-	59
	Topul celor mai descărcate articole / articole recente	3	-	64

Revistele științifice electronice, ca și cele tradiționale, trebuie să ofere suficientă informație pentru ca savanții să poată avea încredere în calitatea revistelor respective. Rezultatele analizei au demonstrat că informația despre fondatorii și/sau editorii revistei științifice se regăsește pe 40 de site-uri (pagini) web ale revistelor, în 17 reviste informația este afișată în serial (pe foaia de titlu sau pe prima pagină a revistei), iar în 10 reviste electronice această informație nu este inclusă.

Un alt indicator relevant pentru evaluarea publicațiilor periodice este indexul ISSN (sau ISBN pentru Anuare), care identifică revista respectivă în fluxul informațional mondial. Aproape o treime din revistele analizate nu oferă informație despre ISSN (23 reviste), în 22 cazuri informația este plasată pe site sau pagina web, iar în 21 cazuri ISSN este indicat în revistă. De asemenea, a fost constatat că doar două reviste au diferite ISSN-uri pentru varianta tipărită și cea electronică. Astfel, revista *Intellectus* are un ISSN pentru varianta revistei pe CD, iar revista *Arta Medica* – un ISSN pentru varianta online. Revista *Электронная обработка материалов* are ISSN pentru varianta originală și un alt ISSN pentru varianta tradusă a revistei (*Surface Engineering and Applied Electrochemistry*). Revista *Viticultura și Vinificația în Moldova* are, de asemenea două ISSN-uri, pentru varianta română și cea rusă.

Pentru cititori este important a cunoaște care este tematica abordată de revistă, precum și obiectivele propuse de colegiul redacțional. Remarcăm că 34 de reviste nu oferă nici o informație la acest capitol. Prezentarea revistei din perspectiva tematicii este realizată cu diferit grad de detaliere de 33 de reviste, dintre care 31 de reviste publică această informație pe site sau pe pagina web.

Unul din criteriile principale care conferă încredere în calitatea revistei științifice este componența colegiului de redacție și al consiliului științific. În cazurile când revista nu oferă informație despre procedura de recenzare a articolelor, componența colegiului de redacție este indicatorul care permite de a trage concluzii privind fiabilitatea și calitatea revistei. În această ordine de idei, încrederea în 13 reviste științifice, dacă concluzionăm doar pe baza variantei electronice, ar putea fi minimală, deoarece nu este prezentată nici componența colegiului de redacție și nici redactorul-șef al publicației. În 30

de reviste această informație este inclusă în conținutul revistei, iar 24 de publicații electronice prezintă colegiul de redacție și consiliul științific al revistei pe site sau pagina web a revistei.

Instrucțiunile privind prezentarea manuscriselor articolelor sunt, de asemenea, importante pentru autori. În această secțiune a revistei este prezentată nu doar informația privind aspectele formale de prezentare a articolelor (de exemplu, mărimea caracterelor, spațiul, parametrii paginii etc.), dar și regulile privind descrierea bibliografică a documentelor. Prin informația bibliografică latentă se realizează interacțiunea comunicațională între autorul citat și cel care citează. Dacă nu ar exista bibliografia latentă, progresul în știință ar fi fost imposibil sau ar fi întâmpinat greutăți enorme. În această ordine de idei, corectitudinea prezentării informației bibliografice denotă nu doar nivelul de cultură științifică și informațională a cercetătorului, dar permite a determina, de asemenea, legăturile între documente și savanți, precum și a identifica sursele citate. Constatăm că, din cele 67 de reviste analizate, doar 41 oferă informația pentru autori, dintre care 25 de reviste stabilesc anumite cerințe pentru perfectarea referințelor bibliografice și doar în 16 instrucțiuni pentru autori sunt prezentate regulile concrete, cu exemple de descriere bibliografică.

În publicațiile, supuse analizei, sunt folosite diverse modalități de dezvăluire a conținutului articolelor: de la cuprins, abstracte sau rezumate, până la prezentarea textului integral al articolelor. În intervalul de timp 1990-2013, conținutul variantelor electronice al revistelor este prezentat cu un grad diferit de sintetizare a informației. Astfel, de exemplu, varianta electronică a revistei *Tyragetia*, pentru perioada 1992-2006, oferă informație doar despre cuprinsul revistei, iar din 2007 este asigurat accesul full text. Unele reviste înregistrează o apariție neregulată în formatul electronic, din acest motiv au doar câteva numere care oferă informația despre cuprins sau oferă acces la textul articolelor.

În anumite intervale de timp, din perioada 1990-2013 10 reviste științifice au oferit informația despre cuprinsul revistelor științifice. Această informație, cu certitudine, este importantă pentru cercetători, pentru că îi introduce în subiectul analizat în articol.

Analiza cantitativ-calitativă a site-urilor și paginilor web a revistelor a evidențiat că în diferite perioade 58 de reviste au oferit pentru utilizatori accesul la full text. Majoritatea revistelor științifice electronice au început publicarea electronică în anul 2006. În perioada 2006-2013 se înregistrează sporirea numărului de reviste care oferă acces la varianta electronică a revistei, inclusiv la cuprins, abstract sau la articol (Fig. 1). Cu toate acestea, remarcăm că varianta electronică a revistelor este plasată pe site sau pagina web cu întârziere. Astfel, varianta electronică a revistei *Studia Universitatis. Seria*

„Științe Umanistice”, editată de Universitatea de Stat din Moldova, este accesibilă doar pentru perioada 2007-2011.

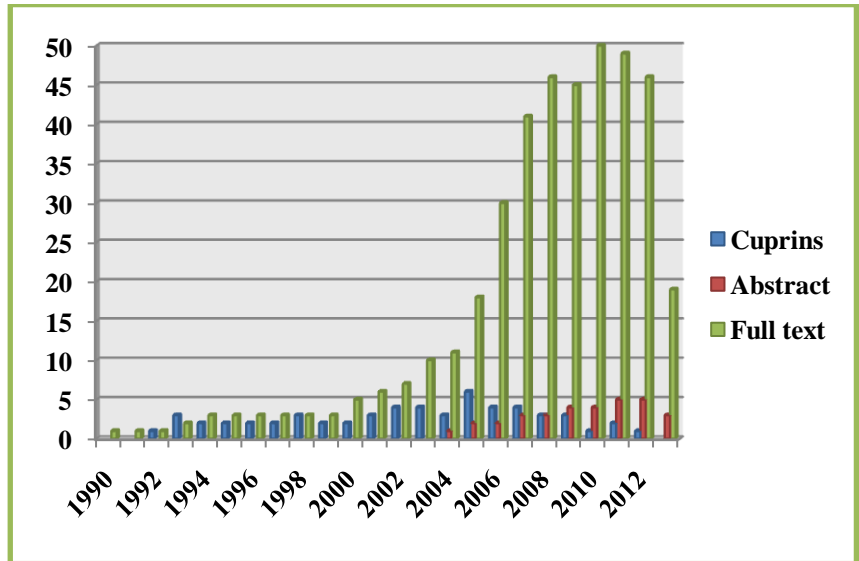

Fig. 1. Accesul la revistele științifice electronice din Moldova

Aceste date sunt confirmate și de datele statistice din Instrumentul Bibliometric Național ale Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale (Fig. 2).

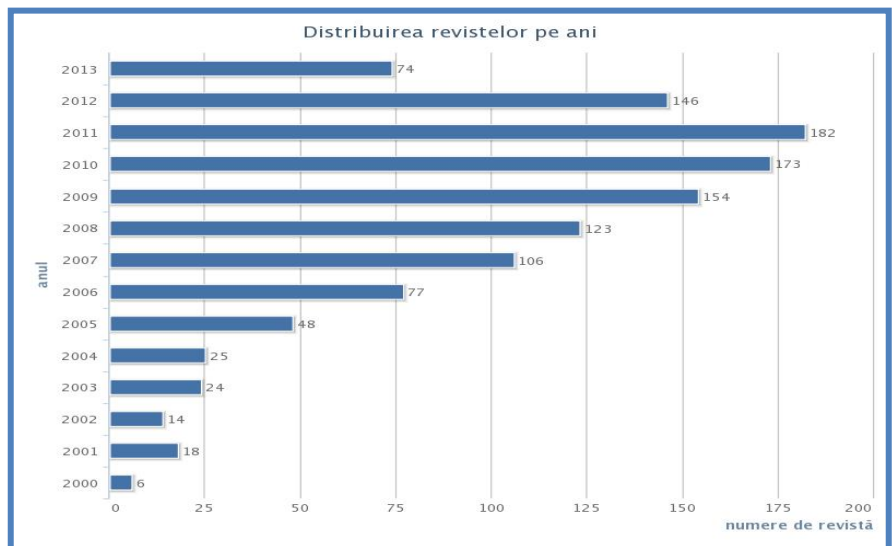
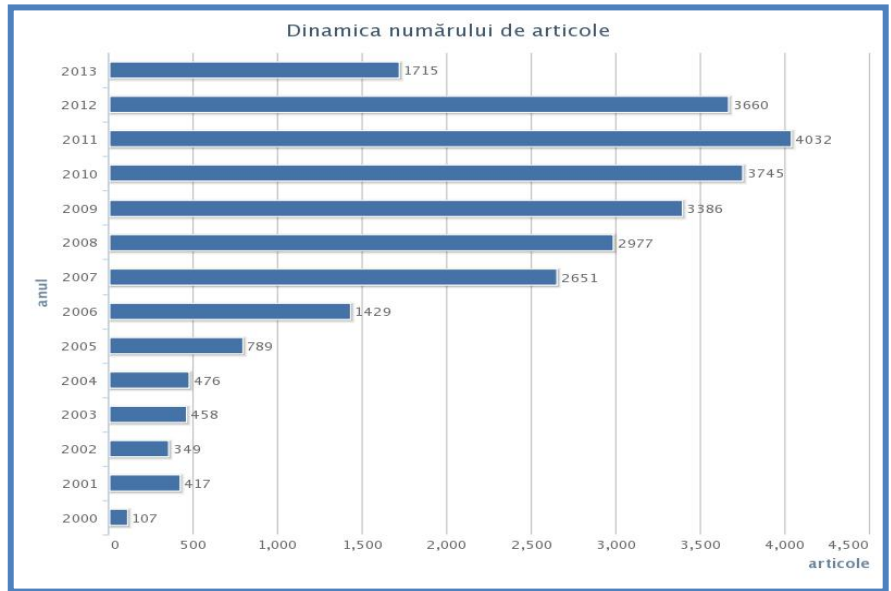

Fig. 2. Accesul la revistele științifice electronice din Moldova (numere de reviste)

Sursa: Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale.

Astfel, actualmente pentru anul 2013 sunt accesibile doar 74 numere ale revistelor științifice electronice, iar pentru perioada 2000-2013 în IBN sunt accesibile 26191 de articole (Fig. 3).

Fig. 6. Accesul la articole științifice electronice din Moldova
Sursa: Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale.

De asemenea, s-a constatat că doar câteva reviste oferă accesul la textul integral al revistelor, nu doar pentru numerele curente, dar și la arhivă, de exemplu *Akademios*; *Arta Medica*; *Chemistry Journal of Moldova*; *Francopolyphonie*; *Intertext*; *Buletinul Academiei de Științe a Moldovei*. *Matematica*; *Moldavian Journal of the Physical Sciences*; *Moldoscopie*; *Quasigroups and Related Systems*; *Problemele Energeticii Regionale*; *Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență Socială*; *Știința Agricolă etc.* Este necesar să menționăm că accesul la full textul articolelor din revista *Surface Engineering and Applied Electrochemistry* este posibil doar după abonare la baza de date *SpringerLink*.

În perioada 2010-2013 este constatat un declin în publicarea electronică care este o consecință a actualizării neregulate a informației, precum și din cauza restanțelor în publicarea electronică a revistelor. În afară de aceasta, unele reviste, din motive financiare, apar cu întârziere și în varianta tipărită.

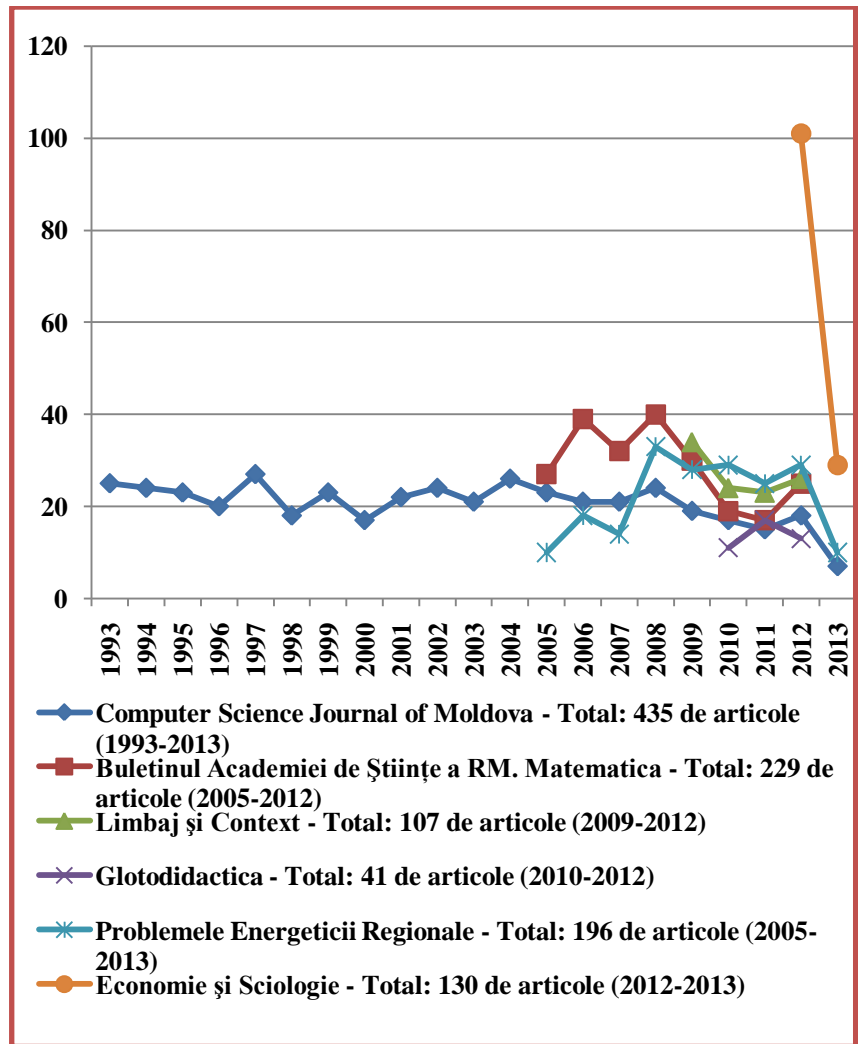
Pentru comunicarea eficientă a savanților cu colegiul de redacție este foarte relevant a plasa informații de contact pe site sau pe pagina web a revistei. Cu regret, constatăm că 31 de reviste neglijează această cerință, iar în șase cazuri informația se regăsește în revistă și este necesar a deschide sau

a descărca revista în formatul pdf pentru a afla datele de contact (e-mail, telefon, fax) ale redacției sau ale redactorului-șef.

Unele reviste electronice oferă servicii informaționale suplimentare, care contribuie la o funcționalitate mai bună a revistei, și asigură o comunicare interactivă între redacția revistei și savanți. Astfel, site-urile revistelor *Arta Medica*, *Buletinul Academiei de Științe a Moldovei*, *Științe ale Vieții*, *Chemistry Journal of Moldova*, *Limba română*, *Psihologie* și *Surface Engineering and Applied Electrochemistry*, *Revista Moldovenească de Drept internațional și Relații Internaționale*, *Stratum plus*, *Studii Juridice Universitare* au funcții de căutare în conținutul revistelor. În același timp, opt reviste au secțiuni pentru discuții și comentarii, precum și răspunsuri la întrebări frecvente: *Buletinul Academiei de Științe a Moldovei*, *Științe ale Vieții*, *Didactica pro*, *Francopolyphonie*, *Intertext*, *Limba română*, *Psihologie*, *Stratum plus* și *Viticultura și Vinificația în Moldova*. Menționăm, de asemenea, că unele site-uri sau pagini web oferă informații suplimentare despre cele mai descărcate articole, de exemplu revista *Surface Engineering and Applied Electrochemistry*, sau despre cele mai recente articole publicate pe site-ul revistei, de exemplu revista *Chemistry Journal of Moldova*.

Deja a fost menționat că revistele electronice cu acces deschis sunt înregistrate în DOAJ, în care sunt prezente șase reviste din Republica Moldova: *Computer Science Journal of Moldova*, înregistrată în 2009, revista *Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Matematica*, înregistrată în 2011, revistele *Limbaj și context*, *Glottodidactica* și *Problemele Energeticii Regionale*, înregistrate în 2012 și revista *Economie și Sociologie*, înregistrată în 2013 (Anexa 8, Fig. A 8.1 – A 8.7). Patru reviste, din cele menționate mai sus, sunt incluse în Registrul național al revistelor științifice de profil.

Revistele *Computer Science Journal of Moldova* și *Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Matematica* sunt editate de Institutul de Matematică și Informatică al Academiei de Științe a Moldovei, revista *Problemele Energeticii Regionale* – de Institutul de Energetică al AȘM, revista *Economie și Sociologie* – de Institutul de Economie, Finanțe și Statistică al AȘM, iar revistele *Limbaj și context* și *Glottodidactica* apar la Universitatea de Stat „A.Russo” din Bălți (Fig. 4).

Fig. 4. Dinamica publicării articolelor în revistele cu acces deschis din Moldova

Calitatea publicațiilor științifice este o problemă fundamentală pentru cercetătorii din domeniul științelor exacte, ale mediului, precum și din domeniul celor socio-umane. În acest sens, clasamentele de evaluare a cercetării sunt esențiale pentru estimarea performanțelor științifice ale savanților și, deopotrivă, pentru aprecierea calității revistelor științifice. Rezultatele activității științifice ale cercetătorilor pot fi cruciale pentru angajarea, concedierea, prelungirea mandatului și deciziile de promovare în funcții științifico-didactice. În lipsa unor informații adecvate cu privire la calitatea rezultatelor și producției științifice, calitatea unei reviste științifice este folosită frecvent ca un indicator pentru aprecierea calității cercetării.

De asemenea, un mijloc indirect de apreciere a calității publicațiilor este vizibilitatea științifică care se referă la difuzarea, accesibilitatea și recunoașterea producției științifice de comunitatea științifică. Studiile consacrate analizei vizibilității revistelor au constatat că revistele care au fost validate atât de experți, cât și de bazele de date importante, reprezintă publicații care au un grad înalt de calitate. Pentru identificarea vizibilității științifice sunt folosite datele privind includerea revistelor științifice în bazele de date recunoscute.

Analiza mai multor baze de date mondiale a constatat că foarte puține reviste din Republica Moldova se regăsesc în aceste resurse. Cea mai recunoscută bază de date *Journal Citation Report (JCR)* a Thomson ISI oferă informații cuantificabile și instrumente cantitative pentru clasamentul, evaluarea, clasificarea, compararea revistelor. În această bază de date este inclusă doar varianta engleză a revistei *Электронная обработка материалов (Surface engineering and applied electrochemistry)*. Factorul de impact al acestei reviste pentru anul 2012, calculat de Thomson Reuters, este 0,289.

Din anul 2008, revista respectivă este inclusă și în baza de date *SCImago Journal & Country Rank (SJR)*. Această bază de date permite, de asemenea, calcularea indicatorului de influență științifică a revistei, precum și indicatorii privind dezvoltarea științifică a țărilor. Acești indicatori sunt generați de baza de date *Scopus* și arată vizibilitatea revistelor incluse în baza de date respectivă din 1996. Indicatorul *SJR* se calculează după metodologia aplicată de Thomson Reuters pentru factorul de impact. Indicatorul *SJR*, pentru anul 2012 al revistei *Surface Engineering and Applied Electrochemistry* (0,202) este practic identic cu factorul de impact calculat de Thomson Reuters – 0,289 (2012).

Alte reviste incluse în *SJR* sunt: *Quasigroups and Related Systems* (indicatorul *SJR* – 0,166), *Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova. Matematica* (indicatorul *SJR* – 0,161), *Rusin* (indicatorul *SJR* – 0,101).

Pot fi, de asemenea, menționate și alte baze de date internaționale care indexează revistele științifice din Republica Moldova. Astfel, în baza de date *AGRIS*, care conține înregistrări bibliografice în domeniul științei și tehnologiei agricole, sunt indexate 3 reviste din Moldova: *Știința Agricolă; Studia Universitatis. Seria Științe reale și ale naturii; Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științele vieții*. În baza de date *Index Copernicus* sunt indexate 5 reviste. Fiecare revistă acumulează un scor după care se poziționează în lista anuală a revistelor din *Index Copernicus (IC Journals Master List)*. Pentru anul 2012 este calculat scorul pentru 2 reviste: *Medicina*

Stomatologică – 6,31 și *Intertext* – 4,91. Celelalte 3 reviste (*Meridian Ingineresc*, *Glotodidactica*, *Limbaș și Context*) sunt în curs de evaluare.

În câteva baze de date se indexează revistele Institutului de Matematică și Informatică al Academiei de Științe a Moldovei. Astfel, revistele *Buletinul Academiei de Științe a Republicii Moldova*, *Matematica* și *Quasigroups and Related Systems* se indexează în *Scopus*, *Mathematical Review*, *Zentralblatt MATH* și *VINITI*, iar revista *Computer Science Journal of Moldova* este indexată în două baze de date – *Mathematical Review*, *Zentralblatt MATH*.

Portalul informațional *eLIBRARY.RU* indexează 6 reviste din Republica Moldova, inclusiv 5 reviste științifice acreditate: *Arta*, *Buletinul Institutului de Geologie și Seismologie al Academiei de Științe a Moldovei*, *Știința Agricolă*, *Stratum plus*, *Buletinul Institutului de Geologie și Seismologie al Academiei de Științe a Moldovei*, *Problemele energiei regionale*, *Электронная Обработка Материалов*.

De asemenea, poate fi menționată baza de date *EBSCO* în care se indexează revista *Glotodidactica* și baza de date *CEEOL* în care sunt indexate 4 reviste, însă nici una din acestea nu este revistă științifică acreditată. Constatăm, totuși că în bazele de date internaționale sunt indexate foarte puține reviste din Republica Moldova.

Concluzionând pe marginea celor analizate, relevăm că deși există încă probleme privind publicarea electronică a revistelor științifice, toate caracteristicile revistelor electronice asigură anumite posibilități de diseminare a informației științifice, de promovare a revistelor și a conținutului acestora, asigură un nivel eficient de comunicare între savanți atât la nivel național, cât și la cel internațional. Unul din beneficiile cele mai evidente ale publicării electronice – diseminarea informației științifice la nivel internațional, nu există hotare geografice care limitează accesul cercetătorilor la informația științifică. De asemenea, anumite restricții de publicare, inclusiv viteza de difuzare a informației, depășirea spațiului între sursă și cercetători, operativitatea publicării informației etc. sunt depășite datorită web-ului.

În Republica Moldova nu a fost încă oficial lansat Instrumentul Bibliometric Național ce ar permite măsurarea vizibilității științifice la nivel național, iar variantele electronice ale revistelor științifice nu contribuie cu mult la creșterea vizibilității la nivel național și internațional. Doar șase reviste sunt înregistrate în Registrul revistelor cu acces deschis, iar în bazele de date internaționale se indexează foarte puține reviste din Republica Moldova.

Referințe bibliografice:

1. AGUILLO, Isidro. Measuring the institution's footprint in the web. In: *Library Hi Tech*. 2009, vol. 27, nr. 4, pp. 540-556.

2. BARJAK, Franz. Research productivity in the internet era. In: *Scientometrics*. 2006, vol. 68, nr. 3, pp. 343-360.
3. BORGMAN, C. From Gutenberg the global information infrastructure: access to information in the networked world. Cambridge: MIT Press, 2003. 324 p.
4. BORGMAN, C. Scholarship in the Digital Age: Information, Infrastructure, and the Internet. Cambridge: MIT Press, 2007. 336 p.
5. COX, John; COX, Laura. Scholarly publishing practice: Academic journal publishers' policies and practices in online publishing: 3rd Edition. Brighton: ALPSP, 2008. 115 p.
6. DILEK-KAYAOGU, Hulya. Use of electronic journals by faculty at Istanbul University, Turkey: The Results of a Survey. In: *The Journal of Academic Librarianship*. 2008, vol. 34, nr. 3, pp. 239-247.
7. EVANS, J.A. Electronic publication and the narrowing of science and scholarship. In: *Science*. 2008, vol. 321, nr. 5887, pp. 395-399.
8. KLING, R.; MCKIN, G. Scholarly communication and the continuum of electronic publishing. In: *Journal of the American Society of Information Science*. 1999, vol. 50, nr. 10, pp. 890-896.
9. KLING, R; CALLAHAN, E. Electronic Journals, the Internet, and Scholarly Communication. In: *Annual Review of Information Science and Technology*. 2003, vol. 37, pp. 127-177.
10. KLING, R; MCKIM, G. Not just a matter of time: field differences and the shaping of electronic media in supporting scientific communication. In: *Journal of the American Society for Information Science*. 2000, vol. 51, nr. 14, pp. 1306-1320.
11. KURATA, Keiko et al. Electronic journals and their unbundled functions in scholarly communication: Views and utilization by scientific, technological and medical researchers in Japan. In: *Information Processing and Management*. 2007, nr. 43, pp. 1402-1415.
12. LANCASTER, F.W. The evolution of electronic publishing. In: *Library Trends*. 1995, vol. 43, nr. 4, pp. 518-527.
13. LÓPEZ-ORNELAS, M.; CORDERO-ARROYO, G.; BACKHOFF-ESCUADERO, E. Measuring the quality of electronic journals. In: *The Electronic Journal of Information Systems Evaluation* [online]. 2005, vol. 8, nr. 2, pp. 133-142 [citată pe 24.11.2013]. Disponibil: <http://eprints.rclis.org/15699/1/ejise-volume8-issue2-article463.pdf>
14. MEADOWS, A.J. Os periódicos científicos e a transição do meio impresso para o eletrônico. In: *Revista de Biblioteconomia de Brasília*. 2001, vol. 25, nr. 1, pp. 5-14.
15. NENTWICH, Michael. Cyberscience: research in the age of the Internet. Vienna: Austrian Academy of Sciences Press, 2003. 490 p.

16. NONAKA, I.; TOYAMA, R.; KONNO, N. SECI, *Ba* and leadership: a unified model of dynamic knowledge creation. In: *Long Range Planning*. 2000, vol. 33, nr. 1, pp. 5-34.
17. ODLYZKO, A. The future of scientific communication. In: *Access to Publicly Financed Research: The Global Research Village III*. Amsterdam: NIWI, 2000, pp. 273-278.
18. ODLYZKO, A. Tragic loss or good riddance: The impending demise of traditional scholarly journals. In: *Scholarly Publishing*. Cambridge: MIT Press, 1996, pp. 91-101.
19. OLIVEIRA, Érica. Periódicos científicos eletrônicos: definições e histórico. In: *Inf. & Soc.: Est., João Pessoa*. 2008, vol. 18, nr. 2, pp. 69-77.
20. SCHAUDER, D. Electronic publishing of professional articles: Attitudes of academics and implications for the scholarly communication industry. In: *Journal of the American Society for Information Science*. 1994, vol. 45, nr. 2, pp. 73-100.
21. SOUZA, M.F.S.E., FORESTI, M.C.P.P.; VIDOTTI, S.A.B.G. Criteria for analysis of the structure of electronic scientific journals. In: *From information to knowledge: Proceedings of the 7th ICC/IFIP Intern. Conf.* Minho, 2003, pp. 180-189.
22. TENOPIR, C.; KING, D.; BOYCE, P. et al. Patterns of journal use by scientists through three evolutionary phases. In: *D-Lib Magazine* [online]. 2003, vol. 9, nr. 5 [citat pe 24.11.2013]. Disponibil: <http://www.dlib.org/dlib/may03/king/05king.html>
23. TENOPIR, C. Online databases – online scholarly journals: How many? In: *Library Journal* [online]. 2004, nr. 2 [citat pe 24.11.2013]. Disponibil: <http://www.libraryjournal.com/article/CA374956.html>
24. TENOPIR, C.; KING, D.W. Towards electronic journals: Realities for scientists, librarians, and publishers. Washington: Special Libraries Association, 2000. 448 p.
25. WRIGHT, C.M. Imagineering the future of the Internet: sketches from the year 2010. In: *Bulletin of the American Society for Information Science*. 1999, vol. 25, nr. 4, pp. 26-29.

POTENȚIALUL PATRIMONIAL AL BIBLIOTECII ACADEMIEI ROMÂNE ÎN CONTEXTUL SOCIETĂȚII CUNOAȘTERII

CARMEN DOBRE, SVETLANA CĂZĂNARU

Biblioteca Academiei Române

Discursul cultural al ultimelor două decenii a fost invadat de o serie de termeni și concepte care definesc realități cu totul noi, determinate în mod decisiv de dezvoltarea spectaculoasă a tehnologiei informației. Trecerea de la societatea informațională la societatea cunoașterii impune adaptare, strategii de acțiune, mijloace și metode noi de comunicare. Bibliotecile joacă un rol esențial în transferul de cunoștințe utile edificării societății cunoașterii, misiunea lor fiind de a asigura resursele informaționale într-un mod cât mai rapid și complet. Lucrarea de față prezintă situația Bibliotecii Academiei Române, bibliotecă patrimonială, cu un bogat fond de colecții speciale și trece în revistă principalii agenți activi care determină modul și viteza de circulație a informației patrimonial-culturale cu valoare națională și internațională.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Academiei Române, patrimoniu, cercetare, colecții speciale, digitizare, societatea informațională, societatea cunoașterii

Cultural discourse of the past two decades has been invaded by a number of terms and concepts that define entirely new realities determined decisively by the spectacular development of information technology. Moving from the information society to the knowledge society requires adaptation, action strategies and new means and methods of communication. Libraries play an essential role in the transfer of useful knowledge for building knowledge society and their mission is to provide information resources in a quick and complete manner. This paper presents the Romanian Academy Library, a heritage library with rich special collections and reviews the main active agents that determine the manner and velocity cultural-heritage information of national and international value circulate.

Keywords: Library of Romanian Academy, heritage, research, special collections, digitization, information society, knowledge society

1. Biblioteca Academiei Române – un tezaur de informație culturală

„Pentru Europa patrimoniul cultural este o resursă strategică ce poate juca rolul pe care îl are petrolul pentru țările arabe” (Gianni De Michelis)¹. Statutul și misiunea Bibliotecii Academiei Române, o bibliotecă patrimonială

---

¹ Gianni De Michelis. *VENIVA ESPRIT Project and the Cultural heritage as a natural resource in the 21st Century*, apud Florin Filip, *Societatea Informațională – Societatea Cunoașterii: concepte, soluții și strategii pentru România*. București: Editura Expert, 2001, p. 144.

prin excelență, ne impune să abordăm lucrarea noastră din perspectiva acestei afirmații făcută de Gianni De Michelis în urmă cu aproximativ două decenii, în plină epocă informațională, cea care a pregătit terenul instalării societății cunoașterii cu tot cortegiul său de provocări, dar și de oportunități.

Timp de un secol și jumătate, cât a trecut de la înființarea sa, Biblioteca Academiei Române a evoluat în mod constant și programatic, indiferent de epocă și de încercările istoriei, spre o bibliotecă de tip patrimonial-enciclopedic, cu o structură specială, unică în sud-estul Europei și similară doar Bibliotecii Naționale a Franței și Bibliotecii Regale Belgiene. Caracterul acesta special rezidă în diversitatea colecțiilor sale, care realizează sinteza dintre fonduri documentare de tip muzeal, arhivistic și, desigur, biblioteconomic, ce acoperă un larg spectru de domenii și teme. Principalele colecții, dincolo de fondul de monografii ce aspiră spre exhaustivitatea producției românești de carte tipărită pe teritoriul României sau oriunde în lume și care se apropie acum de un milion și jumătate de unități, sunt: colecția de periodice (cea mai bogată și completă din România), colecțiile de manuscrise, carte veche și rară, cărora li se adaugă colecții de documente non-text, nespecifice unei biblioteci: numismatică, stampe și desene, fotografie, hărți și atlase, muzică (fig. 1). Numărul unităților aparținând fiecărei colecții și valoarea lor documentară și de informație fac superfluă o ierarhizare valorică, toate fiind simultan reprezentative și complementare pentru mai multe domenii ale cunoașterii, putând fi utilizate convergent în tratarea unei teme de cercetare.

Diversitatea, tendința spre completitudine a colecțiilor și nu de puține ori unicitatea documentelor, parte dintre ele cu valoare de tezaur, au conferit întotdeauna Bibliotecii Academiei Române un statut de bibliotecă de cercetare, deținătoare a unui patrimoniu de interes nu numai național, ci și universal.

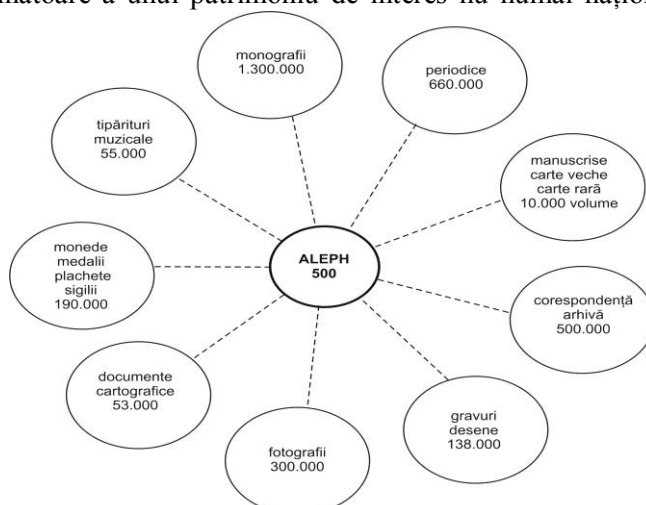

Fig. 1: Structura patrimoniului Bibliotecii Academiei Române, pe colecții. Cifrele datează de la începutul anului 2011.

2. Domenii ale cunoașterii acoperite de patrimoniul Bibliotecii Academiei Române

Zonele de interes cele mai importante, derivate în mod firesc din structura conținutului documentar, se circumscriu cu deosebire domeniului cultural, de tip umanist, privind istoria, artele și istoria artei, folclorul, istoria cărții și a tiparului, literatura, lingvistica, geografia, atât în spațiul românesc, cu extindere către Balcani și Orientul Apropiat, cât și vest-european și chiar extrem-oriental, până în Japonia.

Listăm în continuare, spre exemplificare, un eșantion de domenii de cercetare cu o bogată bază documentară în colecțiile Bibliotecii Academiei Române, menționând ilustrativ câte 1-2 documente din sutele și miile ce pot fi citate. Am optat pentru această procedură aridă și puțin prietenoasă, în locul unei descrieri mai spectaculoase și atractive a colecțiilor, din 2 motive: (1) cu scopul de a sugera bogăția tematică și vastul câmp de cercetare pe care Biblioteca Academiei Române îl oferă noii societăți a cunoașterii și (2) pentru a reafirma necesitatea, recunoscută, de altfel, de toți specialiștii, de a crea posibilitatea de căutare, filtrare și bibliografiere a fondului patrimonial în întregime sa, în funcție de interesele de cunoaștere ale utilizatorilor. Ceea ce presupune înregistrarea tuturor unităților în sistemul integrat de bibliotecă. Procesul este în derulare, dar pe lângă specializare, minuțiozitate și exigență, revendică un număr sporit de specialiști și mult timp. Tocmai de aceea în fig. 1 liniile ce conduc de la colecții la sistemul integrat de catalogare ALEPH 500 sunt întrerupte, nici una dintre colecții nefiind în acest moment înregistrată integral on-line.

ISTORIA ROMÂNILOR, cu multiple subdomenii, teme și specializări Antichitate

- colecția de numismatică: monede grecești și romane de tip stater (ex.: *Stater Macedonia tip Filip II*, emis la Amphipolis, anii 323-315 a.Chr., *Stater de tip Lysimach*, emis la Mesambria, mijlocul sec. III a.Chr. – unicat, *Medalion roman Constantin I*, sec. IV p.Chr.)
- colecția de carte rară (ex.: Plutarh, *Cheroneul traducere foarte exactă în limba obișnuită a Paralelelor grecești și romane de Chir Constantin... fiul Domnului Ioan Constantin Basarab Brâncoveanu*, 1704)
- colecția de monografii

Evul mediu românesc, întemeierea și funcționarea statelor române:

- colecția de hrisoave și documente domnești (emise în cancelariile voievodale de la curtea lui Ștefan cel Mare, Matei Corvin, Constantin Brâncoveanu, Simion Movilă, Alexandru Scarlat Ghica etc.)
- colecția de peceti

- colecția de hărți și planuri de moșii (ex.: *Plan geometricesc a[l] moșii Făcuții din ținutul Eșii a Domnului Spatarului Iorgu Harturar, 1842*)
- colecția de monede medievale din Țara Românească și Moldova
- colecția de stampe (Portretul lui Matei Bsarab, de Willem Hondius, Călăreț valah la 1606, de Abraham Bruin)
- colecția de muzică (Tiberiu Brediceanu, *Marșul lui Mihai eroul, G. Briaschi, Cântec ostășesc atribuit lui Ștefan cel Mare*)

Unirea principatelor și Marea Unire

- colecția de presă (Albina românească, Curierul românesc, Timpul, Adevărul, Universul etc.)
- colecția de fotografie (desene și picturi de Barbu Iscovescu, momentul 1848)
- colecția de stampe și desene (Carol Popp de Szathmáry)
- colecția de muzică

Casa regală a României:

- colecția de fotografie
- colecția de periodice (Adevărul, Timpul, Dimineața, Realitatea ilustrată ect.)
- colecția de manuscrise (manuscrise ale reginei Elisabeta, cu adnotările lui Pierre Loti)
- colecția de carte rară (edițiile princeps ale operei Reginei Elisabeta și reginei Maria)
- colecția de numismatică (producția monetară emisă de Regele Carol I, Regele Ferdinand regele Carol al II-lea) și colecția de medalii

Istoria provinciilor românești: Basarabia, Bucovina, Transilvania

- colecția de presă (Universul, Viitorul, Adevărul, Dimineața, Aurora, Neamul românesc. În cazul de față am exemplificat tocmai cu aceste periodice întrucât ele au făcut obiectul unui contract de furnizare de informație, prin care Agenția Informațională de Stat Moldpres din Chișinău a obținut materialul documentar pentru realizarea lucrării *Cronica Basarabiei, 1918-1944. Mărturii din presa timpului*)
- colecția de monografii
- colecția fotografie
- colecția de stampe și desene

Istoria războielor mondiale și a războiului de independență

- colecția de presă
- colecția de monografii
- colecția fotografie
- colecția de stampe și desene

Istoria regimului comunist

- colecția de presă: Scânteia, Scânteia tineretului, Săptămâna, Flacăra, Femeia
- fondul special, al cărților interzise: de interes este cu deosebire lista autorilor și titlurilor interzise

ISTORIA BALCANILOR și a popoarelor din Balcani: greci, bulgari, sârbi, albanezi etc.:

- documentele de arhivă
- colecția de corespondența
- colecția de hărți și planuri
- colecția de presă
- colecția de fotografii
- colecția de stampe și desene

LEGISLAȚIE ȘI ISTORIA LEGISLAȚIEI ROMÂNEȘTI

- colecția de carte veche (Primele culegeri de legi, editate în Țara Românească: *Pravila de la Govora* – 1640, *Îndreptarea legii* – 1652 și Moldova: *Carte românească de învățătură de la pravilele împărătești și de la alte giudețe* sau *Pravila lui Vasile Lupu* – 1646
- colecția de periodice: colecția *Monitorul oficial*
- colecția de monografii

ISTORIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ROMÂNESC

- colecția de carte veche: (*Bucoavna* – Bălgrad, 1699 și Blaj 1759, *Bucvariul* – Viena, 1781, *Abecedarul Mare* – București 1783, *Gramatica românească* a lui Ianache Văcărescu – Râmnic și Viena, 1787)
- colecția de monografii (manualele politizate din perioada regimului comunist, seriile de manuale alternative postdecembriste)
- colecția de fotografie

ISTORIA TIPARULUI ȘI A CĂRȚII

Istoria cărții rare

- Colecția de incunabule, valoroase atât prin ornamentația manuală, ilustrațiile xilografate și legăturile de artă, cât și prin completitudine și starea de conservare:
  - italiene: *Etymologicum magnum Graecum* (1499, ediție princeps Veneția, tipărit de Zacharias Caliergis), *Hypomnemata in Aristotelis categorias Graece* (1499, ediție princeps), *Hypnerotomachia Poliphili* de Columna Franciscus (1499, tipărit de Aldus Manutius Romanus, cu 170 de gravuri).

- germane: Aeneas Sylvius Piccolomini, *Epistolae familiares* (1481), *Liber Chronicorum* (1493, cu peste 2000 de xilografuri reprezentând țări, orașe, portrete) tipărite la Nürenberg, în tipografia lui Anton Koburger.
- Colecția de carte rară, exemplare prețioase datorită însemnărilor manuscrise ale celor care le-au citit sau care le-au dăruit: Petrarca, *Tronphi, Sonetti et Canzone*, tipărit de Bartholamio de Zani da Portese, 1497, bogate note marginale aparținând la 2 lectori. Pe prima pagină Hrisant Notara, patriarhul Ierusalimului, dăruiește volumul Școlii de la Sfântul Sava din București
- Cărți rare datorită materialelor prețioase pe care s-au tipărit: mătase, pergament, hârtie japoneză sau dimensiunilor excepționale, ediții liliput: Sanders D., *Konversationis-Lexikon* – Berlin, 1896 (33x24/8mm, 465 p., 175.000 cuvinte), Tudor Arghezi, *Poezii* – 1934, I.L. Caragiale, *Versuri*, 1935, Mihai Eminescu, *Luceafărul*, 1933, toate ediții format timbru poștal, editate la Mărțișor)

Istoria legăturii de carte

- Colecția de carte rară, ilustrând legături de epocă: J.L. Decius, *De vetustatibus Polonorul* – Cracovia, 1521/3, *Calendarium historicum* (1556/8), *Isocratis Scripta* – 1571/9, precum și legături moderne: realizate de Cabape, Corriez, René Kieffer.

ISTORIA ARTELOR PLASTICE ROMÂNEȘTI

- colecția de stampe și desen: lucrări de Aman, Grigorescu, Szathmary, Pallady
- colecția de periodice: Realitatea ilustrată, Universul, Gorjanul, România literară
- colecția de monografii

ISTORIA GRAFICII OCCIDENTALE

Desenul italian

- colecția de stampe și desen (Bandinelli, Tizian, Vasari, Guercino, Guardi, Salvator Rosa)

Istoria graficii germane, franceze, flamande

- colecția de stampe și desen (Albrecht Dürer, Wolgemuth și Wilhelm Pleydenwurf, Pablo Picasso, Nicolas Poussin, Fragonard, Bellage, Focillon, Delacroix)

Istoria stampeii japoneze și răspândirea ei în colecții străine

- colecția de stampe (artiși din secolele XVIII-XX: Hokusai, Hiroshige, Kuniyoshi, Utamaro, Tsuguharu Foujita).

3. Trecerea de la societatea informațională la societatea cunoașterii

Sigur că oferta patrimonială a colecțiilor Bibliotecii Academiei Române a făcut ca, în contextul instalării și traversării societății informaționale (anii 1995-2005), această instituție să devină unul dintre principalii furnizori de conținut pentru diversele platforme digitale, naționale sau europene. Acest statut este păstrat și acum, când contextul mondial al societății globalizate, generată de extinderea rapidă a tehnologiilor de comunicare, anunță intrarea într-o altă etapă de evoluție a umanității: cea a societății cunoașterii.

Dorim să semnalăm că realitatea numită societatea cunoașterii nu este un concept abstract, un termen care să desemneze un proiect dezirabil, ci este o etapă concretă, în plină desfășurare, trăită cu mare viteză în țările dezvoltate. Acest ritm sporește și mai mult defazajul, și așa considerabil, al țărilor marcate de lipsa performanței economice și de posibilitatea achiziționării de tehnologie a informației. În 2003 academicianul Mihai Drăgănescu avertiza asupra retardului României și în general al țărilor din estul Europei în privința dezvoltării societății informaționale: „În studiul meu pentru ESEN I² din anul 1999 constatam starea de subdezvoltare informațională a României și lipsa de voință politică, nu de bună voință, în contextul unui declin economic periculos³. Această stare amenință să compromită sincronizarea realităților românești cu lumea occidentală, avansată tehnologic și bazată pe utilizarea eficientă și lucrativă, aducătoare de venituri.

Transformarea societății informaționale în societate a cunoașterii presupune, în viziunea specialiștilor de la Academia Română, activarea a două categorii de vectori: *tehnologici* și *funcționali*.⁴ Principalii vectori tehnologici sunt internetul și cartea electronică. Vectorii funcționali au în vedere managementul cunoașterii, cu cel puțin două valențe, una operațională, privind funcționarea instituțiilor furnizoare, beneficiare sau creatoare de cunoaștere, cea de-a doua privind utilizarea morală a cunoașterii în societatea globalizată.

Din această perspectivă se dovedește necesar ca deținătorii de informație, cum sunt bibliotecile și arhivele, să iasă din condiția de simpli utilizatori ai tehnologiei, în scopul administrării datelor și prezervării documentelor, și să adopte o atitudine proactivă, în sensul dezvoltării unei funcționalități instituționale care să vizeze creația producătoare de plus valoare informațională și de cunoaștere. De altfel, societatea cunoașterii prin chiar această atitudine activă, creatoare se distinge de societatea informațională,

² ESEN: Evaluarea stării economiei naționale, proiect al Academiei Române.

³ Mihai Drăgănescu. *De la Societatea informațională la Societatea cunoașterii*. București: Editura Tehnică, 2003, p. 2.

⁴ Idem, p. 40 și 191-193.

căreia îi succede temporal și pe care o depășește în termeni valorici. Societatea cunoașterii se definește, așadar, în termeni de *scopuri*, *acțiuni* și *corpuri de cunoștințe*, iar cunoașterea este privită drept capacitatea, mai mult chiar, abilitatea oamenilor de a acționa. În ceea ce privește situația Bibliotecii Academiei Române, am prezentat succint doar ultimul dintre cei trei termeni, anume corpul de cunoștințe deținut sub formă patrimonială. Scopurile și acțiunile menite să atingă aceste scopuri trebuie însă redefinite în concordanță cu exigențele noii epoci, care impun trecerea de la misiunea de stocare, prezervare și pune în circulație a bunurilor culturale patrimoniale la dezvoltarea accesului cetățenilor la aceste bunuri și stimularea acțiunilor creatoare.

Rolul depozitarilor și furnizorilor de cunoștințe devine astfel unul primordial în contextul societății cunoașterii, iar acțiunea acestora este văzută de academician Florin Filip, președintele Secției de Știința și Tehnologia Informației a Academiei Române, în sens larg umanist, vizând valorificarea patrimoniului cultural național „în interesul țării, al cetățenilor și al agenților economici (tradiționali sau noi)”⁵.

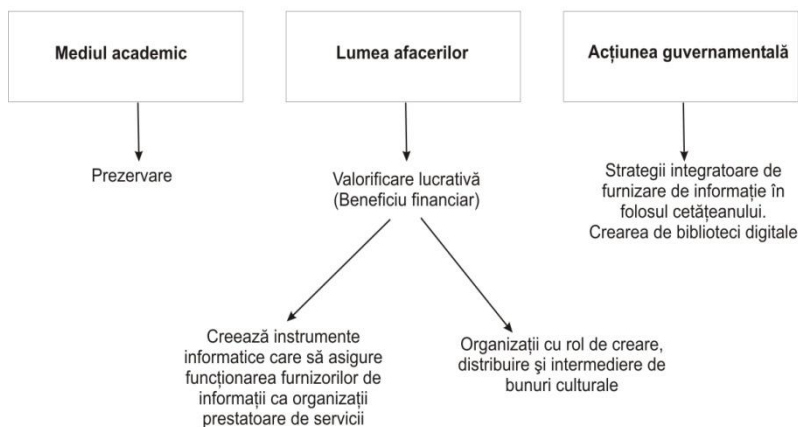
În volumul *Societatea Informațională, Societatea Cunoașterii*, profesorul Florin Filip pledează pentru dezvoltarea unei economii a culturii, bazată pe o infrastructură care este de natură intelectuală. Regăsim în această pledoarie ideea anunțată de Gianni De Michelis, a culturii ca primă resursă economică europeană. Viitorul se anunță, o dată în plus, a fi unul al oamenilor cunoscători și capabili să decidă și să acționeze în virtutea prelucrării cunoștințelor pe care le dețin.

În virtutea celor două categorii de vectori (tehnologici și funcționali) capabili să transforme societatea informațională în societatea cunoașterii, în piața bunurilor culturale acționează trei categorii de agenți, cu scopuri diferite, dar viziune comună: mediul academic, lumea afacerilor și acțiunea guvernamentală. Vom sintetiza modul acestora de a acționa în piața bunurilor culturale, în schema de mai jos.

---

⁵Florin Gheorghe Filip. Către o economie a culturii și o infrastructură informațională intelectuală. În: *Societatea Informațională - Societatea Cunoașterii : concepte, soluții și strategii pentru România*. București : Editura Expert, 2001, p. 143.

Patrimoniul cultural: Agenți activi determinanți

Cum se poate observa, mediul academic este interesat de prezervarea bunurilor culturale și de creșterea accesului liber la informație, mediul economic vizează în mod firesc obținerea de beneficii financiare, prin crearea altor bunuri culturale, în timp ce mediul guvernamental are ca misiune elaborarea de strategii de facilitare a accesului la informație a cetățeanului și a instituțiilor, într-o dimensiune cooperantă convergentă, la nivel național și regional. Statele Unite ale Americii, Franța, Uniunea Europeană au conceput și pus în aplicare proiecte de biblioteci digitale naționale (Gallica) sau supranaționale (European Library).

Situația românească

În România, la inițiativa Ministerului Culturii, în anul 2009 a fost creat un pilon tematic numit „Biblioteci” – versiunea 01/30.10.2009⁶ pentru constituirea bibliotecii digitale naționale, parte componentă a bibliotecii digitale europene, care are ca scop protejarea și conservarea patrimoniului cultural național existent în bibliotecile românești și promovarea colecțiilor, precum și lărgirea accesului la informație. Biblioteca Digitală Națională se poate realiza respectând principiul partajării digitizării resurselor, astfel încât materialul digitizat să fie identificat de către fiecare bibliotecă în parte, în funcție de valoarea documentară, reprezentativitatea pentru un anumit domeniu, o anumite perioadă, regiune geografică (național și internațional), gradul de interes și adresabilitate.

⁶ Biblioteca Națională a României. Comisia de specialitate pentru digitizare - pilonul tematic "Biblioteci". *Ghid de digitizare - pilonul tematic "Biblioteci" : versiunea 01/30.10.2009*. [Citat: 20.10.2013]. Disponibil: http://www.bibnat.ro/dyn-doc/Ghid%20de%20digitizare_Pilonul%20tematic_Biblioteci_versiunea01_25_11_2009.pdf.

Cu zece ani în urmă demarase un alt proiect de digitizare a patrimoniul național de informație, numit Dacoromanica, proiect preluat pentru doi ani de Ministerul Culturii și Cultelor, în 2002, care reunea 4 biblioteci bucureștene, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Metropolitană Centrală Universitară și Biblioteca Națională⁷. În lipsa finanțării, proiectul a fost stopat în 2004, pentru a fi reluat în 2007, ca demers instituțional independent în raport cu factorii guvernamentali, pe baza unui parteneriat semnat între Biblioteca Metropolitană București și Biblioteca Academiei.

Astfel, în acest moment în România funcționează două platforme cu statut național, iar Biblioteca Academiei Române este partener și furnizor de informație în ambele: Biblioteca Digitală Națională și Dacoromanica, dezvoltată în paralel, cu scopuri similare până la identitate.

Dezimplicarea factorilor guvernamentali din România și lipsa unei strategii naționale de finanțare a condus în numai câțiva ani la acțiuni de tip individual sau de grup restrâns, ce riscă să compromită realizarea unei platforme unice, pe principii de eficiență. Tot din această cauză, contribuția adusă de fondul patrimonial cultural românesc la Biblioteca Digitală Europeană este neomogenă și nu urmărește gradul de interes al utilizatorilor pentru un domeniu de cercetare. Spre exemplu, pentru platforma Dacoromanica, Biblioteca Academiei Române a furnizat documente referitoare la teme precum: istoria românilor și romanității orientale, avangarda românească, columna lui Traian – monumentul european, București, centrul spiritualității sud-est europene, Bucureștii în imagini, presă românească (<http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R>). Pentru platforma Europeana, materialul furnizat a fost cu deosebire iconografic, exclusiv din colecția de Stampe, desen, fotografie, conținând desenul italian din secolele XVI-XIX și opera grafică fotografică și a lui Szathmary (<http://www.europeana.eu/portal/>).

În absența acțiunii guvernamentale, ceilalți doi agenți activi interesați în valorificarea patrimoniului cultural, anume mediul academic și lumea economică, pot fi reuniți într-o strategie comună, reglată de două principii: (1) prezervarea și valorificarea spirituală a patrimoniului pe plan național și internațional și (2) beneficiul material. În cadrul proiectului ESEN I și II al Academiei Române, care a avut ca scop „elaborarea de viziuni de dezvoltare și de propuneri de soluții pentru marile probleme ale societății românești”, academician Florin Filip a conceput un model⁸ de economie culturală care integrează deopotrivă instituțiile culturale, bunurile culturale, conținutul

---

⁷Florin Rotaru. *Biblioteca virtuală a României: adaptare după "Gallica"*. [Citat: 20.10.2013]. Disponibil: http://www.bibmet.ro/Uploads//9_2010/114424.pdf

⁸ Florin Filip, *op.cit.*, p. 148-149.

digitizat, furnizorii de servicii, publicul beneficiar, agenți creatori, distribuitorii de bunuri culturale.

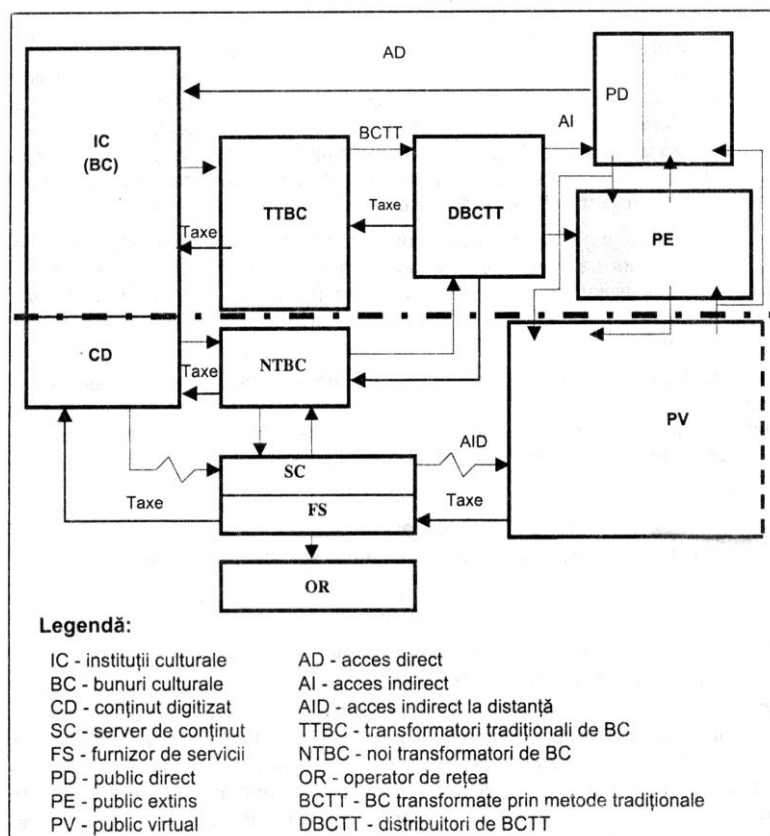

Fig. 3. Prezentare cibernetică a convergenței IC (instituții culturale) cu TIC (tehnologia informației și comunicării)

Sistemul propus funcționează după model cibernetic, iar piața bunurilor culturale se autoreglează în funcție de ofertă, cerere și scopuri, relațiile dintre agenții implicați fiind determinate în termeni financiari.

Pornind de la aceasta realitate trebuie să luăm cu seriozitate în considerare afirmația lui Gianni De Michelis, care se constituie într-un avertisment în privința oportunităților pe care noua eră în care tocmai am intrat, societatea globalizată a cunoașterii, le oferă statelor deținătoare de informație culturală reprezentativă la nivel universal. Atenție deci: patrimoniul cultural este o resursă economică importantă, valorează cât aurul, este asimilat cu petrolul, ca atare putem vorbi despre o altă sursă energetică, despre o altă energie, energia culturii, adică a spiritului.

Referințe bibliografice:

1. BACĂRU, Livia. *Studii, articole, recenzii*. Baia Mare: Editura EUROTIP, 2009. 224 p.

2. *Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România: Cartea centenarului: (1867-1967)*. București: Editura Academiei, 1968. 328 p.
3. DRĂGĂNESCU, Mihai. *De la Societatea informațională la Societatea cunoașterii*. București: Editura Tehnică, 2003. 224 p.
4. ERICH, Agnes și Elena TÎRZIMAN. *Informație și document în societatea cunoașterii*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2007. 171 p.
5. FILIP, Florin Gheorghe. Către o economie a culturii și o infrastructură informațională intelectuală. În: *Societatea Informațională - Societatea Cunoașterii : concepte, soluții și strategii pentru România*. București: Editura Expert, 2001. 541 p.
6. STEHR, Nico. A world made of knowledge. În: *Deutschland*. 2001, E1, No 1.

Webografie:

1. *Acces la Biblioteca Digitală Dacoromanica*. [Citat: 19.10.2013]. Disponibil: <http://www.bibmet.ro/articole.aspx?catId=184&c=2>
2. BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE. *Colecția Orghidan*. [Citat: 19.10.2013]. Disponibil: <http://www.biblacad.ro/colectii%20Orghidan.html>
- BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE. *Manuscrise și documente personale Emil Cioran*. [Citat: 20.10.2013]. Disponibil: <http://www.biblacad.ro/manuscriseCioran.html>
3. BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE. *Mihai Eminescu*. [Citat: 17.10.2013]. <http://www.biblacad.ro/Eminescu.html>
- BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE. *Personalități care au schimbat lumea*. [Citat: 20.10.2013]. Disponibil: <http://www.biblacad.ro/UPCprezentare.html>
4. BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMANE. *Traian Vuia*. [Citat: 19.10.2013]. Disponibil: <http://www.biblacad.ro/Vuia.htm>
5. *Biblioteca Digitală a Bucureștilor* (2007). [Citat: 20.10.2013]. Disponibil: <http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R>
6. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI. Comisia de specialitate pentru digitizare – pilonul tematic "Biblioteci". *Ghid de digitizare – pilonul tematic "Biblioteci": versiunea 01/30.10.2009* [Citat: 20.10.2013]. Disponibil: http://www.bibnat.ro/dyn-doc/Ghid%20de%20digitizare_Pilonul%20tematic_Biblioteci_versiunea01_25_11_2009.pdf
7. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ. *Biblioteca Digitală Națională*. [Citat: 19.10.2013]. Disponibil: <http://www.bibnat.ro/Biblioteca-Digitala-Nationala-s135-ro.htm>
8. *Europeana*. Portal. [Citat: 19.10.2013]. Disponibil: <http://www.europeana.eu/portal/>
9. *The European Library*. [Citat: 19.10.2013]. Disponibil: <http://www.theeuropeanlibrary.org/tel4/>
10. ROTARU, Florin. *Biblioteca virtuală a României: adaptare după "Gallica"*. [Citat: 20.10.2013]. Disponibil: http://www.bibmet.ro/Uploads/9_2010/114424.pdf

UN CATALOG CA UN RĂBOJ

IURIE COLESNIC

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Biblioteca Municipală „B.P. HASDEU” este o instituție care editează foarte multă carte de specialitate. Sunt editate : bibliografii, monografii, istorii locale și cărți de artă. Spre exemplu, bilanțul anului editorial 2012–2013 însumează 36 de titluri, dintre care 30 sunt bibliografii. Această tradiție a avut la bază o experiență editorială din 1991, când au fost reeditate cărțile clasicilor bibliografiei basarabene: Petre Draganov, Alexandru David, Nicolae Moghileanski ș.a. În felul acesta s-a reînnoțat firul istoric rupt la 1940. Editarea contemporană evoluează în trei direcții principale: bibliografii, monografii și publicații periodice. În prezent BM se axează strategic pe ideea cercetării plene, adică implicarea tuturor filialelor în procesul de cercetare, ridicând astfel statutul bibliotecarului.

Cuvinte-cheie: bibliografii, monografii, istorii locale și cărți de artă, colecții inedite, triptic biobibliografic, diptic biobibliografic

The Municipal Library „B.P. Hasdeu” is an institution which publishes a lot of specialty books. It publishes: biographies, monographs, local history and art books. For example, during the editorial year 2012-2013 there have been published about 36 books, of which 30 were biographies. This tradition has had its origin from the publishing experience in 1991 when there were re-published the biographies of the local Bessarabian classics: Petre Draganov, Alexandru David, Nicolae Moghileanski, etc. In this way it has been retaken the historical tie broken in 1940. The contemporary publishing develops in three main directions: biographies, monographs and periodical publications. At present the Municipal Library is strategically focused on the idea of a full research, which consists of implicating all the directions in the investigational process, raising the level of the librarian.

Keywords: biographies, monographs, local history, art books, publishing experience

*...biblioteci – teci
pentru săbiile ascuțite ale spiritului,
pentru săbiile neruginitoare
ale cuvântului – așa ar fi zis Alexandru Macedon
după ce a văzut în vis
viitoarea Bibliotecă
din viitorul oraș Alexandria.
Vasile Romanciuc*

Drumul bibliotecii în istorie este unul lung și poate chiar infinit, de la simplu depozit de carte până la modernul centru de comunicare comunitară. Și chiar de era electronică își croiește tot mai mult loc, în centrul atenției rămâne totuși cartea. E întocmai așa cum îmi vorbea directorul Bibliotecii

Congresului American, dl Billington. Toate suporturile moderne sunt bune, dar noi întotdeauna vom păstra în paralel și cartea tradițională, căci doar ea este veșnică.

Bibliotecile, de obicei, au chipul celui care le formează. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” e proiecția fidelă a personalității directorului ei, dr. Lidia Kulikovski, care de la bun început a reușit să contureze criteriile clare pe care le va urma în evoluția sa această complexă structură. Iar unul dintre pilonii de boltă a acestei construcții strategice a fost rezervat pentru centrul care ar cuprinde un bloc care prelucrează informația, unul care o analizează și o pregătește pentru a o furniza și unul care schițează proiectele tactice și strategice.

În felul acesta, biblioteca dintr-un simplu depozit de carte a devenit un laborator imens conectat la depozitul de carte, care a devenit deja un acumulator, o baterie, căci numai prin potențialul lui se poate realiza valorificarea acestui sistem. În felul acesta s-a ajuns de la biblioteca de tip clasic la una modernă și chiar modernistă.

De la biblioteca de tip depozit la biblioteca de tip centru comunitar. Și totul s-a început încă în 1991, când pentru prima oară am convenit să edităm împreună, cu Editura Universitas de atunci, bibliografiile elaborate de cercetătorii basarabeni, interzise până în acel moment. S-a reușit, în felul acesta, să stimulăm procesul de cercetare științifică, care nu dispunea de aceste instrumente ancorate istoric și cronologic, dar concomitent s-a reușit de a crea o platformă solidă, o pistă de lansare a noi proiecte bibliografice, având la îndemână modele verificate istoric.

Cine vrea să cunoască cronologia acestor apariții poate consulta catalogul *Publicațiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”* (Chișinău, 2007, resp. de ed. Lidia Kulikovski).

În cuvântul de deschidere al ediției managerul Departamentului Marketing al bibliotecii, Genoveva Scobioală, scrie: „**Primul capitol** cumulează bibliografii și biobibliografii axate pe punerea în valoare a personalităților locale, pe valorificarea patrimoniului cultural. Acestea cuprind nu numai înșiruri de titluri și recomandări pentru utilizatori, ci și informații ample despre personalitatea respectivă și mai multe reflecții asupra creației sale. Bibliografiile selective le-am evidențiat separat nu pentru că ar fi mai puțin importante, dar mai ales pentru a atrage atenția la varietatea lor tematică.

Capitolul doi cuprinde veritabile studii documentare, monografii, care se referă la aspecte complexe din viața bibliotecilor, a cărții, a lecturii etc., iar profunzimea lor largesc aria de adresabilitate. Subcapitolul vizează asistența metodică în formarea profesională, reorientată spre cerințele tot mai mari ale utilizatorului, oferind idei, sugestii, modele ușor acceptabile în practică.

În Capitolul trei sunt prezentate edițiile periodice ale BM: revista *BiblioPolis* care, an de an, de la un număr la altul, devine tot mai atrăgător.”

La cinci ani de la apariția acestui catalog apare un altul, care fixează pentru eternitate o nouă fază a evoluției acestor permanente căutări și cercetări inovative.

Păstrând matricea inițială, noul catalog aduce și schimbări neașteptate în anumite capitole și chiar modifică matricea genului. Taisia Foiu, manager la CID, în referatul ei dedicat bilanțului de cercetare în perioada 2006-2009, concretizează câteva momente principiale care merită a fi reproduse, fiindcă țin direct de politica și strategia de studiere și cercetare pe care o urmează cu fidelitate Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

„În 2007 a fost finisată *Politica de elaborare a edițiilor bibliografice* și propusă filialelor pentru a fi utilizată. Bilanț al acestor eforturi a fost continuarea cercetării bibliografice la un alt nivel de calitate, de conținut, varietate de tipuri, diversitate editorial-poligrafică.

34 de lucrări bibliografice, elaborate și editate în această perioadă (2006-2009) este un record pentru o bibliotecă publică nu numai în R. Moldova. Numai în anul 2006 au fost editate **12 (!) bibliografii**, față de 36 de lucrări în perioada 1992-2005. Este o creștere considerabilă. Concomitent cu sporirea cantității a crescut și calitatea lucrărilor. Rezultat al acestei munci grele, asidue sunt premiile (pentru 20 de lucrări) la Concursul Național.

Analizând aceasta perioadă, folosim deseori sintagma *pentru prima dată*. Pentru prima dată BM a elaborat biobibliografia **clasicilor** literaturii române *Alecu Russo*, (2006), urmat de familia *Hasdeu* (2007), *Iulia Hasdeu* (2008).

Menționăm **primul parteneriat** în elaborarea unei lucrări bibliografice cu colegii din România: *Duiliu Zamfirescu* (2007) (BJ Focșani), după care a urmat biobibliografia *Iulia Hasdeu* (2008), alcătuitor: Crina Decusară-Bocșan (București), în perspectivă apropiată – *Liviu Rebreanu*, în parteneriat cu BJ din Bistrița.

Prima încercare de a elabora o biobibliografie **de tip științific**, consacrată savantului Petru Cocîrță (2007). Primul **triptic biobibliografic** (*O familie de intelectuali basarabeni – dinastia Grama*, 2008). Prima bibliografie, care a reflectat **un fenomen istoric** prin sursele bibliografice *Holocaust – tragedia evreilor Europei sec. XX* (2008). În acest proces s-au implicat cu succes atât filialele, cât și centrele specializate. Dacă în anii precedenți cercetarea bibliografică era preocuparea CID „Chișinău” și a filialelor – *Ovidius*, *O. Ghibu*, *Transilvania*, *I. Mangher*, *M. Lomonosov* și *Arte*, apoi din 2006 încă opt filiale au întreprins primele tentative în acest sens. În total, 16 filiale ale BM au încercat să elaboreze bibliografii.”

Tot în actualul *Catalog* se remarcă tendința de a lărgi aria de preocupări tematice și de gen. De la bibliografiile unor savanți remarcăți în domenii de

activitate foarte concrete, se ajunge la antologii plenipotențiare, cum ar fi *Chișinăul în literatură* (Chișinău, 2011). Sau la lucrări de sinteză istorico-literară cu o pronunțată tentă bibliografică și polivalentă, cum ar fi: *Timp și Istorie. Autori de la Viața Basarabiei* (Chișinău, 2011).

Tot mai mult spațiu ocupă și problematica pur profesională și aici primatul îl au liderii de opinie în domeniu: McCook, Katheleen de la Peña. *Un loc la masă: participarea la dezvoltarea comunității* / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu” ; red. de spec. : Lidia Kulikovski ; trad. : Victoria Kulikovski, Lidia Kulikovski. (Ch., 2010).

Iar la capitolul cu publicații periodice s-a mai adăugat un titlu: *Mihai Eminescu* : Buletin de cercetări eminescologice, valorificare și promovare a operei și personalității lui Mihai Eminescu / ed. de Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Centrul Acad. Intern. Eminescu ; Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni. – Ch., 2011. – Nr 1/2 (7/8). – 76 p. – (Serie nouă).

În anul editorial 2012–2013 a fost continuată aceeași linie de conduită, adică au fost tipărite 36 de ediții, dintre care 30 au fost biobibliografii și desigur cu regularitate a apărut revista *BiblioPolis*.

Noua conducere a Bibliotecii Municipale în frunte cu directoarea Mariana Harjevschi a conturat o nouă strategie în activitatea instituției având la bază cercetarea, adică implicarea bibliotecarilor și filialelor într-un proces științific pornind de la istorii locale, personalități și terminând cu teme majore. Este o cale firească de ridicare a autorității bibliotecarilor și bibliotecilor și, totodată, o posibilitate de a atrage și a implica cititorii în acest proces important. Rezultatele vor demonstra justetea acestei intenții temerare.

În prefața volumului *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – suport informațional pentru comunitatea chișinăuiană: resurse, servicii, programe inovative. Abordări practice* (Chișinău, 2010), fosta directoare a bibliotecii, dr. Lidia Kulikovski, constata cu satisfacție și pe bună dreptate: „Suntem o instituție de succes a Sistemului Național de Bibliotecii!

Spunea cineva că succesul, ca și fericirea, nu poate fi căutat, el apare ca efect din dăruirea personală a unui om față de o direcție mai înaltă decât el însuși. Noi avem la BM mulți oameni dăruți domeniului, iar efortul lor comun conturează succesul...

...*Avem o Strategie* pe termen lung de realizat. Ori de câte ori ne gândim la viitorul BM, totdeauna ne gândim și la trecutul ei. Ne gândim ce am făcut, ce am realizat, ce a rămas în mentalitatea colectivă despre activitatea noastră.”

Catalogul de față este, de fapt, acel răboj din care comunitatea va desprinde adevărul despre vremurile și faptele noastre.

SOLUȚII INTELIGENTE DE ARGUMENTARE A POTENȚIALULUI INFORMAȚIONAL AL PROGRAMELOR ANALITICE

IRINA CERNEAUSCAITE, LUDMILA CORGHENCI

Departamentul Informațional Biblioteconomic, ULIM

Articolul prezent reflectă experiența Departamentului Informațional Biblioteconomic (DIB) în elaborarea Ghidului tehnologic „Cum se elaborează și se prezintă compartimentului bibliografic al curriculum-ului disciplinei universitare”, conform standardului în vigoare, în sprijinul studenților în procesul de căutare a informației prin prezentarea și orânduirea clară, corectă a elementelor de identificare bibliografică a resurselor documentare obligatorii și suplimentare, integrate în curriculum-urile disciplinelor universitare.

Cuvinte-cheie: programa analitică, suport informațional, compartiment bibliografic

This article reflects the experience of the Department of Informational Librarianship (DIB) in developing technological Guide „How to prepare and present the bibliographical compartment of the university discipline’s curriculum” in conformity with standard in force for the support of students in the process of searching for information by clear and accurate presenting and arranging of elements of bibliographic identification of required and additional documentary resources integrated into curriculums of university disciplines.

Keywords: analytical program, informational support, bibliographic compartment

În cadrul unei universități, programele analitice reprezintă un potențial informațional important, fiind un instrument indispensabil procesului didactic și indicând traseul de studiu al disciplinei.

Compartimentul bibliografic al programei analitice este un element de structură important, obligatoriu, elaborarea și prezentarea acestuia ținând de anumite rigori bibliografice.

Prezentarea corectă, clară și explicită a descrierii bibliografice (elementele care identifică din punct de vedere bibliografic publicația) este importantă, chiar determinantă, în procesul de selectare și regăsire a informației. Lipsa unuia dintre elemente sau fixarea incorectă a acestora implică dificultăți în procesul de căutare/utilizare a informației [2, p. 4].

Reieșind din creșterea fără precedent a cantității de documente și informații, este necesar de a sprijini studenții în procesul de căutare a informației prin prezentarea și orânduirea clară, corectă a elementelor de identificare bibliografică a resurselor documentare obligatorii și suplimentare, integrate în curriculum-urile disciplinelor universitare. Este

vorba despre respectarea prevederilor standardizate, aplicate la nivel internațional, de elaborare și prezentare a descrierilor bibliografice [2].

În aprilie 2012 Departamentul Informațional Biblioteconomic (DIB) a efectuat cercetarea „Evaluarea relevanței și nivelului de asigurare a procesului didactic (ciclul Licență) cu resurse documentare” (rezultatele acesteia fiind prezentate în ședința din 25 aprilie 2012 a Senatului ULIM). Iar metodele de analiză a dotării lectoratelor au fost următoarele:

- analiza cantitativă a compartimentelor bibliografice din programele analitice, ciclul Licență: prezență, câte surse, din care ani, titlurile compartimentelor etc.
- confruntarea publicațiilor indicate în programe cu fondurile DIB (pentru fiecare disciplină selectată)
- aplicarea criteriilor logistice privind compartimentele bibliografice: actualitatea surselor; plinătatea descrierilor bibliografice și orânduirea acestora; prezența diverselor genuri și tipuri de documente; publicații electronice, prezența informației privind publicațiile editate sub egida ULIM etc.

Studiul a reliefat unele incorectitudini privind identificarea bibliografică a documentelor obligatorii și suplimentare din curriculum-urile disciplinelor: titluri variate ale compartimentelor bibliografice, lipsa unor elemente ale descrierii bibliografice (de ex., anul editării documentului, numele autorului etc.), orânduirea nestandardizată a elementelor descrierii bibliografice (de ex., prezentarea prenumelui și numelui autorului), predominarea documentelor tradiționale. Toate acestea fac dificil procesul de căutare a documentelor: durată lungă în timp, necesități de concretizare a elementelor descrierii bibliografice, incapacitatea studenților de a găsi de sine stătător informația.

Recomandările bibliotecarilor-experti privind relevanța compartimentelor bibliografice (prezentate în cadrul ședinței Senatului ULIM) s-au axat pe:

- unificarea, în scopul atribuirii corecte, a titlurilor compartimentelor bibliografice (în textele programelor au fost depistate variate titluri ale compartimentelor: surse bibliografice, bibliografie obligatorie și suplimentară, bibliografie extinsă etc. Varianta propusă de DIB: Bibliografie obligatorie; Bibliografie recomandată);
- prezentarea corectă și deplină a tuturor elementelor de bază a descrierii bibliografice a documentului: Nume, prenume autor. Titlul lucrării: subtitlul. Locul ediției, anul ediției, paginația. ISBN ori în cazul contribuției – elementele obligatorii asupra articolului și documentului-gazdă;
- realizarea descrierii bibliografice prin caracterele originale ale documentului;

- orânduirea alfabetică a descrierilor bibliografice: prezentarea în prim plan a descrierilor bibliografice ale documentelor editate cu caractere latine, apoi – chirilice etc.;
- accentuarea prezenței publicațiilor din revistele științifice în scopul intensificării utilizării publicațiilor din acestea (avantaje: actualitate, operativitate, acces etc.);
- îmbinarea organică în liste a documentelor în format hârtie cu cele electronice, mai ales articolele din publicațiile științifice conținute în bazele de date, accesibile prin intermediul DIB: Oxford Journals, Cambridge Journals, EBSCO etc.
- includerea/promovarea în bibliografii a publicațiilor instituționale și de autor, editate sub egida ULIM;
- atribuirea DIB a responsabilităților privind redactarea bibliografică a compartimentelor bibliografice din programele analitice.

Forumul științific universitar, în final, a aprobat integral recomandările experților. Astfel, DIB i-a fost atribuit un nou mandat universitar – responsabilități de redacție bibliografică a compartimentelor bibliografice din programele analitice, cu insemnele de rigoare pe verso-ul foii de titlu. La fel, DIB a fost împuternicit de a elabora documentul tehnologic universitar „Descrierea bibliografică a documentelor: prezentare și orânduire în compartimentele bibliografice ale programelor analitice”.

Ghidul tehnologic „Cum se elaborează și se prezintă compartimentului bibliografic al curriculum-ului disciplinei universitare” are un scop bine definit: de a îmbunătăți prezentarea compartimentelor bibliografice ale curriculum-urilor disciplinelor universitare, iar în final – a facilita accesul studenților la resursele documentare recomandate, înlesnind transformarea informației acumulate în cunoștințe și cunoaștere. Nu în ultimul rând, ghidul contribuie la dezvoltarea culturii informației și a învățării în rândul cadrelor didactico-științifice și a studenților.

Ghidul este integrat în colecția „TehnoBib” [2].

Grupul-țintă al ghidului tehnologic sunt autorii curriculum-urilor disciplinelor universitare, membrii Consiliului de Asigurare a Calității ULIM și ai comisiilor facultăților.

Documentul este structurat în trei compartimente: *Argument, Cum se elaborează descrierea bibliografică a documentului, Aranjarea și prezentarea descrierilor bibliografice.*

Argumentul reliefează necesitatea și importanța documentului pentru procesul de selectare și utilizare a informației în sprijinul procesului educațional.

Capitolul I, „Cum se elaborează descrierea bibliografică a documentului”, oferă mostre concrete de elaborare a descrierilor bibliografice ale diverselor

categoria de documente: manuale, monografiile și alte volume, articole științifice, resurse on-line și altele. Mostrele sunt construite conform prevederilor standardelor în vigoare.

Capitolul al doilea, „Aranjarea și prezentarea descrierilor bibliografice”, se axează pe recomandări concrete privind componența cantitativă a compartimentului bibliografic și orânduirea descrierilor bibliografice.

Anexele lucrării oferă posibilități de documentare privind utilizarea standardizată a abrevierilor în descrierile bibliografice, codurile de identificare ale documentelor (ISBN, ISSN, DOI, ISMN).

Impactul mandatului universitar

În sprijinul comunității universitare a fost elaborată tutoriala cu același titlu, fiind pusă la dispoziția profesorilor prin intermediul paginii WEB al DIB-ului (<http://library.ulim.md/index.php/tutoriale>). Tutoriala a fost promovată și prin intermediul Diseminării selective a informației (DSI), prin adresele poștale electronice profesionale.

În vara anului 2013, ghidul a fost folosit eficient de către profesorii tuturor facultăților. Drept urmare, compartimentele bibliografice ale programelor analitice au fost îmbunătățite, oferind informații relevante și pertinente pentru utilizarea informației.

Referințe bibliografice:

1. *Cum se elaborează și se prezintă compartimentului bibliografic al curriculum-ului disciplinei universitare*: Ghid tehnologic. Chișinău, 2012. 9 p.
2. *Știința Biblioteconomică la Universitatea Liberă Internațională din Moldova*. Raport pentru anul calendaristic 2012. Ch., 2013. [Citat la 18 noiem. 2013]. Disponibil: <http://library.ulim.md/ro/despre-noi/rapoarte-de-activitate.html>.
3. Межгосударственный стандарт: Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу: *Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления*. Москва: ИПК Изд-во стандартов, 2004. 169 с. [Citat la 18 noiem. 2013]. Disponibil: <http://www.ifap.ru/library/gost/712003.pdf>

BIBLIOTECA ÎN ERA INTERNETULUI: TENDINȚE ȘI PROGNOZE

VERA OSOIANU

Biblioteca Națională a Moldovei

Articolul prezintă tendințele, problemele și prioritățile bibliotecilor din mediul academic în era digitală. Experiența internațională este prezentată în baza studiilor realizate în ultimii ani și a materialelor de atitudine publicate recent în presa de specialitate.

Cuvinte-cheie: biblioteca fără cărți, biblioteca hibrid, tendințe și priorități, competențe

The article presents the tendencies, issues and priorities of academic libraries in the digital age. The international experience is based on the studies realized not long ago and on the key materials published recently in specialty periodicals.

Keywords: bookless library, hybrid library, trends and priorities, skills

Marile valori care au făcut nume bibliotecii și i-au asigurat supraviețuirea pe parcurs de milenii sunt: spațiile, cărțile (resursele infodocumentare) și potențialul intelectual. Era modernă, marcată de tehnologizarea excesivă, de extinderea internetului, a adăugat celor trei piloni tradiționali tehnologiile și serviciile în baza acestora, fără de care biblioteca modernă nu mai poate fi concepută. Acestea din urmă influențează masiv și remodelează biblioteca, bibliotecarul și profesia în întregime. Dacă bibliotecarul tradiționalist este mai mult umanist prin formare, bibliotecarul erei digitale trebuie să fie și un bun tehnolog, fără cunoașterea tehnologiilor în scurt timp acesta nu va mai avea loc în bibliotecă. Dacă biblioteca tradițională nu înseamnă nimic fără spații, în „biblioteca fără cărți” spațiile valorează din ce în ce mai puțin. Dacă pentru un serviciu anume, anterior utilizatorii trebuiau să vină neapărat la bibliotecă, acum aceștia pretind servicii 24/7, care să poată fi accesate de oriunde și oricând. Cartea în format tradițional este și ea din ce în ce mai stingherită de cartea electronică, care devine una dintre atracțiile principale ale bibliotecii. Se schimbă și se inversează valori altădată foarte importante, iar bibliotecarul devine tot mai confuz, tot mai rătăcit și tot mai îngrijorat pentru soarta profesiei și a bibliotecii.

Despre viitorul, locul și importanța bibliotecii în era digitală se discută mult și punctele de vedere sunt foarte diferite. Se discută în mediul profesional, discută decidenții și fondatorii, discută utilizatorii. Opiniile acestora din urmă sunt foarte importante, în special opiniile celor mai pregătiți dintre ei. În prima jumătate a lunii octombrie, la o distanță de doar

două zile, în presă au apărut două articole, reprezentând puncte de vedere, diametral opuse, expuse de doi scriitori:

Why our future depends on libraries, reading and daydreaming/ De ce viitorul nostru depinde de biblioteci, lectură și vise, semnat de scriitorul englez Neil Gaiman, publicat la 15 octombrie pe <http://www.theguardian.com/books/2013/oct/15/neil-gaiman-future-libraries-reading-daydreaming> și *The end of the library/Sfârșitul bibliotecii* de scriitorul american MG Siegler, publicat la 13 octombrie 2013 în <http://techcrunch.com/2013/10/13/the-end-of-the-library>

Ambele abordează viitorul bibliotecii, numai că Neil Gaiman se întreabă și răspunde de ce viitorul nostru depinde de biblioteci, lectură și visele de zi cu zi și face o pledoarie pro bibliotecă pe care fiecare bibliotecar, dispus să apere biblioteca și profesia, trebuie s-o învețe pe de rost, iar MG Siegler vorbește despre sfârșitul sigur al celor mai multe biblioteci sau despre sfârșitul bibliotecii în formula cunoscută de noi azi. Cu unele momente putem fi de acord cu altele nu, numai că Neil Gaiman se bazează pe propria experiență, întreaga viață a acestuia fiind legată de bibliotecă, iar MG Siegler nu-și mai amintește când a fost ultima dată la bibliotecă și presupune că n-a mai vizitat-o din anii de școală. Siegler a fost taxat dur de comunitatea bibliotecară internațională. Dar... în articolul semnat de el există niște momente care nu pot fi neglijate. Siegler aduce trei argumente care nu pot fi contestate: presiunea economică, abundența de conținuturi din internet, diferența de preț (aproximativ 70 dolari) dintre cartea electronică care poate fi procurată din magazinele specializate de consumatori și de biblioteci.

Trebuie să ne obișnuim cu faptul că despre prezentul și viitorul bibliotecii, a cărții în format tradițional, despre șansele de supraviețuire a acestora, locul și rolul bibliotecarului în era googlerizării se va discuta permanent. Important este ca, prognozând viitorul, să nu ne îndepărtăm prea mult de prezent. Dată fiind situația țării noastre, unde există loc de mai bine pentru tehnologii, cărți electronice, acces deschis, s-ar putea crede că suntem încă departe de aceste provocări, dar deja avem biblioteci universitare cu doar cinci salariați, deja avem biblioteci raionale cu responsabilități metodologice, cu doar 5-7 salariați, tot mai mulți rectori de universități mari consideră că finanțarea bibliotecii devine o povară tot mai grea și că numărul bibliotecarilor poate fi redus.

Cum putem asigura un loc bibliotecii și bibliotecarului în această lume în permanentă transformare, cum poate biblioteca și bibliotecarul să rămână relevante pentru societate și pentru comunitățile pe care le servesc? Cum pot supraviețui bibliotecile într-un viitor digital sau chiar hybrid? Cum vom accesa, utiliza și beneficia de informație într-o lume din ce în ce mai hiperconectată? Care este locul bibliotecii în ecosistemul informațional modern?

Sunt multe întrebări la care nu există răspunsuri de gata sau nu există încă. Clar este doar faptul că lumea se schimbă, tehnologiile se modernizează și bibliotecile nu pot sta pe loc, că sunt necesare nu numai schimbări cantitative, dar și schimbări calitative, schimbări fundamentale în felul în care vedem, percepem și rezolvăm problemele.

Profesioniști renumiți în domeniul bibliotecar consideră că toate inițiativele (mai ales cele digitale) din ultimii ani, care, la diverse etape, erau considerate a fi salvarea bibliotecilor, au avut doar efect temporar.

Întreg ecosistemul informațional, din care fac parte și bibliotecile, este în continuă modernizare, schimbare și transformare. Raportul IFLA despre tendințele actuale, care modelează societatea informațională, identifică cinci tendințe de top care vor juca un rol-cheie și în modelarea viitorului ecosistem informațional:

- tehnologiile noi vor extinde și vor limita în egală măsură accesul persoanelor la informații;
- educația online va democratiza și va perturba învățarea la nivel mondial (în ultimii 5 ani numărul studenților care folosesc măcar un curs online a crescut cu 96%);
- limitele de protecție a vieții private și a datelor vor fi redefinite;
- societățile hiper-conectate vor asculta și vor face mai puternice voci și grupuri noi;
- noile tehnologii vor transforma mediul informațional global.

Să dezvoltăm un pic doar prima tendință. Informația este valoroasă. Informația de calitate este extrem de valoroasă. Istoria umanității de până acum a cunoscut o penurie de informații. În ultimii câțiva ani societatea s-a mișcat de la o economie săracă în informații la o economie inundată de informații. Potrivit lui Eric Schmidt de la Google, la fiecare două zile rasa umană generează atâta informație cât a fost generată de la începutul civilizației umane până în anul 2003. Oamenii au nevoie de ajutor pentru a găsi informația de calitate de care au nevoie cu adevărat.

Tendințele identificate de IFLA reprezintă tendințele generale. Să vedem care sunt tendințele specifice activității bibliotecilor și, în special, a bibliotecilor de cercetare?

În lumea academică americană există o structură numită *Research Planning and Review Committee (ACRL)*, din componența căreia fac parte specialiști cu nume notorii în biblioteconomie și știința informării, persoane de mare prestigiu în mediul bibliotecilor universitare. O dată la doi ani, comitetul realizează *Topul a zece tendințe și probleme în activitatea bibliotecilor din învățământul superior*. Topul este realizat în baza studierii literaturii de specialitate, participării la diverse întruniri profesionale, analizării părerilor experților familiari cu tendințele învățământului superior.

Ultimul top de acest fel a fost realizat în anul 2012 [<http://ref-notes.blogspot.com/2012/06/acrl-news-2012-top-ten-trends-in.html>].

Tendențele și problemele identificate sunt prezentate în ordine alfabetică (în traducerea engleză) și includ:

1. Comunicarea valorii;
2. Descrierea, stocarea eficientă, managementul și utilizarea datelor;
3. Prezervarea digitală;
4. Schimbările în învățământul superior;
5. Tehnologiile informaționale;
6. Mediul mobil;
7. Achiziționarea cărților electronice;
8. Comunicarea științifică. Accesul deschis;
9. Personalul;
10. Comportamentul și așteptările utilizatorilor.

În topul clasamentului se află problemele ce țin de personal. Bibliotecarii au restanțe, mai ales la capitolul dezvoltarea competențelor în domeniul tehnologiilor informaționale.

Ce se întâmplă în era internetului cu cele trei mari valori tradiționale pe care se ține biblioteca: spațiile, cărțile, potențialul intelectual?

Studiile din ultimii ani relevă faptul că Internetul are un impact major asupra modului în care oamenii găsesc și accesează informația. Cărțile electronice schimbă obiceiurile de lectură. În baza acestor schimbări bibliotecile încearcă să-și ajusteze serviciile realităților noi și în același timp să facă față solicitărilor privind resursele tradiționale. Un sondaj realizat în anul 2012 în SUA demonstrează că utilizatorii optează pentru extinderea serviciilor digitale, dar totodată consideră că publicațiile tipărite rămân importante în era digitală. Disponibilitatea computerelor și a Internetului rivalizează împrumutul cărților, activitatea de referință, ca serviciu vital al bibliotecii. În același timp:

- 80% de americani consideră că împrumutul cărților este un serviciu foarte important oferit de biblioteci
- 80% susțin că bibliotecarul de referință este foarte important
- 77% susțin că accesul la computer și internet este foarte important

Cu toate investițiile în tehnologizarea bibliotecilor, cartea rămâne marca bibliotecii, fiind considerată una dintre cele mai vechi și mai puternice mărci din lume.

Cele mai solicitate servicii sunt: serviciul de referință online „Întreabă bibliotecarul”, cursurile privind împrumutul electronic, cursurile privind utilizarea cititoarelor electronice.

Dacă biblioteca tradițională are în centru cartea, biblioteca erei digitale trece print-o reconceptualizare a bibliotecii ca spațiu fizic, centrându-și

activitatea pe utilizatori, pentru a corespunde noilor cerințe ale acestora. Tendința bibliotecilor este de a elibera cât mai mult spațiu pentru utilizatori. Spațiile sunt gândite cât mai flexibile, pentru a putea fi transformate în locuri pentru studiul individual sau în grup, spații pentru întruniri comunitare, săli de clasă pentru alfabetizarea digitală, spații în care utilizatorii creează conținuturi, socializează etc. Problema spațiilor este tratată foarte diferit în ultimii ani. În timp ce unii profesioniști consideră că odată cu extinderea digitalizării spațiile fizice vor pierde din importanță, alții consideră că acest spațiu comunitar va rămâne la fel de relevant pentru comunitate. La 14 septembrie 2013, în San Antonio, Texas, a fost deschisă o bibliotecă nouă „fără cărți” BiblioTech [http://money.cnn.com/2013/10/08/technology/innovation/bibliotech-ebook-library/index.html?iid=HP_LN]. Catalogul bibliotecii conține peste 10.000 de cărți electronice. Pentru utilizarea în spațiul fizic al bibliotecii, la dispoziția utilizatorilor sunt puse 45 iPad-uri Apple, 40 laptop-uri, 48 de calculatoare, 600 de cititoare de cărți electronice și 200 de cititoare „îmbunătățite” pentru copii, care dispun de o aplicație ce ajută copiii să învețe a citi. Sunt disponibile, de asemenea, cărți audio și software educaționale. Într-un timp relativ scurt la bibliotecă s-au înscris peste 7 000 de utilizatori. Deși bibliotecă nu are cărți tipărite și utilizatorii nu trebuie neapărat să vină la bibliotecă pentru a le împrumuta, personalul consideră că spațiul fizic, perceput ca un important spațiu comunitar, reprezintă încă cheia succesului bibliotecii.

O cu totul altă părere a fost expusă recent pe blogul *Biblioteci și arhitectură* [<http://www.bauenblog.info/2013/09/26/towards-a-new-library-model/>]. La 26 septembrie 2013, pe blog a fost publicat articolul *Spre un model nou de bibliotecă*, semnat de Daniel Gil. Autorul este convins că viitorul aparține spațiilor mici, flexibile, dinamice, eficiente, independente, ușor operaționale, cu un minim de publicații tipărite, cu acces internet și maximum posibil de conectări wi-fi. Restul spațiilor trebuie să fie destinate activităților de tot felul, în special pentru grupurile mici. Autorul presupune că cheia supraviețuirii bibliotecii ar putea fi reducerile și apropierea de fiecare persoană în parte. Putem fi de acord cu autorul până la o anumită limită, dar nu trebuie să uităm de utilizatorii care încă se gândesc la bibliotecă ca la un loc unde vin să împrumute cărți și alte publicații, să participe la evenimente, să socializeze etc. Deși trebuie să recunoaștem că spațiile mari, costisitoare și greu de întreținut ar putea fi o problemă în viitor. Într-o postare pe lista Biblos, dna Hermina Anghelescu scrie referindu-se la acest articol „o provocare cu care chiar ne-am confruntat pe campusul nostru (Wayne State University), unde pe 24 decembrie 2013 se va închide una dintre marile biblioteci – o clădire cu 8 etaje, care adăpostea colecțiile de științe exacte și

inginerie. Cum tendința este spre învățământul la distanță, necesitatea spațiilor vaste de bibliotecă nu se mai justifică. Bibliotecarul virtual poate lucra de oriunde pentru a recomanda resurse online utilizatorului de oriunde” [<http://www.lib.wayne.edu/blog/?p=6190>].

Deși opiniile sunt foarte diferite atât vis-a-vis de spații, cât și de resurse, toate plasează utilizatorul și necesitățile acestuia pe primul plan.

Este interesant de văzut cum percep schimbările pe segmentul biblioteconomie și știința informării utilizatorii din mediul academic, considerați cei mai pregătiți și versați în varii domenii utilizatori?

La 19 iunie 2013, The Guardian Higher Education Network [<http://www.theguardian.com/higher-education-network/blog/2013/jun/19/academic-publishing-print-digital-libraries>] publica rezultatele unui sondaj realizat în mediul academic din Regatul Unit cu implicarea a 3500 de respondenți. Studiul demonstrează că în anii care vin cercetătorii vor avea nevoie atât de bibliotecă fizică, cât și de cea virtuală. Cercetarea nu mai începe ca altădată cu o vizită la bibliotecă, dar aceasta încă joacă un rol crucial. Formatul virtual ar putea depăși formatul tradițional, dar bibliotecă încă are de jucat un rol pentru ambele. Deși cercetătorii solicită bibliotecii cărțile și revistele necesare pentru cercetare și pregătirea cursurilor, ei petrec mai puțin timp în spațiul fizic decât în cel virtual. Trei pătrimi dintre respondenți nu văd nicio problemă în faptul că bibliotecă abonează reviste în format electronic. Totodată, recunosc necesitatea păstrării colecțiilor de reviste în format tradițional. Cărțile electronice devin și ele un element tot mai acceptat de mediul academic. Șase din zece respondenți au indicat că în ultimele șase luni au folosit „des” sau „ocazional” cărți electronice. Cu toate acestea, aproximativ 90% de respondenți au menționat că este mai ușor să lucreze cu resursele în format tradițional, decât în format electronic. În timp ce căutarea și explorarea referințelor este mai ușoară în format digital, cercetarea și lectura serioasă este mai ușoară, utilizând formatul tipărit. Un procent foarte mic de respondenți – aproximativ 14% – consideră că în următorii cinci ani cartea electronică va înlocui cartea tipărită. Pentru 90% dintre respondenți, colecțiile bibliotecii sunt cele mai importante surse folosite în cercetare și profesorat. Pe locul doi sunt plasate materialele disponibile online. Când cercetătorii nu găsesc materialele necesare în colecțiile bibliotecii, 90% le caută în internet. Următorul răspuns, ca număr de respondenți, a fost că renunță la căutare. Aceste cifre demonstrează cât de important este ca bibliotecă să-și facă disponibile conținuturile online.

Care este în percepția respondenților rolul bibliotecii universitare? 90% dintre respondenți văd rolul principal al bibliotecii universitare în achiziționarea conținuturilor. 45% consideră că sunt foarte dependenți de bibliotecă pentru munca prestată. Numai 2% de respondenți încep cercetarea

cu o vizită în spațiul fizic al bibliotecii. Potrivit Raportului OCLC 2010 *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*, acum nimeni nu mai începe cercetarea pornind de la bibliotecă.

Interesant stau lucrurile și în mediul viitorilor studenți. În Regatul Unit, în fiecare an este realizat un studiu privind lectura copiilor în era digitală *Understanding the Children's Book consumer in the Digital Age*. În anii 2012–2013, numărul copiilor cu vârste de până la 17 ani care nu citesc sau doar foarte rar se uită în cărți a crescut de la 20 la 28%. Tot mai puțini tineri citesc de plăcere. Pricina? Gadget-urile. Numărul copiilor care folosesc tabletele s-a dublat. Doar 20% le folosesc pentru a citi cărți electronice. Crește continuu numărul copiilor care citesc cărți în format electronic. Adolescenții între 14–17 ani recunosc că citesc în format electronic și aproape nu mai folosesc formatul tipărit.

Când cărțile electronice abia începeau să cucerească piața, profesioniștii domeniului sperau că datorită cititoarelor de cărți electronice copiii vor citi mai mult. Așteptările nu s-au adevărat. Acum experții se întrebă dacă nu este timpul să extindă cuvântul „lectură” dincolo de „lectura cărților”. La urma urmei studierea conținuturilor online tot lectură este.

Ultima parte a studiului britanic se axează pe interesele de lectură ale adolescenților (11–17 ani). La această categorie predomină lucrările fantastice (SF), culegeri de curiozități, literatura umoristică și cărțile despre sport. Așa cum piața cărților electronice se va extinde și la noi, ceea ce se întâmplă acum cu elevii din Regatul Unit este și viitorul nostru.

Potrivit unor surse, în rândurile copiilor de la noi, cele mai solicitate cărți sunt cele din programul școlar și detectivale.

Ce se întâmplă cu cea mai mare valoare a bibliotecii – potențialul intelectual? În lumea bibliotecară nu există un consens privind viitorul bibliotecarului. Nu există o înțelegere clară nici în mediul decidenților de diverse responsabilități și, desigur, nici în mediul utilizatorilor reali și potențiali. Dacă un clasament al profesiilor, realizat în anul 2009 în SUA, situa profesia de bibliotecar printre 30 cele mai prestigioase profesii, „Topul celor mai prestigioase profesii și ocupații din Moldova” plasează bibliotecarul pe ultima poziție. Cei 1111 respondenți care au constituit eșantionul studiului, realizat în august–septembrie 2012 de Institutul de Marketing și Sondaje, au taxat dur profesia de bibliotecar. În coada clasamentului se mai află agricultorii, secretarele, chelnerii, dar... înaintea bibliotecarilor. Aceștia au obținut un procentaj de 9, 8, 7 și, respectiv, 6 la sută.

Dintr-o țară cu puternice tradiții conservatoare tot mai insistent vine ideea înlocuirii bibliotecarilor plătiți de la buget cu voluntari. În anul 2012 această idee a fost lansată de primarul Londrei, iar acum recent a fost preluată de

municipalitatea orașului Sheffield, care intenționează să închidă 16 din cele 28 biblioteci ce servesc 184 mii de utilizatori înregistrați, în cazul dacă nu se vor găsi grupuri comunitare (voluntari, structuri de business etc.) care să le salveze. Există și propunerea de a deschide în spațiile acestor filiale baruri sau restaurante, iar biblioteca să rămână ca o anexă.

Însă tot din Regatul Unit vine și o altă idee mai încurajatoare pentru bibliotecari. În studiul **Envisioning the library of the future/Viziunea bibliotecii viitorului**

[http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/pdf/The_library_of_the_future_May_2013.pdf], realizat de Consiliul Englez al Artelor și publicat în luna mai 2013, este lansată ideea că „**chiar dacă în viitor biblioteca nu va mai fi atât de relevantă pentru membrii comunității, importanța bibliotecarului ar putea crește semnificativ**”. **Cum trebuie să fie acest bibliotecar pentru a conta pentru comunitate nu este greu de imaginat. Deci avem de muncit.**

Problema potențialului intelectual este considerată ca cea mai mare problemă a lumii bibliotecare, lucru constatat și de Research Planning and Review Committee (ACRL), despre care se menționa mai sus. Cum văd membrii comitetului căile esențiale prin care bibliotecile pot să-și creeze personalul de care au nevoie? Miza se pune pe:

- formarea profesională continuă;
- angajarea pe posturile vacante sau pe posturile noi a unor persoane care dețin competențele necesare erei digitale;
- perfecționarea calificării personalului existent.

Este clar că una dintre problemele majore cu care se va confrunta biblioteca viitorului va ține de dezvoltarea competențelor necesare personalului pentru a face față tehnologiilor și serviciilor inovative, dezvoltate în baza acestor tehnologii.

Instruirea pe care pot conta bibliotecarii la moment nu este suficient de relevantă pentru a face față cerințelor erei digitale. Dar apar noi oportunități și bibliotecarii trebuie să profite de oricare dintre ele pentru a se ridica la nivelul așteptărilor utilizatorului. Pentru a-și crea o nouă imagine, bibliotecarii trebuie să fie mai activi și, la fel, să încurajeze membrii comunității să se implice mai activ în crearea serviciilor și în activitatea bibliotecii. Bibliotecarii vor avea grijă nu numai de propriile competențe, dar vor ajuta și utilizatorii să-și dezvolte competențele necesare în mediul în care trăiesc și muncesc.

Concluzia principală, care se impune, este că biblioteca erei digitale are nevoie de un nou model de business care să corespundă mutațiilor în ecosistemul informațional și necesităților comunităților pentru care există.

Referințe bibliografice:

- The IFLA trends report* [online]. Copyright © 2013 IFLA. Disponibil: <http://trends.ifla.org/>
- The Guardian Higher Education Network* [online]. 19 Jun. 2013. Disponibil: <http://www.theguardian.com/higher-education-network/blog/2013/jun/19/academic-publishing-print-digital-libraries>
- 2012 Top Ten Trends in Academic Libraries: A Review of the Trends and Issues Affecting Academic Libraries in Higher Education [online]. *College & Research Libraries News*. 2012, **73**(6), 311-320. Disponibil: <http://ref-notes.blogspot.com/2012/06/acrl-news-2012-top-ten-trends-in.html>.
- GIL, Daniel. *Towards a new library model* [online]. 26 Sept. 2013. Disponibil: <http://www.bauenblog.info/2013/09/26/towards-a-new-library-model/>
- The first bookless library: BiblioTech offers only e-books* [online]. 8 Oct. 2013. Disponibil: http://money.cnn.com/2013/10/08/technology/innovation/bibliotech-ebook-library/index.html?iid=HP_LN
- Percepțiile utilizatorilor privind beneficiile TIC în bibliotecile publice din România: Raport final* [online]. Martie 2013. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/studiul-pan-european-asupra-bibliotecilor-publice-romania-rol>
- ZICKUHR, Kathryn, Lee RAINIE and Kristen PURCELL. *Library Services in the Digital Age* [online]. 22 Jan. 2013. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/22/library-services>
- ZICKUHR, Kathryn. *Innovative library services „in the wild”* [online]. 29 Jan. 2013. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/29/innovative-library-services-in-the-wild>
- Libraries. Building. Communities: Executive Summary* [online]. © Copyright State Library of Victoria 2005. Disponibil: http://www2.slv.vic.gov.au/pdfs/aboutus/publications/lbc_execsumm.pdf
- The library of the future* [online]. © Arts Council England, May 2013. Disponibil: <http://www.artscouncil.org.uk/what-we-do/supporting-libraries/library-of-the-future>
- PRICE, Gary. *UK: Proposal for Some Sheffield Libraries To Add Wine Bars* [online]. 20 Sept. 2013. Disponibil: <http://www.infodocket.com/2013/09/20/uk-proposal-for-some-sheffield-libraries-could-add-wine-bars>
- GAIMAN, Neil. *Why our future depends on libraries, reading and daydreaming* [online]. 15 Oct. 2013. Disponibil: <http://www.theguardian.com/books/2013/oct/15/neil-gaiman-future-libraries-reading-daydreaming>
- SIEGLER, MG. *The end of the library* [Sfârșitul bibliotecii de scriitorul american MG Siegler] [online]. 13 Oct. 2013. Disponibil: <http://techcrunch.com/2013/10/13/the-end-of-the-library>

NOI MODALITĂȚI DE COLABORARE INTERNAȚIONALĂ A BIBLIOTECHII ȘTIINȚIFICE ASEM

dr. SILVIA GHINCULOV, NATALIA CHERADI

Biblioteca Științifică ASEM

Lucrarea este dedicată analizei cooperării moldo-română-norvegiene în dezvoltarea durabilă a serviciilor informaționale pentru învățământ și cercetare. Este prezentat proiectul „Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru Învățământul Economic superior din Moldova”, finanțat de Fundația EURASIA, realizat în parteneriat între Academia de Studii Economice și Universitatea din Bergen.

Cuvinte-cheie: biblioteca universitară, necesitățile informaționale, servicii informaționale, servicii inovatoare, Repoziitoriul Instituțional, Cultura Informației, colaborare internațională

The paper is devoted to the analysis of the Moldovan-Romanian-Norwegian cooperation in sustainable development of the information services for education and research. The article presents the Project „Development of New Information Services for Moldovan Higher Economic Education”, funded by EURASIA Foundation, realized in partnership between the Academy of Economic Studies and the University of Bergen.

Keywords: university library, information needs, information services, innovative services, Institutional Repository, Information Literacy, international collaboration

Societatea modernă este caracterizată de intensificarea schimbului de informații datorită impactului tehnologiilor informatice și comunicaționale. Acestea au determinat o schimbare și în sistemele educaționale. Axa de referență a constituit-o colaborarea internațională și schimbul de informații ca factor–cheie al reușitei întregului demers de dezvoltare a învățământului.

Tehnologiile de Informare și Comunicare obligă bibliotecile să revizuiască unele scheme și regăsirea unor noi echilibre: între local și distanță; între real și virtual; între consumator și producător. Creația, inovația și cercetarea se realizează în rețea, care, împreună cu accesul liber la o cantitate importantă de informații, duce la o circulație rapidă a informației științifice.

Fără de profesioniști, cu spirit creativ, capabil să implementeze și să dezvolte în bibliotecă noile tehnologii informaționale, este imposibil de a constitui o bibliotecă a viitorului, de a ieși la un nou nivel al servirii informaționale.

Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice este integrată în mai multe proiecte de colaborare internațională care orientează activitatea instituției spre noile tehnologii și standarde de calitate. În comunicarea noastră vom relata despre cooperarea Moldo-Română-Norvegiană în

dezvoltarea serviciilor informaționale pentru învățământ și cercetare, care s-a intensificat în ultima perioadă.

Primul proiect „*Accesul Deschis în contextul învățământului superior economic din Republica Moldova*”, realizat în anul 2011, a fost finanțat de Ambasada Norvegiei în România, fiind destinat instruirii personalului bibliotecii pentru implementarea tehnologiei Repozitorii Instituționale (IR). Principalele obiective ale proiectului au fost axate pe evaluarea costurilor și soluțiilor software disponibile pentru IR; formularea strategiei pentru utilizarea metadatelor; sensibilizarea conducerii instituției și personalului academic în scopul de a spori implementarea modelelor Accesului Deschis la informația științifică.

Activitățile realizate în cadrul proiectului au abordat următoarele: studierea experienței internaționale în domeniul creării IR; instruirea personalului; organizarea conferinței finale cu genericul „Accesul Deschis la informație științifică în contextul învățământului economic din Republica Moldova” (24 septembrie 2011). Tema abordată în cadrul conferinței este indispensabilă procesului de gestionare a bibliotecii, oferind bibliotecarilor informații noi privind publicarea online și participarea activă a bibliotecii în procesul de comunicare științifică.

Al doilea proiect „*Cooperare Moldova&Norvegia*”, realizat în colaborare cu Universitatea din Bergen, a fost finanțat de Fundația EURASIA. Contactele între instituțiile noastre vin ca parte de colaborare cu prof., dr. Angela Repanovici de la Universitatea Transilvania din Brașov, România. Activitățile proiectului au prevăzut vizite bilaterale, evaluarea activității Bibliotecii Științifice ASEM și scrierea unui proiect de dezvoltare a acesteia pentru anii 2013-2015. Vizita la Chișinău a fost realizată între 29 martie – 3 aprilie 2011 de către trei specialiști de la Universitatea din Bergen, Norvegia, și unul de la Universitatea Transilvania din Brașov, România. Vizita de răspuns a fost realizată între 16 – 20 mai 2011. Trebuie să remarcăm contribuția pe care profesorul universitar Angela Repanovici și-o aduce la dezvoltarea relațiilor moldo-române-norvegiene prin promovarea noilor tehnologii privind asigurarea informațională a științei realizată în cadrul instituțiilor info-documenare.

Proiectul „*Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru Învățământul Economic superior din Moldova*”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior, este realizat în parteneriat între Academia de Studii Economice și Universitatea din Bergen. Proiectul este axat pe inovarea educației în domeniul utilizării informațiilor. Aceste noi instrumente și metode nu pot fi înțelese și puse în aplicare în activitatea bibliotecii, din cauza că fluxul principal de informații privind inovațiile este oferit în limba engleză, iar bibliotecarii nu sunt în măsură să

înțeleagă cele mai bune practici străine. Sprijinul din partea programului EURASIA prevede organizarea cursurilor de studiere a limbii engleze pentru bibliotecarii de la ASEM. În continuare va fi studiată experiența Bibliotecii Universității din Bergen și implementate cele mai bune practici ale acestei instituții. Obiectivele de bază ale proiectului:

- dezvoltarea organizațională, funcțională și tehnologică a bibliotecii compatibilă cu standardele internaționale;
- activarea proceselor de integrare și cooperare instituțională, națională și internațională în spațiul educațional și științific;
- punerea în aplicare a noilor modalități de colaborare profesională;
- satisfacerea nevoilor de informare a utilizatorilor prin promovarea serviciilor inovatoare;
- punerea în aplicare a tehnologiei Repoziției instituționale;
- dezvoltarea abilităților informaționale (alfabetizare digitală sau Cultura Informației).

Proiectul are o echipă formată din două biblioteci universitare (ASEM și Universitatea din Bergen). Activitățile planificate în cadrul proiectului vor fi direcționate pentru a realiza scopurile și obiectivele pentru 2,5 ani și vor include șase categorii de utilizatori. Prima etapă va include crearea grupului de lucru și distribuirea sarcinilor, vor fi organizate cursuri pentru studierea limbii engleze pentru bibliotecari. La etapa a doua va fi implementată tehnologia Repozițiilor Instituționale. A treia etapă presupune punerea în aplicare a Cursului Cultura Informației pentru toate categoriile de utilizatori, bazată pe experiența Universității din Bergen.

Rezultate așteptate ale proiectului:

1. Internaționalizarea și modernizarea activității Bibliotecii Științifice ASEM;
2. Optimizarea calității serviciilor de informare pentru utilizatori;
3. Creșterea eficienței activității de educație economică și de cercetare pe baza de Cultura Informației și a Repoziției Instituționale;
4. Cunoașterea limbii engleze va spori nivelul profesional al personalului bibliotecii și va optimiza interacțiunea bibliotecar-utilizator;
5. Dezvoltarea de noi modalități de colaborare internațională.

Devine importantă fundamentarea activității care se va concentra pe înnoire și modernizare, pe dezvoltarea calității sistemului de informare și documentare. Realizările proiectului până la momentul actual:

1. Crearea site-ului proiectului pentru diseminarea rezultatelor <https://newinformationservices.wordpress.com/>;
2. Cercetarea „Perfecționarea în cultura informației pentru utilizatorii Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice din Moldova”, care s-a desfășurat în perioada ianuarie – martie 2013.

Scopul studiului a fost de a identifica rolul bibliotecii în dezvoltarea abilităților în cultura informației ale studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor și de a studia necesitățile de educare ale consumatorilor în noul context informațional. La sondaj au participat 1004 respondenți de la 6 facultăți. Chestionarul a fost aplicat la 20 de specialități din ASEM. În calitate de instrument al cercetării a fost utilizată metoda anchetei în baza chestionarului on-line SurveyMonkey. Cercetarea a reliefat interesul sporit al utilizatorilor pentru repozitoriile instituționale și pentru cursul Cultura Informației;

3. Studiul comparativ al soft-urilor destinate dezvoltării depozitelor digitale. S-a axat pe platforme software depozite digitale, caracteristici, analiza comparativă și modele; scheme structurale (organigrame) utilizate pentru indexarea documentelor și regăsirea rapidă a informației într-un sistem integrat; analiza comparativă a schemelor structurale, definirea algoritmului adecvat aplicației particulare din cadrul proiectului; analiza comparativă a sistemelor de depozitare. S-a decis crearea repozitoriului instituțional al ASEM pe baza platformei software DSpace.

Direcțiile de înnoire vizează mai multe aspecte în care este implicată biblioteca în arealul academic. Ideea principală, pentru care se optează, este extinderea accesului la informație, promovarea Accesului Deschis, organizarea repozitoriilor instituționale.

Accesul Deschis este o nouă mișcare ce se manifestă la nivel mondial, care luptă și sprijină circulația liberă, deschisă a informațiilor și ideilor. Susținerea accesului la informație și cunoaștere este realizată de mai multe inițiative internaționale. Acțiunile politice pentru sprijinirea OA au contribuit la apariția unei serii de declarații: Inițiativa Accesului Deschis de la Budapesta (2002); Declarația de la Bethesda privind Accesul Deschis la Publicații (2003); Declarația de la Berlin privind Accesul Deschis la Cunoștințe în domeniul Științei și Științelor Umanitare (2003). Pentru a asigura Accesul Deschis la literatura științifică în măsură egală sunt susținute două strategii: autoarhivarea (repositorii instituționale) și revistele pe bază de acces deschis (open access journals).

Ideea Accesului Deschis (Open Access-OA) s-a răspândit larg în comunitatea științifică internațională. Cu toate acestea, promovarea Accesului Deschis în universități se confruntă cu dificultăți semnificative din cauza cunoașterii insuficiente a mișcării Accesului Deschis, neîncrederii față de nivelul de calitate a informațiilor disponibile fără restricții pentru public. Ce poate face în acest context biblioteca? Ea poate organiza arhive instituționale (repositorii) și reviste cu acces deschis; poate convinge cercetătorii, cadrele

didactice universitare de a participa la constituirea arhivelor instituționale; poate promova revistele cu acces deschis.

În cadrul proiectului a fost realizată Campania de Advocacy pentru Accesul Deschis, realizată în toamna anului 2012 care a cuprins următoarele evenimente: Acțiunea „Întrebă-mă despre Accesul Deschis”; „Inaugurarea Săptămânii Accesului Deschis”; Acțiunea „Eu susțin Accesul Deschis”; Prezentări pentru studenți și masteranzi „Cunoștințele în era digitală. Politicile Accesului Deschis”; Campania „Anti Plagiat”; Prezentări pentru catedre „Managementul cunoștințelor: resurse educaționale și arhive digitale deschise”; Concurs pentru studenți și masteranzi „Cum Accesul Deschis va facilita comunicarea științifică și universitară?”; Dezbateri profesională „Ce pot face bibliotecarii pentru a promova Accesul Deschis” s.a.

Pentru implementarea Accesului Deschis în ASEM, Biblioteca Științifică și-a propus și a realizat următoarele obiective: elaborarea politicii Accesului Deschis în ASEM; elaborarea regulamentului privind Repoziitoriul instituțional ASEM; ședințe speciale (la catedre) cu autorii ASEM privind publicarea electronică a documentelor în repozițoriu instituțional, beneficiile utilizării și respectarea drepturilor de autor; crearea Repoziitoriului Instituțional ASEM.

Biblioteca a elaborat două documente importante pentru a instituționaliza Accesul Deschis în ASEM. Primul document este „Politica instituțională a Academiei de Studii Economice din Moldova privind Accesul Deschis” prin care recunoaștem importanța strategică a Accesului Deschis la informație pentru diseminarea cunoștințelor științifice în spiritul promovat de inițiativele și declarațiile internaționale. ASEM este interesată de promovarea unei noi paradigme a Accesului Deschis pentru a oferi mai multe beneficii pentru știință și societate. Publicațiile cercetătorilor vor avea o vizibilitate crescută, un impact și prestigiu mai mare în comunitatea științifică. Astfel, Academia de Studii Economice din Moldova se angajează să disemineze rezultatele cercetării finanțate din fonduri publice și din proiecte pe baza principiilor Accesului Deschis; să încurajeze cercetătorii să-și manifeste sprijinul pentru Accesul Deschis, publicând articole în reviste cu Acces Deschis și în repoziitoriul instituțional ASEM.

Strategiile de bază se rezumă la următoarele:

1. A implementa Accesul Deschis la publicațiile științifice, prin două modele complementare: Autoarhivarea în repoziitoriul instituțional ASEM și publicarea revistelor ASEM în registrul internațional DOAJ (Directory of Open Access Journals);
2. Politica prevede ca toate publicațiile științifice, elaborate în baza proiectelor de cercetare finanțate de stat și din granturi, să fie incluse

- în Repozitoriul Instituțional ASEM la data publicării sau în caz de embargo, nu mai târziu de șase luni de la publicare;
3. Politica se va aplica la toate articolele Științifice publicate pe perioada în care autorul activează în cadrul ASEM, cu excepția publicațiilor realizate înainte de adoptarea acestei politici;
  4. Biblioteca Științifică va asigura funcționarea Repozitoriului Instituțional și va elabora un raport anual către Senat;
  5. Serviciul Știință va monitoriza asigurarea conformității prevederilor politicii cu interesele autorilor.

Al doilea document este „Regulament cu privire la organizarea și funcționarea Repozitoriului Academiei de Studii Economice din Moldova” care definește Repozitoriul instituțional, determină scopurile, principiile creării Repozitoriului ASEM, reglementează relația cu autorii articolelor științifice, identifică tipurile de materiale care sunt plasate în Repozitoriu, stabilește ordinea plasării publicațiilor în Repozitoriu, formulează interdicțiile de utilizare.

Realitatea în care existăm impune ca un imperativ de bază dinamismul accelerat și receptivitate sporită la schimbările ce se produc în toate sferele vieții, în special, în domeniul informației și comunicării. În aceste condiții rolul bibliotecii în popularizarea cunoștințelor științifice prin diverse căi și metode crește enorm. Formarea susținătorilor Accesului Deschis în rândul utilizatorilor Bibliotecii Științifice ASEM (cercetători, cadre didactice, doctoranzi, masteranzi, studenți) va îmbunătăți calitatea învățământului, va asigura un suport informațional eficient pentru cercetarea economică și va conduce prin intermediul repozitoriului instituțional la o mai mare transparență și promovare a ASEM în spațiul virtual de informare.

Exemplul oferit de ASEM va servi pentru a încuraja alte universități și centre de cercetare din Republica Moldova pentru a crea repozitorii instituționale. Proiectele realizate în colaborarea cu instituțiile de învățământ din România și Norvegia vor consolida poziția de învățământ superior din Moldova la nivel național și internațional, va maximiza contribuția bibliotecilor și capacitatea lor de a media în mod eficient relația între utilizatorii și informațiile de care au nevoie. Acest lucru va contribui la calitatea educației, în special în contextul aderării Republicii Moldova la Procesul de la Bologna. Rezultatele acestor colaborări vor constitui un cadru strategic pentru dezvoltarea durabilă a politicilor naționale privind accesul la informație în întregul Sistem de învățământ superior al Republicii Moldova.

Referințe bibliografice:

1. *Ambasada Regatului Norvegiei în România* [online]. Disponibil: <http://www.norvegia.ro/>.

2. *Centrul Norvegian de Cooperare Internațională în Educație* [online]. Disponibil: <http://siu.no/eng>.
3. *Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior Universitatea din Bergen* [online]. Disponibil: <http://www.siu.no/eng/Front-Page/Programme-information/BRICS-and-Eurasia/Eurasia>.
4. *Biblioteca Universității din Bergen* [online]. Disponibil: <https://www.uib.no/ub/en>.
5. *Biblioteca Științifică a ASEM* [online]. Disponibil: <http://lib.ase.md/>.
6. *Proiectul „Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru Învățământul Economic superior din Moldova”* [online]. Disponibil: <https://newinformationservices.wordpress.com/>.
7. *EIFL-OA Moldova* [online]. Disponibil: <http://eifloamoldova.wordpress.com/>

PARADIGME CONTEMPORANE ALE BIBLIOTECII UNIVERSITARE ÎN ASIGURAREA CALITĂȚII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

ALA SUSARENCO

Biblioteca Științifică ASEM

Calitatea învățământului superior este determinată de calitatea serviciilor informaționale furnizate de biblioteca universitară. În acest sens am prezentat în articol biblioteca universitară la intersecția paradigmelor tradiționale și celor contemporane, ultimele stabilind noi provocări pentru biblioteca din învățământul superior. Sunt stabilite unele direcții în evoluția bibliotecilor universitare din Republica Moldova, or, acestea fiind acceptate, pot scoate biblioteca universitară din criza de imagine în care s-a pomenit.

Cuvinte-cheie: biblioteca universitară, proces educațional, paradigme tradiționale, paradigme contemporane, utilizator, cultura informațională, spații diversificate, pledoarie

The quality of high education is determined by the quality of information provided by the university library. The article presents the University Library at the intersection of traditional and contemporary paradigms, the last sets new challenges for university library. Some directions of university library's development in the Republic of Moldova, which can take the library from its image crisis, are determined in this article.

Keywords: university library, educational process, traditional paradigms, contemporary paradigms, user, information culture, diverse spaces, communicative policy

Toate tipurile de biblioteci au îndeplinit și îndeplinesc în mod explicit o funcție educațională, dintre toate însă biblioteca universitară este legată de procesul educațional în mod direct. Biblioteca reprezintă vectorul accesului la informația științifică în cadrul universității, prin urmare, este vădită contribuția importantă a bibliotecii la creșterea nivelului de competitivitate pe plan intern și internațional.

Nivelul de utilizare a bibliotecii de către studenți, cadrele didactice și cercetători vorbește despre nivelul sistemului de învățământ și cerințele acestuia. Asistăm cu toții astăzi la un proces greu de explicat, care are loc în bibliotecile universitare – frecventarea redusă a bibliotecii și o atenție scăzută din partea fondatorului față de procesul de dezvoltare a colecțiilor și serviciilor bibliotecii. Situația în cauză depinde în mare măsură chiar de calitatea procesului de învățământ universitar. Sistemul de învățământ din Republica Moldova este axat pe memorarea și reproducerea mecanică a

informațiilor predate la curs, iar promovarea cadrelor didactice este bazată pe criterii formale.

Situația ar fi inversă, dacă absolvirea cursurilor ar fi condiționată de regăsirea și evaluarea critică a surselor de informare, iar promovarea academică ar depinde de noutatea și creativitatea contribuțiilor științifice. În așa caz, biblioteca ar fi mai mult frecventată, iar universitatea ar susține și ar stimula eforturile bibliotecii de a furniza surse de informare și servicii de calitate.

Nu putem afirma însă că evoluția unei biblioteci universitare depinde doar de direcțiile de dezvoltare a învățământului superior. Activitatea acesteia se bazează și este influențată de transformările majore care au loc la nivelul a trei actori principali: procesul de învățământ, spectrul infodocumentar și utilizatorii.

Spectrul infodocumentar actual este rezultatul manifestării în paralel a două paradigme importante: cea a tiparului și cea a informației electronice. În prezent, cultura digitală își impune propriile valori, care de multe ori intră în contradicție cu cultura tiparului. Cum trebuie să acționeze biblioteca universitară? Răspunsul poate fi doar unul – să acționeze pe două planuri, pe de o parte, să realizeze misiunea sa de păstrare a memoriei omenirii, să se asigure că suportul electronic oferă aceleași garanții de imuabilitate, obiectivitate și durabilitate ca și suportul tipărit. Pe de altă parte, biblioteca nu va ignora apariția noilor surse de informare specifice mediului online, care au un înalt grad de fluiditate și subiectivitate, dar au un conținut valoros și căutat de utilizatori.

Vorbind despre schimbare, integrare și adaptare, vom încerca să determinăm cât de departe poate merge o bibliotecă universitară adaptându-se mereu la nevoile utilizatorilor fără ca aceasta să nu-și piardă propria rațiune și existența. În literatura de specialitate întâlnim destul de des opinia că prin adaptarea la nevoile societății de consum, bibliotecile acționează împotriva istoriei și destinului propriu al său. Pe de altă parte, conservatismul și rezistența la schimbare care predomină în unele biblioteci o ține cât mai departe de utilizatori și chiar o scoate din aria de interes a utilizatorilor de informații.

La această dilemă apărută răspunsul este doar unul – schimbarea trebuie făcută, dar nu cu orice preț. Există o limită dincolo de care valorile perene ale unei biblioteci care este dedicată susținerii procesului academic de învățământ și cercetare nu pot supraviețui, iar acea bibliotecă nu mai poate fi numită bibliotecă universitară.

Societatea informațională produce schimbări și modificări majore în structura și serviciile bibliotecii. Noile tehnologii pun la dispoziția bibliotecilor multiple posibilități de modernizare și adaptare a serviciilor la

nevoile utilizatorilor, astfel că paradigmele tradiționale ale activității de bibliotecă cedează celor noi. Care sunt paradigmele contemporane la nivelul bibliotecii ca instituție și al colecțiilor, serviciilor, personalului și utilizatorilor bibliotecii universitare în particular? În căutarea echilibrului schimbărilor vom compara paradigmele tradiționale și cele contemporane ale bibliotecilor.

Paradigme tradiționale. Așadar, tradițional biblioteca este un loc cu colecții și servicii care exclusiv se furnizează în localul ei, aceasta deține monopol asupra surselor de informare. Biblioteca este centrată pe colecții, pune accent pe conservarea publicațiilor care predominant sunt pe suport de hârtie, cu o evoluție lentă a colecțiilor și o tipologie documentară restrânsă și exhaustivitate în achiziție. De obicei, utilizatorul se adaptează la cerințele bibliotecii, iar interacțiunea acestora cu biblioteca este destul de rigidă. Nevoile utilizatorilor sunt relativ formalizate și reprezintă niște „servicii standard”. Toate serviciile utilizatorul le poate recepționa doar la bibliotecă, iar hiperspecializarea bibliotecilor îl face pe utilizator să piardă mult timp.

Astfel, biblioteca fortuit evaluată se prezintă ca o instituție cu o structură organizațională rigidă care prestează servicii standard.

Paradigme contemporane. Biblioteca este un serviciu prestat oricând și oriunde, se adaptează la nevoile utilizatorului, există o interacțiune dinamică a utilizatorilor cu biblioteca și informațiile. Biblioteca este centrată pe servicii și pune accent pe circulație și pe furnizarea accesului la publicații. Bibliotecarul posedă multiple atribuții, este disponibil acolo unde i se cere informația, adică este aproape de utilizator și poate furniza informație, biblioteca modernă deține multipli suportați informaționali, o colecție în continuă diversificare dezvoltată pe principiul selectivității în achiziție. O bibliotecă contemporană are o structură organizațională flexibilă cu multipli suportați informaționali și servicii diversificate. Cu alte cuvinte, biblioteca contemporană este un „VERB”, adică este dinamică și exprimă acțiune, aceasta fiind principala ei trăsătură – **biblioteca dinamică**, pe când la celălalt pol a rămas o bibliotecă pasivă. Deci acceptarea schimbării și adaptabilitatea la necesitățile consumatorului nu reprezintă deloc un pericol pentru bibliotecă ca instituție.

Starea în care s-au pomenit bibliotecile universitare din Republica Moldova din ultimii ani – frecvența redusă, reducerea mijloacelor financiare pentru dezvoltarea colecțiilor, ignorarea de către fondatori a rolului bibliotecii în mediul academic etc. – poate fi schimbată și trebuie să fie schimbată. În acest scop conturăm următoarele direcții de evoluție care ar conduce la dezvoltarea și optimizarea serviciilor furnizate de bibliotecile universitare.

1. **Dezvoltarea colecțiilor pe suport electronic.** Nu putem ignora preferința accentuată a utilizatorilor pentru accesul la informații pe suport electronic, bibliotecile universitare sunt obligate să accelereze procesul de dezvoltare a acestei categorii de colecții, majoritatea lor fiind deficitară la acest capitol.

2. **Dezvoltarea competențelor informaționale ale utilizatorilor.** Biblioteca universitară este obligată să se implice activ în îmbogățirea cunoștințelor utilizatorilor privind domeniul informării. Biblioteca trebuie să joace un rol central în transmiterea conceptelor și tehnicilor culturii informației, astfel ca utilizatorii să poată singuri să găsească rapid și adecvat sursele de informare. Atunci când nivelul de competență informațională al utilizatorilor va fi înalt, aceștia vor fi mai conștienți de calitatea și diversitatea colecțiilor și serviciilor furnizate de bibliotecă, iar ca rezultat, în mod firesc, va crește și frecvența bibliotecii.

În Republica Moldova nu există o strategie privind introducerea Culturii informației ca obiect de studiu în cadrul programelor universitare. Este necesar ca predarea culturii informației să fie asumată drept un obiectiv strategic al bibliotecii și să fie integrată în pachetul de servicii pus la dispoziția utilizatorilor.

3. **Prezența bibliotecii în mediul online.** Studenții petrec mult timp în mediul online, iar acest moment trebuie să fie folosit de bibliotecă în scopul atragerii lor către folosirea resurselor bibliotecii. De exemplu, rețeaua de socializare Facebook poate fi folosită ca instrument de marketing și relații publice ale bibliotecilor universitare. Utilizarea site-urilor de partajare a imaginilor video pentru diseminarea unor filme de prezentare a bibliotecii poate constitui o metodă cu impact foarte mare. Concluzia ar fi următoarea – e necesară extinderea bibliotecii în mediul online.

4. **Spațiile** bibliotecilor universitare continuă să aibă aceleași funcții tradiționale – spații de lectură, pe când acestea se cer a fi **diversificate**. Transformarea spațiilor bibliotecii în spații dedicate studiului individual sau lucrului în grup, facilitarea socializării ar transforma biblioteca universitară într-un loc mai popular și mai atractiv.

5. **Pledoaria pentru bibliotecă.** Bibliotecile universitare din țara noastră au o problemă mare ce ține de vizibilitate și de imagine. Acestea nu știu să comunice constant și eficient cu mediul extern, nu știu să se pună în valoare, iar ca urmare, nu sunt percepute de factorii decizionali ca actori importanți ai sistemului educațional.

Astfel, chiar dacă scăderea gradului de frecvență a bibliotecilor universitare moldovenești se înscrie în tendințele raportate pe plan mondial, ea nu este determinată doar de concurența făcută de informațiile pe suport electronic. O cauză importantă a acestei stări de fapt este atitudinea față de

bibliotecă manifestată de autoritățile finanțatoare. Însă modul în care factorii decizionali percep biblioteca și rolul ei în contextul informațional contemporan este și rezultatul metodelor de comunicare învechite și ineficiente pe care biblioteca le folosește pentru a-și promova activitățile. Astfel, politicile de marketing ale bibliotecii trebuie să fie însoțite de o pledoarie susținută pentru importanța bibliotecilor în cadrul procesului de învățământ, care să-i informeze și să-i sensibilizeze pe cei de care depinde finanțarea și definirea cadrului legislativ în care evoluează bibliotecile universitare.

THE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY „ANDREI LUPAN” ON NEW MODERN SOCIAL MEDIA

CRISTINA CATEREV, VALENTINA TCACENCO

BȘC „Andrei Lupan”

Serviciile electronice ale bibliotecii oferă suport informațional bibliotecarilor în elaborarea noilor instrumente moderne de informare în societatea cunoașterii. Evoluțiile recente, bazate pe noile tehnologii informaționale, sunt un model nou de prezentare pentru bibliotecile științifice. Lumea virtuală nou creată pe spațiul virtual reprezentat prin rețele de socializare Blogger, Facebook, Google+, Blogger, Flickr, Twitter, LinkedIn, Pinterest, Delicious, Wikipedia, Youtube și alte forme de mass-media sociale sunt importante pentru promovarea bibliotecii. Modernizarea bibliotecilor înseamnă utilizarea rețelelor media prin intermediul cărora sunt promovate: articole și texte on-line, fișiere, imagini, filme care pot fi accesate de către studenți, cercetători, profesori. Lumea virtuală și mass-media în zilele noastre prezintă oportunitatea prin care informațiile sunt accesibile și permite bibliotecii posibilitatea de a construi legături pe diferite platforme on-line.

Cuvinte-cheie: rețele de socializare, știința on-line, noile tehnologii informaționale, biblioteca 2.0, biblioteca 3.0

Recent developments on New Information Technologies are the new way for libraries. The new world created Blogger, Facebook, Google+, Flickr, Twitter, LinkedIn, Pinterest, Delicious, Wikipedia, Youtube. Other forms of social media are very important to promote the library. Library now has the new instruments to promote the traditional services through the modern technologies. Modernization of libraries means the use of new media contents: articles and on-line texts, files, pictures, movies and the use of new forms of scientific content which can be accessed by the students, researchers, teachers. Social Media world in our days is one of them, where the information is accessible and helps the libraries to build connections on different on-line platforms.

Keywords: social media, science on-line, new information technologies, library 2.0, library 3.0

In the digital area there are new ways of communication and distribution the information of scientific contents. As to promote information science it is urgently needed to improve the new methods of communication used by elements library 2.0. The role of scientific library has a different perspective unlike the public libraries, where the target groups are pupils and students, researchers need the information the librarians know about: how to search the information on various on-line platforms.

Academic communication patterns have changed in the information society. Scientific research includes publication about the research results.

Published papers are components of the scientific production of the researcher, institution, country.

The impact of this research is measured by scientometric indicators. With the continuous increase in the price of publication and access to published results a developing movement to open access is heavily debated by the international world. Universities have responded and joined the movement by publishing research results freely accessible on the Internet. Research programs have found technical solutions: open source, digital repositories.

Web 2.0, a concept initiated by the O'Reilly Media in 2003 and popularized in the Web 2.0 conference in 2004, refers to a second generation of web-based communities and hosted services, where was discussed facilitates of collaboration and sharing between users. Although the term suggesting a new version of the World Wide Web, does not refer to an update Web technical specifications, but to changes in the ways software developers and end-users use the Web as a platform.

Businesses, services and technologies analyzed in argumentation presented by O'Reilly all had something in common: they were interactive, dynamic, and the line between creation and consumption of information in this collaborative environment was blurred. Users were equally creators and consumers of content, the Web was used as a collection of texts published, there was an amount of monologues but was a web of dialogue, multi-sensory communication was a user-centered Web in a way that had never been [1].

Library and Web 2.0 are two technical and social entities which trajectories intersect. Web 2.0 is a term describing new trends in web design and in the use of World Wide Web technologies. The adoption of these new technologies facilitates collaboration sharing of the information in an open society of knowledge.

The Internet has already had a major impact on how people find and access information, and now the rising popularity of e-books helps to transform Americans' reading habits. In this changing landscape, public libraries are trying to adjust their services to these new realities while still serving the needs of patrons who rely on more traditional resources. In a new survey of Americans' attitudes and expectations for public libraries, the Pew Research Center's Internet & American Life Project finds that many library patrons are eager to see libraries' digital services expand, yet also feel that print books remain important in the digital age [2].

In the world of social media services for libraries an important role has the marketing of library and information services, a main example is described in the article *Marketing of Library and Information Services in Global Era: A Current Approach* by Kumar Basanta Das. For a long time, we: (librarians

and information professionals) had enjoyed a supplier's market and we lost our interest in working for our customers, and yet we want customers to come back.

However, we should always keep in mind that only satisfied customers come back and there are greater chances that an unsatisfied customer will find some other suppliers of information to find the information needed. There are some unique reasons that require marketing orientation in library and information services and it will help us in: Management of Libraries, Commitment to Customer Satisfaction, Understanding Customers, Welcome again and again, Libraries need to grow, Improving our Image. This article targets to highlight the various aspects of marketing of library and information services in order to make these effective and efficient in modern electronic era [3].

According to Ranganathan's 5th law "Library is a growing organism". Due to global information explosion, more information comes every second and today's information is growing old for tomorrow very fast. Libraries continue to face global changes in the environment strategies and outcomes. Good marketing efforts take care of all resources and how it can be done in an efficient way.

Being so simple the Ranganathan's laws are very important for modern libraries existing in the world. Lidia Kulikovski believes that these laws should be taken into consideration for the future, because the future researchers think about the library that will be a social web of social experiences, personal and not so far than more 15 years. A website can significantly improve how the library makes relationships with service for users and the information technologies that can be so easily promoted through social networks [4].

We must not forget the famous Ranganathan, who made laws to be respected and brought to the table community library services organizing active guidance on these areas in the knowledge society. The parallels between the five laws of Ranganathan's have tendency to the libraries websites, which defines the utmost foundation of the web:

1. Books are for use / Web resources are to be used
2. Every reader his [or her] book / Each user resources (web site)
3. Every book its reader / Each resource, its user
4. Save the time of the reader / Save the time of the user
5. The library is a growing organism / Web is a growing body

The Five laws of library science is a theory proposed by S. R. Ranganathan in 1931, detailing the principles of operating a library system. Many librarians worldwide accept them as the foundations of their philosophy [5].

The laws of Ranganathan are two pillars which have many overlapping of functions according to the library 2.0, book versus computer without knowledge society does not exist, a book can live many years without modern computer, the traditional form of the library is completed today online resources that provide more opportunities development and expansion of electronic services [6].

A library traditions remain the same over time, but modern beings and current computer being: a guide in promoting thematic collections, presenting informational magazines, online exhibitions dedicated to different categories of users, promotional, digital repositories through which the library can attract a number of users at the same time without waiting in turn for requested book or only the NO answer.

The new digital technologies greatly reduce the cost of access, storage and transmission of information in different spheres of human activities and existence. The Knowledge Society creates a general access to information, of its members, a new way of working and knowledge. The new way of information plays an important role in accelerating the process of information, exchange with new science contents between the institutions of educations and gives the effective dissemination of information to the users.

In this direction the library has the role to create the science institutional repository that can be accessed by the academic researchers, students, teachers and all those who want to know the role of science in their country. A Digital Repository is the most important tool in modern society by providing access to information in various areas of science, offers a new function for library like remote information center, online, useful and necessary space for real and potentially users.

Recovery involves national scientific production on the one hand, proper storage and preservation therefore, and on the other hand, the organization of access to these documents so that they can fulfill their mission of developing cultural, social, economic and educational.

Exploitation of scientific production activity has both cultural and scientific component, analyzing and disseminating information related to the meaning of scientific and economic production. The latter refers to its effective management both in financial terms. To achieve this, it is vital to adopt and follow appropriate marketing policies.

Through an effective management and marketing activities designed and long-term consequences, one can achieve not only the conservation and preservation of scientific output, but the better knowledge of the society as a whole. In addition, it will get the development of national scientific production not only in terms of quantity but also quality.

Information technologies of XXI century in the society of knowledge give different ways for children toward library in terms of guidelines, namely the innovative area of knowledge where you can find information in the various fields of study. Contemporary scientific libraries from different countries, the USA, Russia, Romania, Germany, China, Japan, France, Italy, Spain, know these technologies that have the latest generation of modern computers and have an important role to attract the researchers to the library.

Satisfaction in the virtual service is for students and young people a way to learn science horizons found on the Internet world. Modern information technologies have the tendency to share with the young generation the importance of science in various fields of knowledge, using the latest tools of library 3.0.

The process of obtaining the new information products, explores the answers to various questions and applying new contents for scientific concepts, tests distribution of information for researchers and young librarians, assign as a different role various significant global innovation resources that are regarding for those who want to access these virtual pages. In the new era as to share contemporary culture of information, the librarians organize training for researchers that plays an important function of non-formal education. Organizing informational lessons versus training, aimed to train scientific community looking for information that is placed on various platforms for us: electronically and abroad, thus revealing information on various official sites, scientific databases, open access articles, publications with various impact factors, web resources, digital collections classified in various fields of science, which can be read and downloaded.

On the library website www.bsclupan.asm.md researchers, students, teachers can find the lessons/training about the chemistry, physical and geology scientific fields on Infocentre field. The event took place at the Institute of Geology and Seismology and Institute of Chemistry of ASM. The training was about the *The Research Information Resources on Geology and Physics, Chemistry on Different Platforms on-line*: the link.

In an attempt to improve access to all library resources we created a science space for researchers to present the culture of finding the academic resources with extensive coverage and to provide quality services, with the elements of information technologies. Modern tools for seeking information are outstanding and relevant for scientific studies [7].

Central Scientific Library „Andrei Lupan” will help to create different contents on scribd.com, slide-share, wiki which contribute to the development of information resources, using media products from library 2.0. and library 3.0.

Digital Library contributes in creating a library that provides any kind of information in various media tools, creating an electronic document repository that provides open access to scientific content and can be accessed through your electrical networks, social networking, is promoted to various institutions in the community which have the Internet access.

The blog is a true way for all the researchers where the librarians place all the events that took place in our library, activities, book exchange, rare books, library services, reading academic program that promotes writers, scientific researchers offering a literary kaleidoscope, painting exhibitions, continuous training of the librarian. The blog is an effective tool to promote library collections through which we offer new publications in different science, about the activities, services from our library. Recently we create the blogs for academic researchers from Chisinau, about their activities, work and important events.

Online communication, the blogs created on different services of our library is based on e-information where we select the most popular posts and we can see all the visitors from around the world who access various information on scientific content.

Web 3.0 tools have emerged from the development of the information technology and nothing can be done without a change in attitude, the fundamental role of human resources. Dream of Library 3.0 is possible with professional librarians, enthusiastic, sensitive to change, with the ability to use information technologies; 2.0 Library Service provides library development oriented on user demand and a way to enrich his requirements.

Library 3.0 services have an important role in supporting and developing a modern informational society based on knowledge in different fields of science. We created a free space for different users where they can find new contents, on our social media products:

Current Library Blogs, News, and Feeds

1. Academic Chisinau: www.chisinaulacademic.blogspot.com
2. Biblioturism: www.biblioturism.blogspot.com
3. Cataloging and Indexing Literature: www.indexare-catalogare.blogspot.com
4. E-information Service: www.serviciuleinformationalbscasm.blogspot.com
5. Library Achisitions: www.achizitiibscasm.blogspot.com
6. Libri Varietas: www.librivarietas.blogspot.com
7. Rare and Old Books: www.carterarasiveche.blogspot.com
8. Scientific Literary Kaleidoscope: www.caleidoscopstiintific-literar.blogspot.com
9. Web Science Links: www.esciencelearning.blogspot.com

10. Webliography: Water Resources:

www.resurseleacvaticewebligrafie.blogspot.com

Library Area on-line studies: www.delicious.com/bscasm

Library e-publications: www.issuu.com/home/publications;
www.ru.scribd.com/bscasmalupan; www.biblioscientia.asm.md/index.php;
www.ru.calameo.com/read/001676830ca97a241da7e

Library Tutorials:

www.bsclupan.asm.md/img/userfiles/file/lectia%20nr.%202.pdf,
www.bsclupan.asm.md/img/userfiles/file/chimie%20training.pdf

Library Twitter Account: www.twitter.com/bscasmalupan

Library Facebook Page: www.facebook.com/biblioteca.stiintifica

Library Pins Page: www.pinterest.com/bscasm/pins

Library Flickr Site: www.flickr.com/photos/84876426@N07

Library YouTube Channel:

www.youtube.com/channel/UCXtv81yNxkjtQjdSb-dtL_g

The library is an entity that processes information and knowledge, and resources that are made available for those who make up the network of users. Library has had its own mechanisms for dissemination of information available in fund. It is a fact, however, that traditional mechanisms of dissemination not meet the needs of its users, consumers of information, which as you master getting better IT technologies, are trained and become more discerning and demanding. It is therefore necessary for libraries to turn its attention to a new way of communication and interaction with his audience.

As Web 2.0 represents a turning point for the vision of the Web, Library 2.0 is a possible way to change traditional library into the open library. In addition, the fact that people are already familiar with the tools and Web 2.0-based applications and use them frequently in their leisure time, adoption and implementation of such a system incorporating this new technology will be more readily accepted in any organization, as well as the library.

As Facebook has come to dominate the arena of social networking sites, more and more libraries have created their own pages / accounts on Facebook to raise awareness among the public, alike, to work as a marketing tool. Concerns library of informational structures in general, to design and implement new services, especially those of Web 2.0 and Library 2.0 culture that encourages participation, are more intense [8].

Due to the huge success of online social networks, we believe they deserve to be more carefully observed today - thanks the novelty - they are insufficiently explored and analyzed.

In the literature there are very few articles on the subject and most of them are confined to a few examples of such models have been implemented best

practices from Facebook applications. The most common alerts refer to the ways of promoting the library, encouraging communication at all levels, use Facebook to deliver the content, methods of education, information literacy, reference implementation and promotion services through Facebook.

New Web hands a net generation technology expert and community-oriented thinking has the power to unsettle society and overthrow the authorities in many respects.

Library website can offer:

- Interaction with the library catalog. An Online Public Access Catalog (OPAC) provides the ability log in to a library account to renew or request items.

- Gateway to electronic resources. Libraries may organize the various periodical indexes, electronic reference collections, and other databases they subscribe to. Resources may be organized alphabetically, by subject and by media.

- Library tutorials. Interactive tutorials can help users choose and use electronic resources, how to renew a book, and other library functions.

- Virtual reference, different links to other electronic resources.

- Allow remote patrons to connect with library staff and have their questions answered, including via email and texting.

- Library blogs. Blogs can announce new resources or services at the library and to give patrons another venue to communicate with staff and provide feedback [9].

Search is not just a useful tool to find something on the web, in ever-increasing proportion of the search is the mechanism that we use to understand ourselves, our world and our place in it. Represents how we navigate through only truly infinite resource that leads before human culture: knowledge. Search perfect - every possible bit of information found on our fingertips, contextualized and personalized perfectly – it may never be realized.

Information and communication technologies, the new information and communication context they produce and it require, relative notions of space and time, individuals and communities together in a unified global space, space in which each of us must develop strategies adaptation, assimilation of information and communication knowledge and skills.

Current changes in our society, by shifting trends in the information and insight into the knowledge age, require the existence and promotion of information culture. Globalization from basic search and use of information requires a general model of training and teaching in initial training, with the implications for lifelong learning.

Bibliographic references:

1. O'REILLY, Tim. *What is Web 2.0* [online]. 30 Sept. 2005 [viewed 4 Oct. 2013]. Available from: <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>
2. *New Library Services for the New Age User* [online]. 22 Jan. 2013 [viewed 4 Oct. 2013]. Available from: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/22/library-services>
3. KUMAR DAS, Basanta and Sanjay KUMAR KARN. Marketing of Library and Information Services in Global Era: A Current Approach [online]. *Webology*. 2008, 5(2), Art. 56 [viewed 4 Oct. 2013]. Available from: <http://www.webology.org/2008/v5n2/a56.html>
4. KULIKOVSKI, Lidia. Utilizatorii bibliotecii: Teorie, concept, contexte actuale și emergente. *Magazin Bibliologic*. 2007, nr. 3-4, 20-26. ISSN 1857-1476.
5. WALLACE, Koehler, Jitka HURYCH, Wanda DOLE, and Joanna WALL. Ethical Values of Information and Library Professionals – An Expanded Analysis. *International Information & Library Review* [online]. 2000, 32(3-4), 485-506 [viewed 4 Oct. 2013]. ISSN 1057-2317. Available from: <http://www.sciencedirect.com/science/journal/10572317/32>
6. *Five laws of librarian science* [online]. Last modified on 25 Nov. 2013 [viewed 4 Oct. 2013]. Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Five_laws_of_library_science
7. OPRESCU, Tatiana. Comunicarea și integrarea resurselor informaționale prin site-ul web. *Biblioteca: Revistă de bibliologie și știința informării*. 2010, nr. 2, 67-70. ISSN 1220-3386.
8. MAN, Cristina Raluca. *Resursele electronice și bibliotecarul de referințe versus fenomenul Google*: rez. tezei de doctorat. București, 2012, 10 p.
9. *Library web site* [online]. Last modified on 10 May 2013 [viewed 4 Oct. 2013]. Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Library_website

CĂRȚI VECHI DIN BIBLIOTECA MĂNĂSTIRII ȚIGĂNEȘTI

dr., conf. univ. IGOR CERETEU

Institutul de Istorie

Mănăstirea Țigănești a fost fondată în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, iar biblioteca este constituită din momentul ctitoririi lăcașului sfânt. Primele cărți au fost manuscrisele, despre care nu avem prea multă informație. Este cunoscut, de asemenea, că numărul cărților tipărite, din biblioteca mănăstirii a crescut începând cu secolul XIX, când diferiți creștini au cumpărat pentru mănăstire mai multe cărți necesare oficierei serviciilor divine. Mănăstirea a fost închisă în anul 1959, iar cărțile din bibliotecă și odoarele bisericești au dispărut fără urmă. În prezent am identificat în mănăstire doar opt cărți bisericești, care nu au aparținut mănăstirii, dar au fost dăruite de creștini sau aduse de monahii stabiliți la Țigănești.

Cuvinte-cheie: mănăstirea Țigănești, manuscrise, cărți vechi bisericești, tipografie, București, Iași, Chișinău, Râmnic, Sankt Petersburg, Blaj, Sibiu, mănăstirea Neamț, Kiev, Moscova, Veneția

Tiganesti Monastery was founded in the first half of the 18th century. Simultaneously with the foundation of the monastery, a monastic library was established. There isn't much information about the first manuscripts of the library collection. It's known that the collection of printed books had grown in 19th century, when various Christians bought a lot of books used in the divine services. The monastery was closed in 1959. The library collection and church treasures disappeared without a trace. At present, only eight religious books were identified, which didn't belong to Tiganesti Monastery. These books were donated by Christians or were brought by monks of Tiganesti Monastery.

Keywords: Tiganesti Monastery, manuscripts, old religious books, typography, Bucharest, Iasi, Chisinau, Ramnic, St. Petersburg, Blaj, Sibiu, Neamt Monastery, Kiev, Moscow, Venice

Mănăstirea Țigănești, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, situată în zona de codru a Moldovei, a fost fondată în prima jumătate a secolului al XVIII-lea¹. În privința datei exacte a fondării schitului există două ipoteze:

---

¹ Liliana Condraticova, *Mănăstirea Țigănești*, în volumul *Mănăstiri și schituri din Republica Moldova*. Coordonator și redactor științific acad. Andrei Eșanu, Chișinău, 2013, p. 595-617; A. Зашук, *Материалы для географии и статистики России, собранные офицерами генерального штаба*. Бессарабская область. Санкт-Петербург, 1862, с. 215-216; Visarion Puiu, arhimandrit, *Monastirile din Basarabia*, Chișinău, Tipografia de Editură Națională „Luceafărul”, 1919, p. 59; Șt. Ciobanu, *Mănăstirea Țigănești*, în *Comisiunea Monumentelor Istorice. Secția din Basarabia*, Chișinău, Tipografia Eparhială „Cartea Românească”, 1931, vol. III, p. 3-18; Dimitrie P. Micșunescu, *Vizitând mănăstiri basarabene și bucovinene*, București, Tipografia ziarului „Universul”, 1937, p. 57.

prima atestă schitul în anul 1725², iar a doua îl datează cu anul 1741³. Nu vom insista asupra anului fondării, pentru că scopul nostru este de a reconstitui lista cărților care au aparținut mănăstirii Țigănești de la începuturi până în zilele noastre.

De fiecare dată când se elaborează istorii ale mănăstirilor sau bisericilor, se evită descrierea colecțiilor de cărți din biblioteci, un subiect foarte important pentru spiritualitatea creștină în general. Bisericile de mir sau mănăstirești nu pot exista fără cărți bisericești. În ele este scris cuvântul lui Dumnezeu, pe care preotul îl citește enoriașilor. Cărțile, icoanele, veșmintele sunt considerate cele mai de preț obiecte din biserică. Acesta este motivul pentru care odoarele respective sunt păstrate cu pietate timp de sute de ani.

Primele mențiuni despre existența unei biblioteci la mănăstirea Țigănești sunt atribuite lui A. Zașciuk, care susținea, în 1862, că biblioteca mănăstirii este săracă și conține doar cărți în limba română⁴. Această idee a fost ulterior preluată de Zamfir Arbore, care confirma, la cumpăna secolelor XIX și XX, că mănăstirea dispunea de o bibliotecă de cărți românești⁵.

Petre Constantinescu-Iași⁶, menționa, în 1929, că biblioteca mănăstirii Țigănești este bogată și atestă 47 de cărți românești, dintre care 37 de peste Prut, 9 de la Chișinău și Sankt-Petersburg, însă admitea că unele au fost ascunse prin podurile bisericilor, deoarece nu crede că cea mai veche carte este de la 1784, or mănăstirea este cu mult mai veche.

Potrivit lui P. Constantinescu-Iași, în biblioteca mănăstirii Țigănești existau următoarele cărți de factură religioasă: *Evanghelie* (Râmnic, 1784); *Evanghelie* (Sibiu, 1806); *Viețile sfinților pe luna septembrie* (mănăstirea Neamț, 1807); *Carte de rugăciuni pentru cerere de biruință și Paraclisul pentru familia imperială rusească* (Iași, 1809, în grecește); *Viețile sfinților pe luna octombrie* (mănăstirea Neamț, 1809); *Viețile sfinților pe luna noiembrie* (mănăstirea Neamț, 1811); *Viețile sfinților pe luna ianuarie* (mănăstirea Neamț, 1812); *Viețile sfinților pe luna martie* (mănăstirea Neamț, 1813); *Molebnic* (Chișinău, 1815); *Octoih de canoane pentru pavecerniță* (mănăstirea Neamț, 1816); *Tipicon* (Iași, 1816); *Noul Testament* (Sankt Petersburg, 1817); Efrem Syrul, *Cuvinte și învățături* (mănăstirea Neamț, 1818); *Biblia* (Sankt Petersburg, 1819); *Minei de obște* (Chișinău, 1819); *Dovedire împotriva armenilor* (București, 1824); Vasile cel Mare și Grigore

² Șt. Ciobanu, *op. cit.*, p. 3-18.

³ A. Защук, *op. cit.*, p. 215.

⁴ *Ibidem*, p. 216

⁵ Zamfir C. Arbore, *Basarabia în secolul XIX*, Text îngrijit, studiu introductiv, note, comentarii, indice de Ion și Tatiana Varta, Novitas, Chișinău, 2001, p. 293.

⁶ P. Constantinescu-Iași, *Circulația vechilor cărți bisericești românești în Basarabia sub ruși*. Extras din *Revista Societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău*, vol. XIX, Chișinău, 1929, p. 18, 41-53.

Bogoslov, *Cuvinte* (București, 1826); Ioan Gură de Aur, *Cuvinte puține oarecare* (București, 1827); Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuirea evangheliilor* (Buzău, 1833); *Puțul* (Buzău, 1833); *Prohodul Domnului nostru Iisus Hristos* (Buzău, 1836); *Hronograf* (mănăstirea Neamț, 1837); *Mineie pe 11 luni* (mănăstirea Neamț, 1845-1846, lipsește pe luna aprilie); *Triod* (mănăstirea Neamț, 1847); *Apostol* (mănăstirea Neamț, 1851); *Prolog*, vol. I-IV (mănăstirea Neamț 1854-1855); *Psaltire* (mănăstirea Neamț, 1859, greșit datată cu 1869); *Chyriacodromion* (Chișinău, 1860); *Octoih* (Chișinău, 1862); *Acatistul Sf. Treimi* (mănăstirea Neamț, 1863); *Ceaslov* (Chișinău, 1862, datat greșit cu 1864); *Ceaslov* (mănăstirea Neamț, 1874); *Trebnic* (Chișinău, 1908).

În anul 1931 Ștefan Ciobanu a publicat o scurtă istorie a mănăstirii, în care acordă o atenție specială cărților din biblioteca acestei mănăstiri. Autorul include cinci manuscrise, 85⁷ de cărți tipărite în limba română, 26 de cărți slavonești și o carte grecească, cu însemnări scrise de proprietarii sau cititorii lor. Unele cărți nu sunt datate din cauza lipsei foilor de titlu, din care cauză am încercat stabilirea anului și locului de ediție, reieșind din datele pe care le avem la dispoziție. În biblioteca mănăstirii se păstrau patru dosare despre trecutul ei și un manuscris de factură religioasă:

1. Dosarul № 1. *Dosarul schitului Țigănești pe anii 1760-1806, 1813, 1814, 1815, 1817, 1819, 1822, 1823, 1825, 1832, 1833 etc.*, găsite în arhiva acestui schit. În românește.
2. Dosarul № 2. *Actele, planurile și cartea de hotărnicie a schitului Țigănești*. În românește și rusește.
3. Dosarul № 3. *Dosarul schitului Țigănești despre construirea bisericii noi a Adormirii după planul arhitectului Neuman. Început la 24 februarie 1846 și terminat la 29 mai 1853*. În rusește și românește.
4. Dosarul № 4. *Dosarul schitului Țigănești despre construirea bisericii de vară a sf. Nicolae și a clădirilor de lângă ea, începută la 9 martie anul 1868*. În rusește.
5. *Ale acestului cuviosului părintelui nostru Petre Damaschin, cartea a doua, cuvinte cuprinzătoare 24, pline fiind de duhovnicească cunoștință*. Manuscrisul a fost copiat la mănăstirea Varatic de schimonahia Midonia, în

---

⁷ Numerotarea cărților din lista lui Ștefan Ciobanu este greșită, numerele 29, 30, 31 se repetă și astfel numărul total de cărți românești cercetate de el se ridică la 85 și nu la 82 așa cum este la sfârșitul listei. Unele cărți sunt scrise fără loc și anul ediției (pozițiile 4, 9-10, 13-15, 49, 64, 71, 72, 74), din care cauză numărul cărților din lista restabilită de noi a fost diminuat. Aceasta se mai datorează și faptului că Ștefan Ciobanu a numerotat exemplarele de cărți, iar noi doar titlurile, iar între paranteze am indicat numărul exemplarelor. În lista cărților în limba slavonă este inclusă la poziția 1 *Urmarea cântării de rugăciune*, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1826, ceea ce nu este corect, or aceasta este o carte în limba română.

anul 1811. Manuscrisul în 8, 137 file scrise citeț, aparține ieromonahului Simion de la mănăstirea Țigănești.

Cărți în limba română: *Liturghie* (Iași, 1747, 1759, 1794); *Minei pe luna octombrie* (Râmnic, 1776); *Minei pe luna ianuarie* (Râmnic, 1779); *Apostol* (București, 1784); *Minei pe luna noiembrie* (Buda, 1804); Theofilact, Arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuirea evangheliilor* (Iași, 1805); *Viețile sfinților pe 11 luni* (mănăstirea Neamț, 1807-1815, lipsește pe luna martie, pe luna iunie au fost 2 exemplare); *Chyriacodromion* (mănăstirea Neamț, 1811); *Liturghie* (Chișinău, 1815, 5 ex.); *Noul Testament* (Sankt Petersburg, 1817); Efrem Syrul, *Cuvinte și învățături*, vol. I (mănăstirea Neamț, 1818); *Biblia* (Sankt Petersburg, 1819, 3 ex.); *Acatist* (București, 1823); Macarie ieromonah, *Anastasimatar* (Viena, 1823); *Urmarea cântării de rugăciune* (Chișinău, 1826, 2 ex.); Ioan Gură de Aur, *Cuvânt* (București, 1827); Ioan Gură de Aur, *Cuvinte puține oarecare* (București, 1827); Macarie ieromonah, *Tomul al 2-lea al Antologhiei* (București, 1827); Ioan Gură de Aur, *Puțul* (Buzău, 1833); *Învățătură pentru preotul nou hirotonit* (Chișinău, 1833); *Prohodul Domnului nostru Iisus Hristos* (Buzău, 1836); *Hronograf* (mănăstirea Neamț, 1837); *Liturghie* (Chișinău, 1837, 2 ex.); *Antologhion* (Blaj, 1839); *Datoriile călugărilor* (Chișinău, 1841, 2 ex.); *Minei pe 12 luni* (mănăstirea Neamț, 1845-1846); Suceveanu Dimitrie, *Prohodul Domnului Dumnezeu* (mănăstirea Neamț, 1846); *Penticostarion* (mănăstirea Neamț, 1848); *Ectenii* (Chișinău, 1849); *Penticostarion* (Chișinău, 1853); *Prolog* (mănăstirea Neamț, 1854); *Rânduiala panhidei* (Chișinău, 1859, 2 ex.); *Trebnic* (Chișinău, 1859⁸, 2 ex.); *Liturghie* (mănăstirea Neamț, 1860); *Minei pe luna decembrie* (Râmnic, 1862); *Izvodul de pomenire* (Chișinău, 1869); *Trebnic* (Chișinău, 1908); *Carte de rugăciune pentru mireni* (Chișinău, 1909).

Cărți tipărite în alte limbi⁹: *Slujebnic* (Kiev, 1726); *Ceaslov* (Kiev, 1729); *Liturghier* (Kiev, 1746); *Evangheli* (Moscova, 1754); *Pavecernic* (Kiev, 1756); *Psaltire* (Kiev, 1756); *Penticostar (Triod luminat)* (Kiev, 1761); *Antologhion* (Moscova, 1763); *Octoih* (Moscova, 1764); *Psaltire* (Kiev, 1766); *Ermologhion* (mănăstirea Pociaev, 1775); *Noul Testament* (1779); *Cartea Sf. Macarie Egipteanul* (Sankt Petersburg, 1781); *Trebnic* (Moscova, 1782); *Acatist* (Kiev, 1783); *Minei* (Kiev, 1787, 2 ex.); *Penticostar* (Kiev, 1792); *Colecție de învățături* (Kiev, 1800); *Orologhion* (Veneția, 1817).

⁸ Cartea este datată greșit cu anul 1833.

⁹ Unele cărți slavonești nu au avut primele foi în momentul cercetării lor de către Ștefan Ciobanu și astfel nu au putut fi stabilite anul și locul ediției: *Rânduiala Paștelui*, Kiev; *Viețile sfinților pe lunile iunie-august*; *Triod*; *Viețile sfinților pe luna mai*; *Noul Testament*; *Psaltire*, Kiev.

În anul 1934 Alexandru David¹⁰ a cercetat la mănăstirea Țigănești cinci titluri de carte tipărite în tipografia eparhială din Chișinău și în cea de la Sankt-Petersburg: *Molebnic* (Chișinău, 1815); *Ceaslov* (Chișinău, 1817); *Noul Testament* (Sankt-Petersburg, 1817); *Biblia* (Sankt-Petersburg, 1819); *Minei de obște* (Chișinău, 1819); *Instrucția blagocinului mănăstirilor* (Chișinău, 1828); *Liturghie* (Chișinău, 1860).

În vara anului 1959 mănăstirea Țigănești a fost închisă, bisericile, edificiile din incinta ei fiind trecute în proprietatea statului, iar averea confiscată. Clădirile au trecut la balanța Ministerului Asigurării Sociale, iar în scurt timp au fost transferați aici pacienții casei de invalizi din Lipcani. Din mărturiile călugărilor, icoanele și cărțile din bibliotecă au fost duse într-o direcție necunoscută, motivându-se că sunt luate pentru biblioteci, însă unii monahi admit că biblioteca a fost arsă în pădure. Am reușit să identificăm printre cărțile Bibliotecii Naționale un exemplar de *Antologhion*, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1861, constatare făcută în baza unei însemnări manuscrise de pe o filă de la sfârșitul cărții: „Ieromonah Tit Grecu. Mănăstirea Țigănești. 1.1.1949”¹¹. Acesta este, spre regret, singurul exemplar de carte din biblioteca mănăstirii, destinat, conform promisiunilor emisarilor sovietici, pentru cercetare. Nu se cunoaște dacă *Antologhionul* a fost confiscat de la mănăstire în 1959 sau a fost dăruit Bibliotecii Naționale de vreun fost călugăr, care ar fi luat-o cu el în momentul lichidării mănăstirii. Informațiile din sursele istorice despre cărțile din biblioteca mănăstirii Țigănești permit reconstituirea parțială a listei lor.

Menționăm că cele mai multe provin, ca loc de tipărire, de la mănăstirea Neamț (41 de titluri), după care urmează cele de la Chișinău (21 de titluri), București (8 titluri), Iași (6 titluri), Râmnic (5 titluri), Buzău (4 titluri) și Sankt-Petersburg (3 titluri), Blaj, Sibiu, Buda, Viena (câte un titlu):

Iași: *Liturghie* (1747, 1759, 1794); Theofilact, Arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuirea evangheliilor* (1805); *Carte de rugăciuni pentru cerere de biruință și Paraclisul pentru familia imperială rusească* (1809, în l. greacă); *Tipicon* (1816).

București: Simeon Arhiepiscopul Tesalonicului, *Voroavă de întrebări și răspunsuri întru Hristos*, (1765); *Apostol* (1784); *Acatist* (1823); *Dovedire împotriva armenilor* (1824); Vasile cel Mare și Grigore Bogoslov, *Cuvinte* (1826); Ioan Gură de Aur, *Cuvânt* (1827); Ioan Gură de Aur, *Cuvinte puține oarecare* (1827); Macarie ieromonah, *Tomul al 2-lea al Antologhiei* (1827).

¹⁰ Alexandru David, *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918)*, Universitas, Chișinău, 1993, nr. 4, p. 32; 9/39; 10/39; 17/45; 21/50; 45/74; 91/129.

¹¹ Cereteu Igor, *Cartea românească veche și modernă în fondurile din Chișinău*, Catalog, Iași, 2011, p. 295, Nr. 901.

Râmnic: *Minei pe luna octombrie* (1776); *Minei pe luna ianuarie* (1779); *Evanghelie* (1784); *Octoih* (1811); *Minei pe luna decembrie* (1862).

Buda: *Minei pe luna noiembrie* (1804).

Sibiu: *Evanghelie* (1806).

Mănăstirea Neamț: *Viețile sfinților pe 12 luni* (1807-1815, pe luna iunie în 2 ex.); *Chyriacodromion* (1811); *Scara Sfântului Ioan Sinaitul* (1814); *Octoih de canoane pentru pavecerniță* (1816); *Efrem Syrul, Cuvinte și învățături*, vol. I (1818); *Hronograf* (1837); *Minei pe 12 luni* (1845-1846); *Suceveanu Dimitrie, Prohodul Domnului Dumnezeu* (1846);

Penticostarion (1848); *Triod* (1847); *Apostol* (1851); *Prolog*, vol. I-IV (1854-1855); *Psaltire* (1859, greșit datată cu 1869); *Liturghie* (1860); *Acatistul Sf. Treimi* (1863); *Ceaslov* (1874).

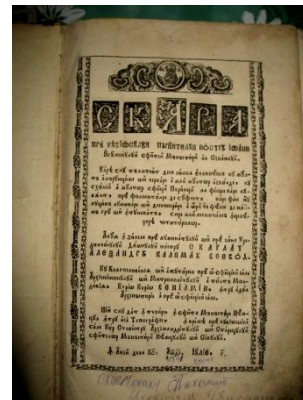
Chișinău: *Liturghie* (1815, 5 ex.); *Molebnic* (1815); *Ceaslov* (1817); *Minei de obște* (1819); *Urmarea cântării de rugăciune* (1826, 2 ex.); *Învățătură pentru preotul nou hirotonit* (1833); *Datoriile călugărilor* (1841, 2 ex.); *Ectenii* (1849); *Penticostarion* (1853); *Tipicon* (1857); *Rânduiala panihidei* (1859, 2 ex.); *Trebnic* (1859, 2 ex.); *Chyriacodromion* (1860); *Liturghier* (1860); *Antologhion* (1861); *Ceaslov* (1862, datat greșit cu 1864); *Octoih* (1862); *Slujba întocmai cu apostolii Methodie și Chiril* (1865); *Izvodul de pomenire* (1869); *Trebnic* (1908); *Carte de rugăciune pentru mireni* (1909); *Viețile sfinților pe luna ianuarie*, Cartea 1-2 (1909); *Viețile sfinților pe luna februarie*, Cartea 4 (1911).

Sankt-Petersburg: *Noul Testament* (1817, 1819); *Biblia* (1819).

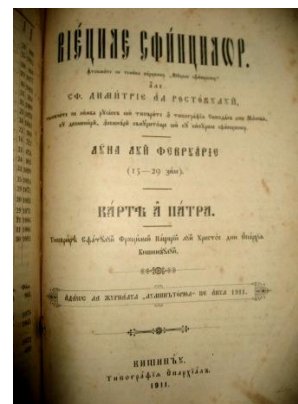
Viena: *Anastasimatar* (Viena, 1823).

Buzău: *Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei, Tâlcuirea evangheliilor* (Buzău, 1833); *Ioan Gură de Aur, Puțul* (Buzău, 1833); *Prohodul Domnului nostru Iisus Hristos* (Buzău, 1836); *Ioan Zmeu, Catavasier muzical*, (1907).

Blaj: *Antologhion* (1839).

Scara Sfântului Ioan Sinaitul, mănăstirea Neamț, 1814

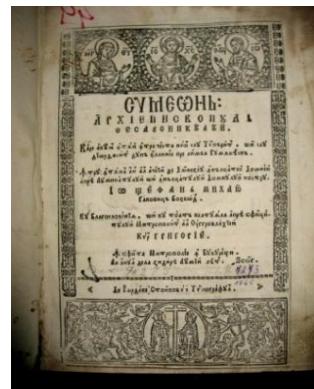
Viețile sfinților pe luna februarie. Cartea IV, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1911

***

În luna decembrie 2011 am vizitat mănăstirea Țigănești pentru a cerceta valorile bibliofile vechi din bibliotecă. Am constatat însă că din vechea și

bogata colecție de cărți nu a mai rămas aproape nimic. La mănăstirea Țigănești am fost primit cu bunăvoință de părintele stareț Irinarh. Am fost îndrumat la ieromonahul Gherman, care a dat dovadă de bunăvoință, a mers prin chiliile călugărilor și a adus câteva cărți. *Evanghelia* din altarul bisericii de iarnă este contemporană, cumpărată din România. Mai jos prezentăm lista cărților cercetate la mănăstirea Țigănești, două dintre care au și însemnări manuscrise:

1. Simeon Arhiepiscopul Tesalonicului, **Voroavă de întrebări și răspunsuri întru Hristos**, București, Tipografia Mitropoliei, 1765
Însemnări: F. [1]-19: „Această sfântă și dumnezeiască carte, ce să numește Thesalonic, s-au cumpărat de săteni din Vadul Țirei drept șaisprezeci lei și s-au dat mie preutul Costantin, priimind ei de a lor bună voie și eu preutul Costantin le-am dat un Apostol drept cinsprezăci lei, ca să fie a bisăricii și aceasta să fie a me în vec și cine s-a ispiti să o fure, să fie neertat de Dumnezău. Și s-au cumpărat în zilele lui Mihai Costantin Suci voievodu la let 1794, av(gust) 13”.

Simeon, Arhiepiscopul Thesalonicului, Voroavă de întrebări și răspunsuri întru Hristos, București, Tipogr. Mitropoliei, 1765

F. 21-31: „Această sf(â)n(tă) carte, ce să numește Thesalonic iaste a fiicelor mele, shimonahia Olimpiada, monahia Elisaveta, dară nu a obștii, să se știe. Chesarie”.

Forzațul II: I. „Această sf(â)n(tă) carte, ce să numește Thesalonic s-au legat de monahul Str(at)onic la anu(l) 1818, ghenari 17 și i-am plătit osteneala sf(i)n(ției) sale 5 lei, adică cinci lei să se știe, în vreama când era sf(ântul) pări(n)te arhi(mandrit) Irinei, igum(enul) sf(i)n(ței) măn(ăstiri) Dobruși și cartea iaste a fiicelor mele shimonahia Olimpiada i monahia Elisaveta, iar nu iaste de obște, să să știe că nu iaste cumpărată cu bani(i) di obștie și cine nu să va încrede să caute la începutul filelor dedesupt și va ieși di tot pripusul. Și pentru aceasta am scris aicea mai pre larg. Chesarie păcătosul, iconomul măn(ăstirii) Dobruși și mai micul tuturor”.

II. „Proprietatea mea, ierom. Pimen, 1954 god”. (caractere mixte)

2. **Scara Sfântului Ioan Sinaitul**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1814

Însemnări: F.t.: „Ieromonah Pahomii. Mănăstirea Țigănești”.

3. **Noul Testament**, Sankt-Petersburg, Tipografia lui Nic. Grecea, 1819

4. **Penticostarion**, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1853

5. **Tipicon**, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1857

6. **Trebnic**, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1908

7. **Viețile sfinților pe luna ianuarie**, Cartea 1-2, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1909

8. **Viețile sfinților pe luna februarie**, Cartea 4, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1911.

***

Este fără putință de tăgadă că mănăstirea Țigănești, unul dintre vechile centre de cultură creștină din Basarabia, a avut o bibliotecă bogată în cărți vechi, însă în vara anului 1959 a fost închisă, averea confiscată, iar monahii au luat calea pribegiei. Unii au plecat pe la casele lor, alții s-au adăpostit în chiliile mănăstirilor care încă mai funcționau, luând cu ei unele obiecte sfinte. Din relatările călugărilor am aflat că biblioteca mănăstirii a fost confiscată sub pretextul că va fi oferită specialiștilor pentru cercetare și transportată într-o direcție necunoscută. Conform altor relatări, a fost arsă în pădurea din preajmă, ceea ce nu poate fi exclus. Cu atât mai mult că în fondurile de carte rară și veche din Chișinău, pe care le-am cercetat în ultimul timp, am întâlnit doar un *Antologhion* (Chișinău, 1861), ce ar fi aparținut acestei mănăstiri.

În urma cercetărilor recente în mănăstirile din Republica Moldova am identificat câteva cărți, care au aparținut bibliotecii mănăstirii Țigănești și care în anumite împrejurări au ajuns în alte instituții monahale prin mijlocirea monahilor: *Octoih* (Râmnic, 1811), *Minei pe luna noiembrie* (mănăstirea Neamț, 1845), *Minei pe luna martie* (mănăstirea Neamț, 1846), *Minei pe luna aprilie* (mănăstirea Neamț, 1846), *Slujba întocmai cu apostolii Methodie și Chiril* (Chișinău, 1865) și Ioan Zmeu, *Catavasier muzical*, (Buzău, 1907).

Mărturii, mai mult sau mai puțin detaliate, despre biblioteca mănăstirii Țigănești au fost scrise de Ștefan Ciobanu, Petre Constantinescu-Iași, Alexandru David și unele mai sumare de Paul Mihail și Constantin N. Tomescu. Aceste date ne-au ajutat, în mare măsură, să identificăm titlurile de carte din biblioteca acestei mănăstiri. Din lipsa altor surse documentare referitoare la acest subiect nu a fost posibilă o cercetare exhaustivă.

Așa cum se știe, mănăstirea Țigănești a fost fondată în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, iar cea mai veche carte semnalată la momentul actual al cercetărilor în biblioteca acetei instituții monahale este o *Liturghie*, apărută la Iași, în tipografia lui Duca Sotiriovici, în anul 1747, urmată în ordine cronologică de altă *Liturghie*, tipărită la Iași, la Mitropolie în 1759. Evident, primele cărți din biblioteca mănăstirii Țigănești au fost în manuscris, iar ulterior, mai ales în secolul al XIX-lea, au fost achiziționate altele, tipărite. Cărțile apărute în biblioteca mănăstirii în secolul al XIX-lea sunt datorate de monahi sau enoriași.

Mitropolitul Grigorie IV al Ungrovlahiei (1823-1834) a fost exilat în Basarabia în perioada 1829-1832, unde a constatat insuficiența de literatură bisericească. Prin contribuția acestui ierarh au fost aduse în Moldova de

răsărit 420 de cărți bisericești, tipărite până în 1829 în în Țara Românească¹². Nu este exclus ca unele dintre aceste cărți să se fi aflat și la mănăstirea Țigănești.

Din însemnările de pe cărțile vechi putem deduce că numărul lor a crescut semnificativ în secolul al XIX-lea, când mai mulți creștini și monahi au dăruit cărți bisericești mănăstirii. *Mineiul pe luna octombrie* (Râmnic, 1776) a fost cumpărat de boierul Racoviță pentru biserica „ot Stâlpu”, iar în perioada interbelică este atestat la mănăstirea Țigănești; cartea *Tâlcuirea Evangheliilor* (Iași, 1805) a fost dăruită ascultătorului Ivan Munteanu de preotul Iacov, iar o *Liturghie* (Chișinău, 1815) a aparținut preotului Ioan Jamaneanu. Este cunoscut, de asemenea, că în anul 1821 monahul Climentie a cumpărat *Viețile sfinților pe luna octombrie* (1809), iar pe lunile *iunie* (1813) și *iulie* (1814) sunt dăruite mănăstirii de Gheorghe Coșcodan. Un exemplar de *Viețile sfinților pe luna iunie* aparținea monahului Ianache din mănăstirea Țigănești. Cartea *Cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur* (București, 1827) a fost adusă la mănăstire la 11 martie 1840 de preotul Ionică Ciornei, iar *Datoriile călugărilor* (Chișinău, 1841) a fost cumpărată de arhimandritul Benedict la 22 octombrie 1841. *Mineiele* tipărite la mănăstirea Neamț în anii 1845-1846 de asemenea au fost dăruite mănăstirii de enoriași sau monahi. Așadar, *Mineiul pe luna octombrie* (1845) a fost dăruit mănăstirii la 19 ianuarie 1854 de Dimitrie Tenasă, iar la 26 ianuarie 1854 Ioan Jecu și Maria au adus la mănăstire *Mineiul pe luna ianuarie* (1846); *Mineiul pe luna noiembrie* (1845) a fost cumpărat de monahul Mihail la 22 martie 1854; *Mineiul pe luna februarie* (1845) este dăruit mănăstirii la 19 ianuarie 1854 de Constantin Tanase; la 10 mai 1854 Toma Tomovici Nachescu și soția sa Alexandra Ivanovna au cumpărat pentru mănăstirea Țigănești *Mineiul pe luna martie* (1846); *Mineiul pe luna august* (1846) a fost dăruit la 24 ianuarie 1854 de Lupu Clichici; Ștefan Danu a cumpărat la 3 septembrie 1854 *Mineiul pe luna iulie* (1846). *Penticostarionul* (Chișinău, 1853) provine din satul Greblești. Un *Hronograf* (mănăstirea Neamț, 1837) a fost cumpărat la 27 iunie 1875 de egumenul mănăstirii Hârbovăț Ghedeon de la schimonahul Cosma din mănăstirea Xeropotam de la Sfântul Munte, iar la Țigănești cartea a ajuns, probabil, după moartea egumenului Ghedeon, survenită la 19 iulie 1878. *Cuvintele Sfântului Efreem Sirul*, Cartea I (1818) a fost adusă la mănăstire în anul 1893 de ascultătorul Grigore Mățu. *Acatistul Maicii Domnului și Domnului Iisus Hristos* (București, 1823) a aparținut ierodiaconului Macarie din Mitropolia Moldovei de la Iași, care, la 3 iunie

---

¹² C. N. Tomescu, *Mitropolitul Grigorie IV al Ungro-Vlahiei*, Chișinău, 1927, p. 69. Contribuția lui C. N. Tomescu este un supliment la *Revista Societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău*, vol. XVII, 1927, dar a circulat și separat.

1833, l-a dăruit lui Grigorie, fiul dascălului Alexandru din satul Larga. Cartea este atestată în perioada interbelică la mănăstirea Țigănești¹³. Este cunoscut că un *Prolog* (decembrie-februarie), 1854, a fost cumpărat de la monahul Ionatan din mănăstirea Țigănești de către psalmistul Alexandru Andronicov Petica din satul Bogzești¹⁴. Un *Octoih de canoane pentru Pavcerniță*, (mănăstirea Neamț, 1816) a fost dăruit de monahul Vichentii de la Țigănești la 1 martie 1895 mănăstirii Hirova¹⁵.

Biblioteca mănăstirii Țigănești a fost constituită în momentul ctitoririi lăcașului sfânt. Primele cărți au fost manuscrisele, despre care nu avem prea multă informație. Este cunoscut, de asemenea, că numărul cărților tipărite din biblioteca mănăstirii a crescut semnificativ începând cu secolul XIX, când diferiți creștini au cumpărat pentru mănăstire mai multe cărți necesare oficerii serviciilor divine. Mănăstirea a fost închisă în anul 1959, iar cărțile din bibliotecă și odoarele bisericesti au dispărut fără urmă. În prezent am identificat în biblioteca mănăstirii doar opt cărți bisericesti, care nu au aparținut mănăstirii, dar au fost dăruite de creștini sau aduse de monahii stabiliți la Țigănești.

---

¹³ Ștefan Ciobanu, *op. cit.*, p. 8-12.

¹⁴ P. Mihail, *Mărturii de spiritualitate românească din Basarabia*, Chișinău: „Știința”, 1993, p. 232.

¹⁵ *Ibidem*, p. 198.

**SPECIFICUL CREȘTINISMULUI LA BASARABENI,
ÎN VIZIUNEA LUI ALEXEI MATEEVICI**

IGOR CHIOSA

BȘC „Andrei Lupan”

Articolul scoate în evidență ideile principale ale lui Alexei Mateevici privind creștinismul la românii basarabeni. Ideile, pe care renumitul poet le-a înserat într-un studiu consistent, reprezintă un punct de vedere extrem de interesant, în care se încearcă explicarea particularităților motivelor religioase în credința și obiceiurile românilor basarabeni. Autorul de asemenea abordează rolul elementelor păgâne în religia creștină, concluzionând că interconexiunea elementelor creștine cu cele păgâne reprezintă axa credinței la românii basarabeni.

Cuvinte-cheie: Alexei Mateevici; creștinism, păgânism, tradiția populară, Basarabia

The article highlights main ideas of Alexei Mateevici about Christianity of the Bessarabian Romanians. The ideas, reflected in consistent study of the famous poet, represent a very interesting point of view which explains special features of religious motives in faith of the Bessarabian Romanians. The author also examines the role of pagan elements in the Christian religion and, as a conclusion, interconnection of the Christian elements with pagan elements which represent the axis of faith of the Bessarabian Romanians.

Keywords: Alexei Mateevici, Christianity, paganism, traditions, Bessarabia

*Cine cunoaște numai teoretic adevărul Evangheliei
poate fi un savant, dar nu un creștin.*

Nichifor Crainic.

Apărută inițial ca o sectă în cadrul iudaismului, religia creștină, centrată pe figura lui Iisus Hristos a devenit după două milenii, religia mondială dominantă. Biblia sau Sfânta Scriptură reprezintă izvorul credinței creștine și este considerată normativă pentru creștini [1, p. 59].

Transformarea creștinismului din învățătură locală în religie universală a fost un proces complex, desfășurat pe parcursul secolelor, înglobând toate continentele.

Creștinismul în forma sa canonică, pură, propăvăduit de către apostoli și alți misionari, a suferit modificări, fiind adaptat la realitățile din teritoriile unde a fost adus. Astfel, în creștinism au fost incluse și elemente locale, considerate păgâne, ceea ce face ca religia creștină în diverse regiuni să aibă specificul său, elementele creștine fiind combinate cu tradițiile populare, păgâne, ceea ce a permis religiei creștine să se răspândească și să devină religie universală.

Răspândit în spațiul românesc încă din primele secole ale erei noastre, creștinismul s-a suprapus sistemelor religioase prezente în acest spațiu, și a absorbit numeroase tradiții păgâne locale, care astăzi sunt parte componentă a sistemului religios creștin românesc.

Problema relațiilor dintre creștinism și păgânism, interconexiunea elementelor păgâne cu învățăturile creștine și perpetuarea acestor tradiții a fost dezbătută de Alexei Mateevici.

În volumul nr. VI, al *Revistei Societății Istorico–Arheologice Bisericești din Basarabia*, cunoscutul autor publică un articol consistent intitulat: *Религиозные мотивы въ поверьях и обрядахъ Бессарабскихъ молдаванъ* (Motive religioase în credințele și obiceiurile moldovenilor basarabeni) [2].

În acest amplu studiu, Al. Mateevici prezintă specificul creștinismului la românii (numiți de el moldoveni) basarabeni. În continuare, vom prezenta câteva dintre ideile autorului cuprinse în studiul său.

Al. Mateevici menționează că preotul este obligat să pătrundă în *sufletul* poporului său, în special, preotul sătesc, care este purtătorul culturii printre mirenii care locuiesc de secole conform propriilor tradiții, deviind uneori de la idealurile creștinismului. Preotul sătesc este obligat să pătrundă în esența vieții de la sat pentru a-și cunoaște mai bine comunitatea pe care o păstorește, ceea ce îi va facilita cu mult misiunea sa creștină [2, p. 1]. Autorul remarcă că, practic, toate convingerile basarabenilor au un caracter religios, moravurile și tradițiile sunt într-o bună măsură similare cu sărbătorile bisericii ortodoxe, chiar și poveștile populare, împânzite cu elemente păgâne, includ destule elemente creștine precum Dumnezeu Atotputernic sau diferiți sfinți [2, p. 2].

Autorul atrage atenția asupra faptului că creștinismul nu a fost *îmbrățișat* de către populație în forma sa *pură*, canonică, deoarece a fost dificil pentru poporul simplu să pătrundă în esența învățăturilor și tainelor creștine. Tradițiile păgâne de asemenea erau încă destul de puternice în faza inițială a răspândirii creștinismului.

Al. Mateevici vorbește despre păgânizarea ideilor creștine [2, p. 4] care reprezintă etapa inițială în dezvoltarea conștiinței popular–religioase. În convingerile populare ale românilor basarabeni această *păgânizare* cunoaște perioade de ascensiune și de diminuare. Autorul remarcă că elementele păgâne în convingerile religioase ale moldovenilor sunt destul de omniprezente și constituie o manifestare negativă (*вредное явление*) [2, p. 4]. Reminiscenta elementelor păgâne influențează și se răsfrânge și asupra viziunii basarabenilor privind sărbătorile religioase. Astfel, acestora le place să petreacă cu ocazia diverselor sărbători religioase și laice, dar o fac nu din dorința de a se dedica rugăciunilor, ci pentru a ocoli munca, dedicându-se astfel trândăviei [2, p. 4-5]. Încălcarea sărbătorilor religioase sau a postului,

după părerea lui Al. Mateevici, constituie un păcat mare în convingerile sincere (*искреннему убеждению*) ale moldovenilor (românilor) [2, p. 5].

Autorul consideră că această strictețe cu care românii basarabeni respectă sărbătorile sunt, de fapt, o reminiscență a păgânismului, cu rădăcini adânci în mitologia greco-romană, și reprezintă un ecou al predilecțiilor romanilor de a respecta diverse sărbători religioase și triumfuri militare [2, p. 5]. Al. Mateevici subliniază că sărbătorile reprezintă un *sacrificiu* adus de către românii basarabeni lui Dumnezeu [2, p. 5]. O altă afirmație interesantă este și cea conform căreia basarabeni beau vin sau vodcă în cinstea lui Dumnezeu (*непреремно во славу Божию*), expresia *Hristos să ne fie de folos* fiind un exemplu edificator în acest sens [2, p. 6].

În opinia autorului, sărbătorile, de asemenea, sunt respectate nu atât din considerente religioase, conform învățaturii creștine, cât din frică față de Dumnezeu și față de sfinți. Doar respectându-le cu strictețe, enoriașii puteau fi protejați de diverse nenorociri și calamități naturale. Cu toate acestea, majoritatea sărbătorilor religioase creștine sunt în fond înțelese și interpretate corect de către băștinași [2, p. 6].

O altă calitate distinctă observată la basarabeni este tendința de a inventa noi sărbători care să fie marcate paralel, de rând cu sărbătorile mari tradiționale. Din acest considerent, fiecare zi a săptămânii în credința populară are un patron sfânt, care poate să se *supere* dacă nu va fi cinstit în modul corespunzător. [2, p. 7]. În continuare, Al. Mateevici prezintă zilele săptămânii, comentându-le succint semnificațiile religioase conferite de băștinașii basarabeni: **Luni** – provine de la termenii latini *dies Lunae* (ziua Lunii) și este capul săptămânii. În această zi nu este bine de *scos din casă* sau să împrumuți ceva străinilor, inclusiv obiectele casnice. Încălcarea acestor reguli va declanșa mânia veșnică a patronului acestei zile, ceea ce înseamnă că vei fi obligat să împrumuți săptămâni în șir în semn de pedeapsă. Toate activitățile trebuie să se petreacă doar între pereții casei, interzicându-se lucrările în curte. Patronul acestei zile, care conform opiniei lui Al. Mateevici, nu are nume, fiind numit *Luni*, și drept pedeapsă provoacă ploi torențiale, furtuni, și blesteme. Fata care a lucrat luni, este pedepsită de către patron cu ploi torențiale și cu grindină în ziua nunții, ceea ce simbolizează nefericire [2, p. 7]. **Marti** provine din termenii latini *dies Martis* (ziua lui Marte) reprezintă un mare pericol pentru călători și pentru cei care lucrează în câmp. Cei care călătoresc sau lucrează în această zi sunt blestemați să aibă o boală gravă. Femeile, care în ziua de marți împletesc lână, devin nebune sau își pierd vocea [2, p. 8]. **Miercuri** provine din termenii latini *dies Mercurii* (ziua lui Mercurius), fiind a treia zi a săptămânii, și extrem de respectată de către românii basarabeni. Plasată la mijlocul săptămânii, ziua de miercuri este comparată cu o văduvă pioasă. Miercurea postul este

obligatoriu. În această zi sunt interzise diverse treburi casnice, inclusiv spălatul rufelor. **Joi** provine de la îmbinarea *dies Iovis* (ziua lui Jupiter). Sunt interzise diverse lucruri, în special *intersectarea* cu păsările domestice. Tradiția populară recomandă oamenilor să muncească cât mai puțin în această zi [2, p. 8-9]. **Vineri** provine de la expresia latinească *dies Veneris* (ziua lui Venus), este cea de-a cincea zi a săptămânii și mai venerată ca miercuri, fiind numită de către băștinași Sfânta Sfintelor și Lumina Luminelor. Sunt interzise multe lucrări și activități, în special treburile casnice ale femeilor [2, p. 9]. **Sâmbăta** este ziua comemorării morților, zi în care oamenii dăruiesc ceva de pomană pentru sufletul morților. Cei care nu dispun de resurse pentru a oferi pomană pot să propună în schimb un pahar de vin sau de vodcă, fiind primită și aceasta drept pomană. Sâmbăta, de asemenea, este considerată zi de odihnă, făcându-se trimitere la Sfânta Scriptură, unde se menționează că Dumnezeu s-a odihnit în această zi¹ [2, p. 9-10]. **Duminica** provine de la termenii latini *dies Dominica*. Această zi, potrivit opiniei autorului, nu este considerată de către băștinași doar ca o sărbătoare *casnică*, dar și o sărbătoare religioasă și bisericească [2, p. 11].

Al. Mateevici amintește, de asemenea, că reminiscentele păgânismului sunt atestate inclusiv în numele zilelor săptămânii. Drept mărturie ne poate servi următorul exemplu: marți, provine de la cuvintele latinești *dies Martis*, sărbătoare în cinstea zeului Marte, ș.a. [2, p. 12].

Paragraful al III-lea al acestui studiu valoros este integral consacrat sărbătorilor de vară numite și sărbători *de câmp*, în care autorul menționează despre o altă caracteristică a creștinismului la basarabeni, pe care o numește *creștinarea ideilor păgâne*. Consideră creștinarea elementelor păgâne drept o formă nouă a conștiinței religioase a românilor basarabeni [2, p. 15]. Creștinarea, grație păstrării elementelor păgâne în conștiința religioasă a poporului, este îndreptată anume asupra acestor elemente și nu asupra conștiinței poporului, rezultatul fiind aceeași combinație, același amalgam obținut dintre creștinism și elementele păgâne, cu menționarea că prevalează ideile creștine [2, p. 15].

Al. Mateevici consideră că anume pe acest segment preotul trebuie să acorde ajutor enoriașilor care, prin intermediul dialogului, treptat, ar putea dezrădăcina și elimina elementele păgâne din conștiința populară [2, p. 15].

Cât privește sărbătorile de *câmp*, autorul constată că dispare patronul cu atribuții păgâne, locul său fiind ocupat de către patronul creștin, cu o sărbătoare specială, închinată în una din zilele lunii [2, p. 16].

---

¹ Din punct de vedere biblic, sâmbăta este a 7-a zi a săptămânii. La evrei este cunoscută ca Șabat/Sabat, din care a derivat termenul românesc sâmbăta.

Din sărbătorile de *câmp* basarabeanul își creează un calendar propriu, care în combinație cu sărbătorile religioase, mari și mici, îi permit să se orienteze pe parcursul întregului an [2, p. 16].

Prima sărbătoare de *câmp* este 1 mai, când Biserica Ortodoxă sărbătorește memoria Sfântului Prooroc Ieremia. Sărbătoarea Sfântului Ieremia consemnează și începutul primăverii, fiind marcată, de regulă, *pe iarbă verde* de către basarabeni, eveniment sărbătorit de către familii și prietenii lor. Al. Mateevici scrie că în această zi au loc și parastase, care constituie o practică frecvent întâlnită la băștinași, autorul menționând grija deosebită manifestată față de cei morți. Pe 8 iulie, basarabeni prăznuiesc o altă sărbătoare, cea a Sfântului Procopie, care ocrotește și face totul ca roada de grâu să fie mare, iar băștinașii să aibă pâine [2, p. 19]. Urmează sărbătoarea Chirică Șchiopul, care veghează și pedepsește aspru pe cei care în această zi vor pleca în câmp să lucreze [2, p. 19]. După sărbătoarea Chirică Șchiopul, imediat urmează sărbătoarea Sfântului Ilie², care declanșează tunete și fulgere și îi pedepsește pe cei păcătoși.

În continuare, Al. Mateevici prezintă și alte sărbători de vară ale basarabenilor, printre care Sf. Pintelei Călătorul, Probajele și altele, care s-au păstrat până în prezent în tradiția populară a românilor basarabeni.

În concluzia paragrafului privind sărbătorile de vară sau de *câmp* ale băștinașilor basarabeni, Al. Mateevici atenționează asupra faptului că preotul va avea de lucrat mai mult pe latura teoretică a acestor sărbători, care, în pofida faptului că sunt puternic influențate de creștinism, mai păstrează încă destule elemente păgâne. Aceste sărbători scot în relief un puternic sentiment religios al românilor basarabeni, care, de fapt, a trecut din dogmă în ritual, sărbători care sunt lipsite de acea baza bisericească, având o mai strânsă conexiune cu interesele casnice ale țăranului [2, p. 24]. Al. Mateevici atenționează, de asemenea, că țăranul basarabean este destul de *influențabil*, pentru că, anume în această perioadă a anului, el cel mai mult solicită ajutorul și protecția divinității, adică a lui Dumnezeu. Pentru ocrotirea și bunăstarea roadei, țăranul destul de des se roagă în timpul lucrărilor de câmp. Deseori, în lipsa unui sfânt recunoscut de biserică care ar putea să-l ocrotească cât durează sezonul muncilor agricole, țăranul basarabean vedește inventivitate, creându-și propria zeităte, adică un sfânt protector. Astfel, el recurge la o practică păgână, la o formă de apoteoză, *investind* cu calități supranaturale creștinești un anumit personaj, cu condiția ca această nouă zeităte să-i ocrotească și să-i salveze câmpurile de diverse cataclisme naturale [2, p. 25].

Al. Mateevici insistă încă o dată asupra importanței pe care o acordă basarabeni cultului morților, inclusiv procesiunii de înmormântare. Autorul

---

² Sfântul Ilie celebrat pe 20 iulie Stil Vechi, 2 august Stil Nou.

remarcă că ritualul înmormântării este unul destul de solemn și sobru, fapt datorat credinței românilor basarabeni în viața de apoi, precum și altor două tradiții preluate de la păgâni: fatalismul și închinarea spre vestigiile antropomorfe [2, p. 30]. În continuare, autorul își exprimă convingerea că anume credința în viața de apoi a românului basarabean nu poate să nu fie umbrată de influența păgânismului. Iată de ce în credința populară, moartea reprezintă, în fond, doar o etapă, o trecere a decedatului într-o altă lume mult mai bună [2, p. 31]. În ce privește fatalismul, Al. Mateevici observă că, întrucât moartea reprezintă doar o etapă în viața omului, după cum se presupune, îl așteaptă o viață fără griji, românul basarabean conștientizează că și el cândva va deceda și va avea parte de o altă viață și un alt destin. În același timp, basarabeanul nu prea este încântat de moarte, el fiind enorm de mult atașat de viața pământească, de familie, prieteni, inclusiv de dorința de a realiza lucruri durabile și frumoase. Solemnitatea și pompozitatea ceremoniilor funerare reprezintă o dovadă a grijii familiei față de decedat, care încearcă astfel să-i asigure călătoria spre o *lume mai bună*, remarcând în mod expres tot ce a creat el în lumea pământească [2, p. 32]. Autorul descrie amănunțit succesiunea măsurilor întreprinse de ce vii în vederea respectării tuturor obiceiurilor legate de pregătirea și înmormântarea propriu-zisă [2, p. 33-39].

La finalul unui studiu interesant și reprezentativ, Al. Mateevici ajunge la următoarele concluzii: combinarea ritualului păgân cu tradițiile creștinești, se regăsește cel mai concludent în ritualul înmormântării, iar delimitarea lor netă, practic, este imposibil de făcut [2, p. 32]. Manifestările religioase ale basarabenilor necesită o curățare și extirpare a elementelor păgâne, care într-un fel îndepărtează pe românii basarabeni de forma autentică, evanghelică a creștinismului. Dacă s-ar produce acest salt calitativ, s-ar produce renașterea și înflorirea eparhiilor din eparhia basarabeană [2, p. 40]. Pentru un basarabean, orice sărbătoare creștină religioasă este împânzită cu suficiente elemente păgâne, care conferă un specific destul de pronunțat inerent tradițiilor românilor basarabeni, interconexiunea dintre păgânism și creștinism în conștiința moldoveanului fiind evidentă [2, p. 29].

Prin urmare, Al. Mateevici lansează o ipoteză destul de interesantă, potrivit căreia basarabenii au sesizat doar latura perceptibilă a învățăturii creștine, fără să pătrundă în esența acesteia. Astfel, românii basarabeni sunt profund marcați de procesul de păgânizare a ideilor creștine, precum și de creștinizarea concepțiilor păgâne [2, p. 27-28]

Excelent cunoscător al ocupațiilor și vieții țăranilor de la sate, Al. Mateevici consideră sărbătorile populare ale românilor basarabeni drept axa principală a tuturor convingerilor și tradițiilor bazate pe aceste convingeri [2, p. 26]. Modul de viață al băștinașilor basarabeni este axat pe viziunea,

inclusiv pe imaginațiile sale religioase, iar sărbătorile populare le reflectă și le exprimă într-un anume fel. Autorul lansează ideea că lipsa acestor sărbători populare ar sărăci fondul cultural al românilor basarabeni. Iată de ce păgânizarea ideilor creștine, cât și creștinizarea conceptelor păgâne au lăsat urme adânci în urzeala sărbătorilor populare tipice pentru românii basarabeni [2, p. 26].

Studiul semnat de către Al. Mateevici este extrem de valoros, deoarece abordează o serie de aspecte legate de tradițiile românilor basarabeni. Este binecunoscut faptul că în spațiul românesc creștinismul a pătruns pe diverse căi, reprezentând, până la urmă, o combinație a tradițiilor locale cu învățăturile creștine, care au generat creștinismul popular. Prezența elementelor, numite de către Alexei Mateevici păgâne, în tradițiile locale, este un adevăr incontestabil. Anume acest proces de combinație a unor elemente ce țin de păgânism cu diverse elemente din tradiția creștină conferă românilor în general și basarabenilor în particular un comportament specific și chiar diferit, în raport cu alte popoare creștine, fapt remarcat și de către autor.

Trebuie să reținem că Al. Mateevici a elaborat acest articol din postura de reprezentant al bisericii, în perioada când își făcea studiile la Academia Teologică din Kiev. Cu luare aminte și înțelegere, de exemplu, trebuie interpretată acea indignare, ba chiar și acel sarcasm pe care-l atestăm la adresa unor tradiții, precum afirmația că basarabeni respectă cu strictețe sărbătorile religioase chiar și cele minore, în primul rând, din dorința de a nu lucra [1, p. 4-5] sau umorul cu care trata superstițiile conaționalilor săi, încercând să găsească o rădăcină păgână acestor superstiții. Cu toate acestea, convingerea neștrămutată a lui Al. Mateevici este că românii basarabeni sunt profund religioși, ceea ce e bine.

În această situație, autorul consideră că misiunea preotului este de a *scutura* aceste elemente străine din credința creștină, atenționând că este destul de dificil de făcut acest lucru, deoarece hotarul dintre păgânism și creștinism, în tradiția românilor basarabeni, s-a șters practic și a dispărut.

În linii generale, studiul a avut un efect benefic asupra studierii și cunoașterii obiceiurilor și tradițiilor populare creștine românești, contribuind temeinic la explicitarea unor aspecte legate de istoria neamului nostru. Autorul prezintă un aspect diferit al istoriei Basarabiei, evitând latura politică și economică, axându-se, în special, pe latura socială și psihologică a țărânului român basarabean. O astfel de reflectare este extrem de valoroasă pentru cultura românească. Al. Mateevici oferă o descriere autentică a tradițiilor locale, multe dintre care le atestăm și astăzi în spiritul și viața românilor basarabeni, constituind o mărturie vie că interconexiunea

elementelor păgâne cu cele creștine va dăinui peste secole, fiind puternic înrădăcinată în conștiința românului basarabean.

După o sută de ani, aceste tradiții persistă și vor persista, iar românii basarabeni sunt la fel de superstițioși și evlavioși în același timp ca pe timpul lui Al. Mateevici.

Referințe bibliografice:

1. DELUMEAU, Jean. *Religiile lumii*. București, 1996.
2. МАТВЕЕВИЧЪ, Ал. Религиозные мотивы въ поверьях и обрядахъ Бессарабскихъ молдаванъ. *Труды Бессарабского Церковнаго Историко-Археологического общества*. 1911, VI, 1-40.

NICHITA SMOCHINĂ – PERSONALITATE DE EXCEPȚIE A POPORULUI ROMÂN

ANA BRĂIESCU

BSC „Andrei Lupan”

Acest articol oglindește personalitatea academicianului Nichita Smochină – etnograf, sociolog, jurist, ziarist, istoric, om politic, savant, personalitate de excepție a poporului român, membru de onoare al Academiei Române, personalitate care a luptat pentru drepturile românilor din Transnistria, întreaga lui viață.

Cuvinte-chee: Nichita Smochină, „Memorii”, „Pagini din însemnările unui rebel” Liga Națiunilor Unite, Transnistria

This article deals with the personality of the academician Nichita Smochina – ethnograph, sociologist, lawyer, journalist, historian, man of politics, the Honorary member of the Romanian Academy. It is the person, who fought his whole life for people’s rights of the Romanian people from Transnistria.

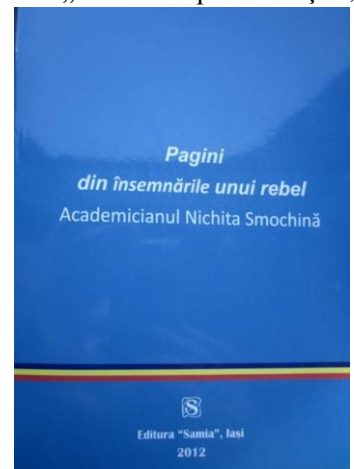
Keywords: Nichita Smochina, „Memorii”, „Pagini din însemnările unui rebel”, the League of Nations, Transnistria

La 14 iunie 2012, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a AȘM, în parteneriat cu Institutul de Ecologie și Geografie al AȘM, a organizat Simpozionul „Marele Român – Nichita Smochină”, în cadrul căruia a fost lansat volumul „Pagini din însemnările unui rebel”, autor Nichita Smochină (ediție îngrijită de dr. ing. Vlad Galin-Corini și ing. Bogdan-Ionuț Secheli).

Biografia lui Nichita Smochină s-a împletit cu istoria zbuciumată a secolului al XX-lea. Acest un *munte de om*, intelectual transnistrean a activat în calitate de etnograf, sociolog, jurist, ziarist, istoric, om politic, savant. În plus, este o personalitate de excepție a poporului român, devenind și membru de onoare al Academiei Române.

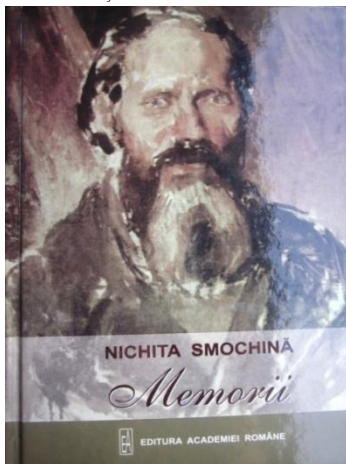
După cum afirmă Iordan Datcu, numele lui Nichita Smochină se întâlnește doar în câteva dicționare, iar opera sa de etnograf, antropolog, de filosofie a dreptului și de istorie au rămas în publicațiile vremii și în cele câteva volume pe care le-a publicat [1].

În decembrie 2009 la editura Academiei Române apar memoriile savantului și academicianului de renume internațională Nichita Smochină. Memoriile istoricului redau evenimentele, emoțiile, trăirile, situațiile ce le-a

avut de înfruntat pe parcursul vieții, călindu-e și motivându-l să se dedice luptei pentru drepturile românilor din Transnistria.

S-a născut la 14/27 martie 1894 în Mahala, Plasa Lunca, jud. Tiraspol, într-o familie de țărani înstăriți. Tatăl său, Parfeni Smochină, neștiutor de carte, a fost staroste (primar) timp de 20 de ani în acest sat. Mama, Anghilina (cu numele de domnișoară – Mircea), era o femeie credincioasă și nutrea un mare respect pentru tradițiile străbune. Pentru ea termenul **român** avea semnificația de **bărbat**: când era întrebată unde este soțul, raspundea:

„românul meu este ...” Copilului Nichita, în familie, i se spunea Vlaicu. A învățat, mai întâi, la școala bisericească din sat, la dascălul Barcaru, a citi rusește din ceasloave, a memorând rugăciuni. Nichita a fost un elev eminent. A făcut carte cu colegii săi: Bălan Ștefan, Ciurea Arhip și Carp Mircea, ulterior – luptători pentru cauza românească.

Nichita Smochină a iubit mult locurile natale, dovadă fiind suferința sa pe tot parcursul vieții pentru faptul că n-a putut reveni la baștină să-și vadă pământul unde s-a născut și a crescut și de care a fost îndepărtat. A rămas cu dorul meleagurilor părăsite forțat pe care le descrie cu nostalgie: „Am colindat multe țări. Am cunoscut multe popoare, dar o regiune și un ținut mai bogat și mai frumos ca al meu n-am întâlnit. Bogată și frumoasă este valea Nistrului. Numai unul care a trăit și a crescut pe aceste meleaguri ale Californiei noastre românești o poate aprecia așa cum se cuvine. Și într-adevăr, în care colț de lume poate exista o bogăție și o frumusețe mai mare decât cea a văii Nistrului unde te-ai născut și ai crescut, de care te leagă cele mai frumoase și plăcute amintiri ale vieții, unde întâia oară ai văzut lumina zilei” [2, p. 11-12].

A luptat prin articole și cuvântări, prin numeroase lucrări științifice să dovedească apartenența locuitorilor de dincolo de Nistru la poporul român.

Ajuns până la Liga Națiunilor, a pus problema pentru drepturile românilor din URSS, pentru respectarea drepturilor concetățenilor săi. În lucrările sale a subliniat rolul important al românilor în cultura rusă, cât și influența pe care au avut-o personalitățile românești ce au ajuns în posturi-cheie în Rusia țaristă și chiar în URSS. Prin munca sa științifică de cercetător, el a fost în continuă căutare de noi documente pentru a demonstra originile românilor din afara țării.

În cele 50 de lucrări științifice scrise în limbile română, franceză, italiană și germană, savantul confirmă existența poporului român de la Nistru până la

Bug prin documente vechi, săpături arheologice, denumiri de localități și nume proprii, prin prezența obiceiurilor și tradițiilor poporului care veacuri de-a rândul a locuit pe aceste pământuri.

Absolvește liceul rus din Dubăsari în anul 1910 cu medalie de aur, dar începe primul război mondial, și, de rând cu alți tineri, Nichita a fost mobilizat în armată țaristă. Având astfel de studii, a fost trimis la școala de ofițeri din Minsk. După absolvire este trimis pe frontul din Persia și Turcia și se întoarce viu. Din cei 4000 de soldați (ai armatei ruse), rămân în viață doar 80. Revine la Teflis, unde un moldovean de prin părțile nistrene i se plânge pe camarazii ruși care își băteau joc de el pentru faptul că-i moldovean. Era măcinat de o ură nestăvilită care îl pune pe gânduri că nu mai are rost lupta sa și a celorlalți moldoveni pentru țară și Rusia. Decorațiile oferite pentru eroism, Sfântul George cu spadă, ridicarea la rangul de nobil – nu mai sânt atât de valoroase pentru el. Deceționat, dar optimist, participă în mai 1917 în calitate de delegat la Congresul popoarelor neruse din Caucaz, care ia decizia de a acorda Georgiei independență și separarea ei de la Rusia. În dezbateri ia cuvântul și solicită niște facilități pentru moldovenii din Caucaz, printre care: crearea școlilor naționale cu predare în limba română, pe baza manualelor cu caractere latine, studenții să-și perfecționeze studiile la București, Iași sau Chișinău, serviciul divin din biserică să se officieze în graiul român al moldovenilor.

Plecat cu o misiune la Petrograd, se întâlnește cu Lenin care avuse o cuvântare despre autodeterminarea popoarelor. Descrierea acestei întâlniri a apărut în mai multe publicații. La întrebarea lui Smochină, ce va fi cu moldovenii în viitoră configurație socială, Lenin subliniază că „Moldovenii, din punct de vedere cultural se găsesc mult înaintea rușilor, deaceia constituiți-vă în regimente naționale moldovenești și cu baioneta în mână, cuceriți și consfințiți libertatea pe care nimeni nu o va face cadou poporului vostru moldovenesc. ...Vă plângeți că nu aveți niciun răspuns la problema voastră națională. Eu vă răspund însă categoric: ba da: limba maternă, școala moldovenească și presa” [2, p. 155-156].

În 1918, ales de românii din județ președinte al Zemstvei (prefect), și, totodată, deputat în Parlamentul Ucrainei, unde se opune cu tărie ministrului Vinicenco ce pregătea invadarea armată a Basarabiei și anexarea ei la Ucraina, din care cauză n-a luat parte la ședințele Sfatului Țării care au votat Unirea. După ocuparea Ucrainei și Transnistriei de Armata Roșie, întors acasă, a fost nevoit să se apere de bandele de asasini, care în numele instaurării puterii, ucideau. El a fost declarat *persona non grata* și condamnat la moarte de comuniști. Pentru că bolșevicii îl considerau un dușman al lor, Smochină se decisese să treacă Prutul. Iar în timp ce se pregătea să plece, „sătenii au și dat buzna în ogradă și au tras carele la sîsîiac și le încărcu cu

porumb, iar alții îmi luau vitele din ocol. Iar Onică a lui Butalan a luat cu alți oameni un butoi de 50 de vedre de vin.” Și asta în timp ce de față erau și stăpânii care încă nu plecaseră.

Mai târziu, totuși, este ajutat de rude și prieteni iar la 25 decembrie 1919 a reușit să treacă Nistrul înghețat spre Basarabia.

Ulterior, se stabilește cu traiul la Iași, unde se înscrie la Facultatea de Drept și Litere. Aici desfășoară o activitate fructuoasă în rândul studenților, colaborează la *Tribuna românilor de peste hotare*, *Calendarul Ligii Culturale*, *Arhiva de Iași*, *Viața Basarabiei*. Împreună cu Pan Halippa, obține fonduri de ajutoare, spații de cazare și locuri de muncă pentru refugiații din Transnistria. Cu recomandarea lui P. Halippa, pleacă la București pentru a informa Guvernul României asupra evenimentelor din Transnistria (arestări, asasinat ș.a.). Pentru a-și sprijini compatrioții, face mai multe demersuri oficiale. În 1922, ca membru al Comitetului de Ajutorare a românilor de peste Nistru, a prezentat Memoriul Regelui Ferdinand semnat de Pantelimon Halippa, președinte, și de N. Smochină, secretar, pentru ajutorarea transnistrenilor și plasarea elevilor în școli. Ca rezultat, mulți elevi au fost înscriși gratuit în școlile din România.

Concomitent, începe munca sa științifică, devine colaborator la *Neamul Românesc* al profesorului N. Iorga, care îl va ajuta să obțină o bursă de studii la Paris, cât și să publice câteva lucrări. Anii petrecuți în străinătate nu au fost deloc ușori, condițiile materiale și cheltuielile impuse de taxe fiind extrem de grele. Timpul rezervat pentru pregătirea tezei a fost folosit pentru publicarea unor lucrări științifice, dar și pentru desfășurarea unor imense activități de prezentare a situației popoarelor subjugate din URSS, în special a românilor. A luptat cu armele care i-au stat la îndemână, argumentele științifice. Participă la lucrările Ligii Națiunilor de la Geneva, unde ia cuvântul în cadrul comisiei a șasea a minorităților și, la propunerea lui, în darea de seamă a congresului, se introduce formula „alte minorități românești de cca 2 milioane care trăiesc în afara graniței României”. La Geneva a fost remarcat de Nicolae Titulescu, care mai apoi, cu ocazia unei vizite la Paris, l-a invitat să discute despre relațiile cu URSS. N. Titulescu l-a sfătuit să fie mai prudent și mai reținut, dacă se poate, în cuvântări, dar și în lucrările în care se referea la subiecte considerate atunci antisovietice [4].

În anii de studii la doctorat lucrează pentru și cu N. Iorga, de câte ori acesta era la Paris. Faptul că profesorul i-a asigurat cazare la Școala Românească pe care o patrona și este angajat ca profesor la Société Savante, școală de studiu a limbilor străine din cadrul Sorbonei, unde a predat limba română timp de 3 ani, a însemnat foarte mult pentru el.

În anii 1930–1932, la Paris, el ține o serie de conferințe despre românii din Republica Sovietică Socialistă Autonomă Moldovenească. Despre cultura

națională în condițiile inaugurate de soviete publică articole. În iunie 1938 guvernul de la Moscova a decretat înlocuirea scrisului românesc cu cel rusesc și înlăturarea cuvintelor românești pe motiv că ar fi neînțelese de către(?) moldoveni. În fruntea tuturor așezămintelor de cultură stă Institutul moldovenesc de cercetări științifice, menit a deveni Academie de Științe. Această instituție are menirea de a elabora reguli gramaticale și lingvistice. Dar, de fapt, ea figurează numai pe hârtie. N-are niciun cărturar. Chiar membrii săi fondatori, azi sunt deportați [3]. Tot în această perioadă, publică articole sub pseudonimul Mihai Florin, despre masacrele sovietice împotriva românilor transnistreni, care lăsau tot avutul și se refugiau în țară. La Paris prezintă Societății Națiunilor un Memorandum semnat de o mie de refugiați care condamnă acțiunile sovietelor.

Este publicată alocuțiunea pe care a avut-o la Societatea Națiunilor pentru admiterea Comitetului Refugiaților Moldoveni din URSS sub autoritatea acesteia, la 13 decembrie 1933. Face publică lista a 14 persoane ce alcătuiau Guvernul RSSAM, care avea în componența ei o populație majoritar românească, iar cei aleși în guvern purtau nume pur evreiești: Baluh, Sepsman, Hodeseacov, Solomonovici, Socol, Avrum, Avacumov, nume ucrainiene și rusești: Babenco, Davidov, Ivanovici și alții, și doar un singur nume românesc, Negruță, din județul Ananiev, țăran puțin cunoscut, lipsit de autoritate, ales numai ca să fie și un moldovean [4].

În 1935, la Congresul tuturor românilor transnistreni, este ales ca președinte. Editează revista trimestrială *Moldova Nouă și Transnistria*.

O importanță majoră în cariera sa de apărător au avut cele 20 de minute ce i le-a oferit Carol, Regele României, unde N. Smochină i se adresează: „Maiestate, la ultimatumul sovietic noi trebuie să răspundem nu cu un răspuns de a duce tratative, ci cu un război. Țara face cea mai mare greșală dacă cedează Basarabia fără război. Pentru lumea europeană aceasta ar însemna că Sovietele au dreptul asupra Basarabiei, nu noi!” [4].

Carol declară că rușii ne-ar putea ocupa toată țara, dacă nu este cedată Basarabia, la care Nichita Smochină i-a replicat că „ne ocupă, este adevărat, dar noi prin acest gest și atitudinea de popor dârz vom grăbi conflictul dintre nemți și ruși. Hitler va duce războiul cu petrolul nostru, căci Sovietele, ocupându-ne țara, nu vor da lui Hitler petrol. Și acesta este motivul pentru care trebuie să rezistăm” [4].

Declararea războiului l-a găsit consilier și apoi director pentru Basarabia și Transnistria, la Guvern. Ca președinte al transnistrenilor, pregătea unirea Transnistriei după războiul cu țara, pe baza unui referendum. Mareșalul Ion Antonescu și premierul Mihai Antonescu i-au propus, la 19 august 1941, să fie guvernatorul ținutului dintre Nistru și Bug, al Transnistriei Mari, el însă îl propune în această funcție pe prof. Gh. Alexianu. La fel, a recomandat pe cei

șapte subprefecți din cele șapte noi județe înființate, precum și pe cei nouă pentru ocuparea posturilor din fruntea Directoratelor.

Începând cu 8 februarie 1938 și până la 2 decembrie 1943, Nichita Smochină completează un jurnal personal unde sunt consemnate aspecte majore necunoscute, care fac parte din istoria țării noastre. Printre acestea, Congresul Scriitorilor Basarabeni care a avut loc la Chișinău, la 25 martie 1940, modul cum a fost primit în țară ultimatumul sovietic din 28 iulie 1940, precum și ocuparea Basarabiei. [4].

Sunt amintite, de asemenea, zeci de localități unde s-au redeschis bisericile, s-au înființat școli noi și licee cu predarea în limba română (bunăoară Liceul „Duca Vodă” din Tiraspol), unde s-au reparat drumurile; este amintit botezul a mii de copii, precum și recunoștința permanentă a populației locale, inclusiv rusă și ucraineană, față de autoritățile și jandarmeria română. Vorbește despre redeschiderea Operei din Odessa, despre repertoriul acesteia și calitatea spectacolelor, despre colaborarea permanentă cu Gherman Pântea, primarul orașului Odessa, și cu arhimandritul Iuliu Scriban, șeful Misiunii Ortodoxe din Transnistria, care, printre multe altele, a sfințit marea Catedrală închisă pentru două decenii.

Amintește și de marele Congres al Tuturor Moldovenilor, ținut la Tiraspol, și alegerea autorului „Memoriilor” ca președinte al Consiliului Național Moldovenesc, la 13 decembrie 1941 [4].

În aceste timpuri zbuciumate, Academia Română avea ca scop de a aduce în sânul său români cărturari din afara țării, unul dintre ei fiind Nichita Smochină. Pentru activitatea sa științifică, în 1942, este ales membru de onoare al Academiei.

În același an, câteva pagini din carte descriu pe larg ziua de 27 martie 1942, când la Chișinău s-au sărbătorit 14 ani de la Unirea Basarabiei cu România, și la Catedrala din oraș s-a săvârșit un Te-Deum, eveniment al basarabenilor la care participă Pan Halippa, Daniil Ciugureanu, Petre Cazacu etc. [4].

N. Smochină a avut mai multe întrevederi cu marele istoric, prof. Gh. Brătianu, pe front, în Crimeea, la Livadia, la palatul fostului țar al Rusiei, Nicolae I; la fel și cu Iuliu Maniu, guvernator al Transnistriei, Gh. Alexianu, un om prezent pretutindeni [4].

După lovitura de la 23 august 1944, academicianul a îngropat toate documentele undeva în regiunea Caransebeșului. La intrarea Armatei Roșii în țară, el a fost declarat dușman al Sovietelor. L-au salvat colegii din Academie, angajându-l cu nume fals ca administrator la moșia de la Titulești, iar după confiscarea averii Academiei – refugiindu-se în satele de munte din vestul țării. După moartea lui Stalin, sovieticii l-au lăsat în pace și el revine la București. Abia după 1965 a fost căutat și invitat de guvernul comunist, care

i-a cerut să-și continue activitatea științifică de susținere a dreptului nostru asupra teritoriilor românești. I s-a repartizat o pensie egală cu cea a academicienilor, dar nu i s-a redat titlul de membru de onoare al Academiei Române, de frică să nu-i supere pe ruși. A predat documentele îngropate, dar, din păcate, multe fuseseră distruse de depozitarea în pământ. În 1968 suferă un atac cerebral după care își revine cu mare greu, dar, chiar și bolnav, continuă să scrie. Aceste memorii constituie unica avere lăsată moștenire familiei, în paginile căreia vom găsi evenimentele și suferințele martirului neamului. Firul vieții acestei personalități se întrerupe în noaptea de 13/14 decembrie 1980. A doua zi, poștașul i-a adus la corectare șpaltul ultimei sale lucrări trimise la revista bianuală a Institutului Balcanic de Studii.

Memoriile lui Smochină sunt un material fundamental în cercetarea trecutului transnistrean pentru istorici, scriitori, antropologi, regizori de film, pentru că acestea înglobează o privire amplă, dar și foarte exactă asupra felului în care istoria s-a prăbușit peste destinul omului. A trăit o viață plină de sacrificiu dedicându-se cauzei idealurilor naționale. Memoria academicianului Nichita Smochină este un model de slujire cu devotament a neamului. A rezistat tuturor încercărilor destinului, rămânând vertical, s-a opus unor decizii ale diferitelor guverne argumentând științific adevărul istoric, a descris istoria veridică a evenimentelor trăite și a lăsat-o moștenire generațiilor tinere pentru a o putea confrunța cu istoria schimonosită de dușmanii neamului românesc.

S-au preocupat de valorificarea operei lui Nichita Smochină descendenții săi: Adriana Sarah Nica, dr. Veronica Galin-Corini și dr. Vlad Galin-Corini, promotori ai valorificării patrimoniului spiritual al neamului românesc. Președintele AȘM Gh. Duca a apreciat eforturile lor și le-a oferit *Diploma de Recunoștință*, iar președintele interimar al Republicii Moldova Mihai Ghimpu i-a conferit „Ordinul de Onoare”, post-mortem, academicianului Nichita Smochină. Distincția a fost înmănată nepoatei academicianului, dr. Veronica Galin-Corini.

Referințe bibliografice:

1. DATCU, Iordan. *Memoriile lui Nichita Smochina. Caiete critice* [Resursă electronică]. 2010, nr. 10, 15-18 [citată 16 oct. 2013]. Disponibil: <http://caietecritice.fnsa.ro/wordpress/wp-content/uploads/2012/09/10-2010.pdf>
2. SMOCHINĂ, N. *Memorii*. București: Ed. Academiei Române, 2009. 613 p.
3. SMOCHINĂ, N. *Republica Moldovenească a Sovietelor*. București, 1935. 30 p.
4. GEORGESCU, Emilian. *Un mare istoric și naționalist: Nichita Smochină* [Resursă electronică]. Aug. 2011 [citată 16 oct. 2013]. Disponibil: http://www.zelea-codreanu.com/Cuvantul_Legionar/2011/08/Istorie-Nichita_Smochina.htm
5. *Pagini din însemnările unui rebel. Academicianul Nichita Smochină*. Vlad GALIN-CORINI și Bogdan-Ionuț SECHELI, ed. Iași: Ed. Samia, 2012. 678 p.

К ЮБИЛЕЮ ОСНОВАНИЯ КИШИНЕВСКОГО РЕАЛЬНОГО УЧИЛИЩА

СЕРГЕЙ ЧЕКИР

BȘC „Andrei Lupan”

Pe data de 6 decembrie 1873 a avut loc deschiderea primei școli reale în Chișinău. Aceasta a fost o instituție de învățământ de tip nou, concepută cu scopul de a instrui specialiști în domeniul de inginerie, mecanică, arhitectură etc. În articolul dat sunt examinate premisele deschiderii școlii, scopurile acestei instituții și evaluarea rolului ei în contextul aceluși timp.

Cuvinte-cheie: școala reală, specialități tehnice, sistemul de învățământ, Chișinău, Basarabia

On December 6, 1873 the first Realschule (*Real'noe Uchilishche*, a type of secondary school in the Russian Empire) was opened in Chisinau. This was a new type of educational institution designed to train specialists in engineering, mechanics, architecture etc. The opening of the school, the goals of the institution and evaluation of its role in that period are examined in the paper

Keywords: secondary school, Realschule, technical specialties, education system, Chisinau, Bessarabia

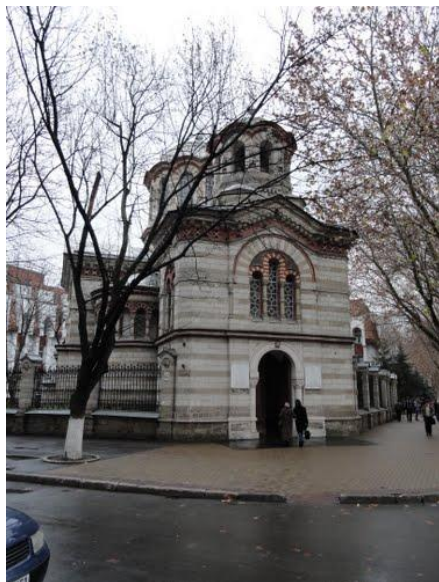
В начале 70-х годов XIX века в России стали создаваться учебные заведения нового типа – реальные училища. Их главной задачей была подготовка специалистов в технической сфере, выпуская ежегодно инженеров, архитекторов, механиков, геодезистов и т.д. Обязанность по подготовке данного проекта была возложена на Министерство народного просвещения. 15 мая 1872 года был Высочайше утвержден устав реальных училищ, состоящий из 108 параграфов. По распоряжению министра народного просвещения Д. А. Толстого, учителя для будущих реальных училищ должны были пройти двухлетнюю подготовку за границей, а после возвращения в страну были обязаны проработать в училище шесть лет с правом преподавания избранного ими предмета. В проекте предусматривалось открыть училища не только в самой России, но и по всей империи, в том числе и в Бессарабии.

Инициатива учреждения Кишиневского реального училища принадлежит бессарабскому губернатору Н. И. Шебеко, который в своем отчете указывает на необходимость открытия в г. Кишиневе

Шебеко Н. И. Губернатор
Бессарабии в 1871-1879 гг.

реального училища. Бывший в то время попечителем Одесского учебного округа, тайный советник Сергей Платонович Голубцов,

Церковь святого Пантелеймона. На этом месте располагались три дома реального училища до 1884 г.

прежде чем войти с предложением, представленным в Министерство Народного Просвещения, обратился с отзывом от 7 августа 1872 г. под номером 3780 на имя председателя Бессарабской Губернской земской управы, прося его доложить Губернскому Земскому собранию, не признает ли последнее возможным принять на себя часть расходов в размере не менее 10 тысяч рублей в год и на первоначальное обзаведение его единовременно до 5-ти тысяч рублей [1]. Это предложение было рассмотрено, и позднее нужная сумма была выделена. Большой

вклад в это значимое событие внес первый директор училища Н. Д. Кодрян, выпускник физико-математического факультета Ришельевского лицея Одессы. Он арендовал три дома на пересечении улиц Галбенской и Киевской (сейчас ул. В. Пыркэлаб и 31 августа 1989), приобрел мебель, классные доски и другие учебные предметы. 6 декабря 1873 года состоялось открытие Кишиневского реального училища, на котором присутствовали Преосвященный епископ Кишиневский и Хотинский Павел, исполняющий обязанности губернатора Бессарабии, начальник 14-й пехотной дивизии, статский советник М. Т. Пятин, представители земства, городской думы, учебного, судебного и административного ведомств и значительное число любителей просвещения из горожан. По окончании молебствия к собравшимся с речью обратился епископ Павел, пожелав первым учащимся успехов и плодотворной деятельности, напутствовав их такими словами: «С молитвою к Богу о помощи соедините свой труд, усиленный, неустанный, разумный. Область, которую предстоит вам изучать, необъятна и, при самом усиленном и разумном труде многих тружеников, наука медленно овладевает небольшими пределами этой области... Не очевидно ли, что для вас, учащие и учащиеся, необходим труд неустанный и разумный для того, чтобы успешно изучать свое многосложное и многотрудное дело... для вас необходимый усиленный

труд, чтобы успехами в своих занятиях и будущей деятельностью на разных поприщах, соответствующих вашему образованию, принести пользу и себе, и правительству, и обществу, которые приносят немалые жертвы на ваше воспитание» [2, р. 862-863]. После этого окружной инспектор зачитал приказ об открытии училища: «Вследствие представления Г. Попечителя Одесского Учебного Округа, Тайного Советника Голубцова, от 10 июля 1873 года за № 3495-м, Г. Управляющий Министерством Народного Просвещения Статс-секретарь Делянов, предложением от 4-го сентября того же года, за № 9335-м, разрешил открыть в текущем году в г. Кишиневе четырехклассное реальное училище с основным отделением и высшим дополнительным механико-техническим классом, на основании Устава и штатов реальных училищ, Высочайше утвержденных 15-го мая 1872 года, с тем чтобы в текущем году открыты были III, IV и V классы» [2, р. 864]. Далее М. Т. Пятин выступил с речью, в которой оценил деятельность Министерства народного просвещения за последние годы, указав на достижения и упущения в работе этого ведомства. За свою недолгую работу после реорганизации (в 1863 году) министерство разработало законодательную базу для деятельности образовательных учреждений, подготовив университетский устав (1863 год), устав гимназий (1864) и уже упомянутый устав реальных училищ. Пятин подчеркнул уникальность училищ в России как нового типа

Здание Кишиневского реального училища, построенное в 1884 году.

образовательного учреждения и их важную роль в формировании специалистов реального профиля. В самом уставе отмечен исключительный характер реальных училищ: «Реальные училища имеют целью доставлять юношеству воспитание и общее образование и вместе с тем готовить к поступлению в высшие учебные заведения» [3]. Таким образом, по окончании училища молодые люди могли быть сразу назначены на определенные места в должности, или же самые способные получали возможность продолжить обучение в высших учебных заведениях по своим специальностям. Содержание училища составляло около 30 тыс. рублей в год: «С открытием при Кишиневском реальном училище VI класса и одного дополнительного класса механико-технического отделения, на содержание этого заведения потребуется 19645 рублей в

год, независимо от суммы на наем помещения... на содержание этого заведения ассигновано к ежегодному отпуску Бессарабским Земством 7000 рублей и Кишиневской Городской Думой 3000 рублей» [2, р. 869]. Как уже упоминалось, в распоряжении училища находились три арендованных дома, ежегодно обходившиеся в 4000 рублей. Вскоре Н. Д. Кодрян поднял вопрос о предоставлении училищу собственного здания, и в 1876 году для этой цели городская дума выделила десятину земли на перекрестке улиц Ренийской и Губернской (сейчас ул. М. Когэлничану и А. Пушкина) [4], а в 1884 году было заложено здание училища. В настоящее время – это I корпус Государственного университета Молдовы. Дальнейшая история работы Кишиневского реального училища заслуживает отдельного внимания, и к этой теме стоит обратиться в будущем.

Традиции реального училища в Кишиневе продолжили другие средние и высшие учебные заведения страны. На современном этапе во многих вузах Республики Молдова есть факультеты реальных наук, готовящие специалистов по техническим специальностям. Но важность реального училища, как самого первого учебного заведения в своем роде, очень высока, и поэтому нельзя не уделить внимание такому событию, как 140-летие со дня его основания.

Библиографические ссылки:

1. *Историческая записка по случаю 25 лет Кишиневского реального училища 1873-1898 г.* Одесса, 1899 [читальный зал №37 (09С И-)0 12063].
2. Открытіе реального училища въ Кишиневѣ: 6-го декабря 1873 года. *Кишиневские епархиальные ведомости.* 1873, № 23, 858-872.
3. *Устав реальных училищ ведомства Министерства народного просвещения* [online]. СПб: Типогр. Мин-ва внутренних дел, 1901. 34 с. [citat 12 oct. 2013]. Disponibil: <http://www.knigafund.ru/books/120453>
4. КОВАРСКАЯ, Б. По материалам статьи к 150-летию со дня рождения Н. Д. Кодряна. *Вечерний Кишинев.* 1989, июнь.

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ CENTRALĂ „ANDREI LUPAN” A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI LA 85 DE ANI

TIMPUL TRECE, DAR ÎN URMA SA LASĂ O UMBRĂ A AMINTIRILOR...

CRISTINA CATEREV

La ceas aniversar, Biblioteca Științifică „Andrei Lupan” a AȘM este un templu al culturii și regină între idealul științelor care o înconjoară, lăsând o umbră a succeselor de 8 decenii. 85 de ani este o viață academică cu succese și realizări deosebite. Fiind parte a Academiei de Științe a Republicii Moldova de 5 decenii, ne mândrim alături de comunitatea științifică cu cei care i-au pășit pragul ades: cercetători, academicieni, personalități renumite, doctoranzi, masteranzi, studenți, elevi sau simpli cititori.

Statutul de bibliotecă științifică îi permite să fie remarcată de oricine-înselat de noi cunoștințe, biblioteca fiind pilon al societății, fără de care este dificil în acest timp al exploziei informaționale. Bibliografi din cadrul BȘC „Andrei Lupan” elaborează bibliografiile personalităților remarcante ale secolului XX și XXI, fapt care oferă suficient spațiu de cercetare și meditații. Așadar, biblioteca este locul unde orice clipă devine o strategie, un pas spre viitor.

Trăim în secolul societății cunoașterii, uitând de măria sa cartea și de lectura care a căpătat o altă haină, cea electronică, diferită de fila tradițională, cu parfum secular și amintiri din trecut a celor care au lecturat. În felul acesta bibliotecarul devine un ghid ascuns, îndrumând cititorul spre lumea științelor și a celor mai înalte calități umane.

Meseria de bibliotecar modern se asociază cu o activitate profesională complexă, care solicită abilități asemeni unui pedagog de vocație, a unui jurnalist dotat, a unui bun animator cultural, a unui psiholog competent, a unui formator care știe să modeleze un eveniment, un cercetător, un informatician competent, un ghid în societatea cunoașterii spre cele mai înalte culmi.

Un adevărat bibliotecar este deschis spre progrese, este un luptător inteligent, capabil să schimbe mentalități, un bun creator și inovator, un inițiator deschis spre parteneriate cu toate instituțiile științifice, educative, socio-culturale și administrative din comunitate. A fi un bun bibliotecar

înseamnă a însuși domeniile moderne de cunoaștere, a aplica strategii de promovare a bibliotecii, a cunoaște și a implementa noi tehnologii informaționale.

Bibliotecarul este cel care îndrumă în universul atât de miraculos și fascinant al cărții. Este un promotor al culturii cărții și nu poate fi decât un intelectual foarte informat și dinamic. Bibliotecarul caută metode și soluții să pună în valoare cartea, biblioteca și tot ce este important în această lume dinamică.

Așadar, stimați bibliotecari, dvs. sunteți cei care înseninați zilele cercetătorilor (deși ei se plâng că nu găsesc informația pe care o solicită, dar numai pentru că așa s-au obișnuit academicienii); privindu-i către utilizatori, dăruți științei mai multă frumusețe; găsiți în fiecare zi timp pentru orice cerință și orice nevoie informațională; deși vă mai plângeți câteodată, o luați de la capăt în fiecare zi, mai puternici și mai hotărâți; sufletul dvs. știe ce este iubirea de carte, cum se dăruiește și cum se primește ea...; mereu întâmpinați oaspeții cu drag pe meleagul culturii și tradiției naționale; sunteți felinar al credinței și profet al științei nemărginite în timp.

Și pentru tot ceea ce reprezentați, dragi bibliotecari (care au fost martori ai evenimentelor perindate cu mulți ani în urmă și cei care abia s-au încadrat în acest domeniu de activitate), pentru voi timpul se oprește puțin în loc la fiecare început. Cu prilejul aniversării a 85 de ani ai BȘC „Andrei Lupan” a AȘM, vă doresc să culegeți roadele destinului ales în spațiul tendințelor profesionale, să fiți mereu acel viscol ce trezește inima utilizatorilor spre lumea reală a Cărții și a Științei. Vă urez răbdare în munca stâncoasă de zi cu zi, iar în schimb să primiți suita de realizări mult așteptate!

Biblioteca – întreaga lume tălmăcită în cuvinte tipărite pe file arămii îngrădite de coperte voluptuoase. Locul mioritic ce te îneacă în frumos. Un loc ce se află la câțiva pași de liceul nostru, care aduce însă atâta liniște sufletului chinuit de realitate. Biblioteca Științifică „Andrei Lupan” devine insula Elba pentru noi, insulița ce ne ajută să evadăm de probleme (timp de 85 de toamne la rând), să ne refugiem în paginile cărților și în liniștea gândurilor. Aducem mulțumiri acestei instituții pentru că ea contribuie cu adevărat în formarea personalității noastre, oferindu-ne exemple demne de urmat. Mulțumiri pentru că ne este alături și ne oferă literatura de care avem nevoie. Avem speranța ca va fi în continuare alături de noi.

Cu profund respect, elevii Liceului Academiei de Științe a Moldovei

PARTEA PRACTICĂ A LECTURII

VLAD BADRAJAN

Cartea

Cartea e lumina,
cartea e căldura,
cartea e izvorul
mereu curgător.

Ea te-ademeneste
și te cucerește
cu ale ei taine
pline de mister.

Timpul a cruțat-o,
neamul a păstrat-o
ca să fie astăzi
tezaur nemuritor.

Ani trecut-au șiruri,
multe s-au schimbat
cartea însă ca pe timpuri
valoarea și-a păstrat.

Computerul azi e modern,
nu ne despărțim de el.
Odă are numai cartea.
Cartea-i doar comoară aparte.

Lumina și căldura nu o dă locul, ci omul din el.

Noi la Liceul Academiei de Științe a Moldovei le avem pe toate. Dar ce ar fi biblioteca noastră fără doamna Maria Harea? – pedagog social, profesoară de limba și literatura română, bibliotecară, Doamnă cu suflet mare...

Avem cărți din cele mai noi, din cele mai valoroase atât ca ediție, cât și ca valoare; avem cărțile lui M. Eminescu, V. Alecsandri, Gr. Vieru... Ne mândrim cu enciclopediile în care încap o lume întreagă cu toate personalitățile, invențiile și minunile ei. Și apoi ca orișice bibliotecă deschisă cititorului avem și o sală de lectură în care liceenii pătrund în lumea cărților, în modul de a fi al paginilor ce zboară spre ei cu mirosul lor de lumină.

Mirosul luminii e un fel de nirvana, singura deosebire e că după lecturare această stare poate fi împărțită și celorlalți. Din lectură răsare Soarele, tot lectura e cea care înalță sufletul spre razele-i care străbat geamul bibliotecii.

La etajul trei al liceului mai avem o anexă. Este vorba de biblioteca lui Iulian Filip, pe care dumnealui a considerat-o ca fiind o parte a vieții sale, onorată să găzduiască la noi. Lunar, la „Miercurea pe la Chindii” (clubul, pe care dumnealui îl conduce) avem posibilitatea să ne întâlnim cu diferite oameni ai cărții: Nicolae Dabija, Aurelian Silvestru, Ianoș Țurcanu, Vasile Romanciuc ș.a. De la fiecare avem ce învăța util pentru viață și lunar fondul bibliotecii se completează cu noi cărți.

Cum Mihai Eminescu a cutreierat codrii și frumusețile plaiului natal, bibliotecara ne organizează și nouă excursii în aer liber, la teatru și filarmonică; și cât e de plăcut când personajul închipuit, zămislit și îndrăgit în minte îți zâmbește de pe scenă. De fapt, trăim și mai intens lumea cărții.

Biblioteca noastră e deosebită anume prin asta, prin partea practică a lecturii, prin cultivarea frumosului nu doar între pereții care dispar și se transformă în timpul lecturării, ci prin cultivarea frumosului în cotidian.

Și acum să revenim de unde ne-am pornit – acolo unde omul sfințește locul. Bibliotecara e mereu binevoitoare, ne oferă manualele și lecturile de care avem nevoie, ne îndeamnă spre lectură, ne învață că bunătatea, amabilitatea și celelalte calități nu reprezintă doar un lux al romanelor cavalești, ci sunt un model demn de urmat.

BIBLIOTECA – LOCUL SALVATOR

DUMITRIȚA BRĂIESCU

Solitară și abatută... Pierdută într-o lume atât de mare și neînțeleasă. La fiecare pas e mai multă ficțiune decât realitate. Sunt eu și eul din mine... Minteă îmi joacă feste și adesea mă văd față în față cu prezentul încălțit în trecut și desprins de viitor. Sunt confuză și nu știu pe cine să întreb ce să fac mai de parte. Am nevoie de idei, urgent am nevoie de inspirație. Scriu anunț în toate sferile nervilor acutiți. Niciun răspuns, doar un simplu zăcnet neînsemnat al subconștientului. Natura păstrează respirația neagră a strigătelor mele de ajutor, nimeni însă nu mă ia în seamă.

În forfota luminilor tomnatică, scaldă în a ei măreție, clădirea sumbră și erodată de priviri indifferente. Oare ea să fie scăparea ființei rătăcite printre urletele de mașini, tramvaiuri ce își despică frica în anti și postmortuară a sunetului sugrumător?

Îmi seacă privirile, genele arcuite mi se oglindesc în chipurile geamurilor sidefii. Pupila întunecată îmi cuprinde irisul verzui și îl metamorfozează în ceva infernal. Timpanul răspunde la vibrațiile sunetului atroce ce se aude din interior. Picioarele nu mai sunt în concordanță cu gândurile mele. Inima mi se descleștă din hibernarea acutizată. Mă strigă prin palpații scurte însă atât de dese. Bland îi răspund prin atingerea pierdută în grosimea paltonului funeral. Cât de familială îmi pare încăperea de parcă m-ar înmormânta în visurile astrale care mi-au înnebunit astă noapte venele vineții din corp. Ce e încăperea asta canonizată de sufletul meu, amorfă în toate trăirile mele. Pășesc, însă pașii nu-i aud, vorbesc, însă cuvintele nu mi le ascult. Rafturi imense apar în umbra stacojie. Cărți și pagini fumurii, toate înecate și ele în singurătatea contagioasă ce o are tot locul. Chinul liniștii ce-mi turmentează eul pagân sau îl salvează de același suflet rătăcit și înclaustrat în sine. Generații istorice erau prezente, iar eu nu reușesc să le cuprind cu ochiul. Totul mă cuprinde, mă învăluie, mă devorează în sunete și chemări. Titluri amăgitoare și iluzorii ce mă trag de braț amenințătoare, roșiatice și apetisante. Litere aurii și voluptuoase, încrustate în coperte salbatic de tăcute și modeste.

Plouă încet și apăsător cu lacrimi de culpabilitate în sufletul meu meschin și trădător aspirațiilor. Las nourii cuvintelor să se umfle și să plesnească în sudoarea amenințătoare pe fața copleșită. Am supraviețuit în spatele gratiilor catastrofale ce mi-au distrus personalitatea. Acum sunt nevoită să mă regăsesc, în clipa de extaz mintal prin care alerg acum, în pagini numerotate vag: 47, 48, 49..., îmi pot găsi eu fericirea în cerneala tiparului puternic și dens. Îmi pot găsi eu liniștea sufletească sub lumina taborică a becului incandescent în această sală de bibliotecă? Da, cred că da, pentru că dacă privesc împrejur realizez că totul se rezumă la 4 pereți candizi, iar eu devin unghiul de 360 de grade, un bumerang retrograd halucinant.

Eminescu, Cărtărescu, Eliade, Cehov... pe toți îi văd adunați la masa tăcerii născătoare de meditații confuze și însângerate de chemări lascive. Mă răpesc încă o dată din realitatea nemiloasă ce îmi torturează personalitatea copleșită. Mă refugiez și eu în inima adunată, în speranța de a fi protejată și armonizată cu sintagmele plăcerii.

Nu aș mai pleca. Aici mi-am găsit amantul perfect idolatrizat de mintea tulbure și amețită. Aici mi-am găsit dușmanul de care mă feream, însă care acum este străpuns de privirile asasinice, nimicite, strangulate, ucise... Acum știu cum să mușc din ce-i al meu, să profit înnebunită de zborul acvatic și în același timp selen. Acum am învățat să mă refugiez în mine fără să mai simt singurătatea în vasele sangvine. Acum am desprins arta deznodării gratiilor golite și sacrificate în numele libertății. Mai vreau, tot mai vreau, căci pofta mea e nemărginită. Vreau să mă satur de cărți, să fiu la rândul meu revășită de scriitori și viziuni ucigătoare.

Acum realizez cât am pierdut pe alea necunoașterii asfaltată de minciună și trădare. Cât de mult am dus lipsa iubirilor catastrofale, războaielor însetate de sânge, oamenilor drofili și sălbatici.

Cu un teanc de cărți vrăfuite în mână, mă îndrept spre bibliotecară. Cu ochi mirați mă întreabă dacă le i-au pe toate. Răspunsul nu se mai lasă auzit, ci înțeles din ochii mei lacomi și hărțuitori. Dorința mă poate acuza de o trădare infernală dacă las în urmă clipele plăcerii. Vreau să rup din ele și în casa mea solitară. Vreau să aduc și acolo o lumină izbitoare și consumatoare de întuneric. Să mă despart de negreață și să fac loc frumosului. Să simt din nou viața în corpul-mi firav și să pot alunga simțământul oboselii nerodnice. Să aduc din nou visul în prezent ca să mă pot bucura la infinit.

Mulțumesc bibliotecii, locul amintirilor și refugierilor. Fericirea își face loc pe teluricul meu datorită ei.

BIBLIOTECA – FORȚĂ DESCHIZĂTOARE DE DRUMURI

VALENTINA ZGUREAN

Aveam aproximativ șase-șapte ani, când, răscolind prin buzunarele vremii, am găsit o cheiță fermecată. Cuprinsă de firescul simț al curiozității, mi-am adunat tot curajul și, pe furiș, ca un hoț, am descuiat ușa, învăluită de o aură misterioasă. Deschizând-o, mii de raze de lumină și-au întins brațele spre mine, invitându-mă în interior. Și ... am intrat. Am pășit cu încredere în acea lume nouă și enigmatică – lumea cărților a bibliotecii. Aici visele mele și-au creat un cuibușor și nu mai doresc să plece; aici culeg, din fiecare carte, firele de înțelepciune, țesându-mi din ele un destin prosper; aici respir tăcere, simțindu-mă fericită. Pentru mine, biblioteca a devenit nu doar locul unde merg să citesc, să ascult sau să mă întâlnesc cu cartea, ci și locul în care se formează, în fiecare clipă, personalitatea mea. În acest templu al învățaturii mi-am găsit hrana sufletului și a cugetului–lectura.

Biblioteca ne farmecă cu mulțimea de tezaure ce așteaptă nerăbdătoare să fie răsfoite fără răgaz. Însă, cu mare părere de rău, astăzi Internetul și alte tehnologii informaționale i-au declarat război bibliotecii, încercând să o dea jos de pe pedestal. Cred totuși că nimeni niciodată nu va reuși să înlocuiască cartea cu alte invenții. Biblioteca va avea mereu ușile deschise pentru omenire, pentru că ea este farul menit să lumineze cugetele celor pierduți în negura vremii. Doar în bibliotecă ai șansa să te simți superior, să alergi pe potecile înțelepciunii, fără ca să-ți fie frică să cazi.

În viziunea mea, biblioteca se asociază cu un colțisor de paradis sau o împărăție a cărților, în care fiecare poate deveni rege. Aici eu mă întorc de fiecare dată ca acasă, deoarece atmosfera care stăpânește acest loc este foarte caldă. Biblioteca este ghidul nostru prin labirintul enigmelor, deoarece ne ajută să devenim mai inteligenți și mai buni, prin intermediul limbajului frumos și corect din cărți. Ea este un remediu pentru minte, iar cărțile – leac pentru suflet.

În decursul a câtorva ani, ea m-a îmbrăcat într-un veșmânt țesut de licuricii cunoașterii, de aceea nu-mi mai este frig; vânturile reci nu vor reuși să mă înspăimânte. Odată cu intrarea ei în viața mea, fericirea a început să-mi picure pe suflet stropi de alinare și încredere în propriile forțe.

Ai fost pentru mine o revelație, căci te-am deschis și... m-am pierdut. Printre vise, printre mii de idealuri rătăcesc acum și... nu vreau să mă regăsesc. Nu doresc să revin la realitatea în care monotonia și indiferența sunt forțele ce-i dirijează pe majoritatea oamenilor. Te-am găsit în clipa când acestea începuse să țese pânze negre deasupra creștetului meu de copil. M-ai salvat. Ai intrat în viața mea când mă așteptam cel mai puțin. Ai bătut la ușa

sufletului meu atât de tandru, încât el nu a avut curajul ca să nu-ți deschidă. Alături de tine, cunosc noi universuri; la braț cu tine, îmbătrânesc și întineresc în aceeași clipă, căci uneori îmi povestești amintirile haioase ale lui I. Creangă, apoi îmi citești dintr-o carte cicatrizată de sabia timpului fragmente ce ascund, în umbra fiecărui cuvânt, filosofia întregii omeniri. Atingerea ta m-a trezit, a topit gheața ce se înălța în fața mea ca un zid, încercând să mă facă prizoniera ideilor colective ale societății. Tu mi-ai arătat că există alte lumi; că există valori; că mai sunt culori, în afară de alb și negru.

Datorită ție am început să simt căldura libertății; m-am transformat într-un hoț de frumos, de lumină și înțelepciune și cunosc deja gustul dulce al vieții. Tu m-ai ajutat să înțeleg cine sunt; mi-ai format personalitatea, înlănțuind-o în sufletul meu prin mii de rânduri. Nu regret că te-am cunoscut; că am avut curajul să intru în lumea ta, înfrumusețată de sutele de cărți de pe rafturi. Știu că nu voi fi niciodată singură, căci sunt sigură că-mi vei fi mereu alături; că mă vei ghida permanent spre succes, deoarece **doar tu, bibliotecă, ești forța deschizătoare de drumuri!**

PĂȘIND ÎN TEMPLUL LUMINII...

MARIA CHEPTENE

Noi, micii învățăcei, aparținem unei contemporaneități lipsite de paloarea lecturii, unei lumi care a uitat ce înseamnă a citi cu pasiune o carte și a se dăruia întru totul acelor fire subțiri ce păstrează veritabile răvașe pentru posterioritate. La momentul actual, cărțile nu fac nimic altceva decât să strângă praful obosit de pe etajerele lustruite ale bibliotecilor și librăriilor moderne. E timpul să ne dăm seama de numărul considerabil al cărților care, practic, ne strigă, îndemnându-ne să le citim. Ele sunt, de fapt, scrisori ale marilor genii pentru noi – urmașii cuvintelor.

Eu însă mai țin minte și acum primii pași în cartierul luminii. Îmi amintesc în cele mai mici detalii culoarea cărții și nuanțele picturii imprimate pe copertă. Îmi simt amintirile, exact așa cum simt răpăiala ploii. Sunt amintiri care îmi cuprind ființa și mă învăluie în aura cunoașterii aidoma picăturilor care, atingându-mi porii se transformă în căldură. Sunt amintiri despre primele litere, cuvinte, îmbinări, apoi fraze. Încă de atunci mi-am descoperit viitoarea profesie – cititor. Anume în acel templu închinat zeiței Cartea am cunoscut, prin desăvârșire, lumea poveștilor și a basmelor, am plonjat parcă într-un univers în care eu sunt propriu-mi Prometeu, arzând în focul mistuitor al cuvintelor. Iar cuvintele parcă se jucau cu mine. Pe atunci eram copil.

Dar anii au trecut, praful a curs, iar clepsidra nu mai are o jumătate atât de dezgolită. Pereții școlii au altă culoare, s-a schimbat chiar și directorul, biblioteca însă tot acolo a rămas, pierdută printre mulții săi copii. Iar ea, biblioteca, îi are atât de mulți: romane, nuvele, poezii, basme; îl are și pe Eminescu, în dimensiunea lui de pom, agățat de o frunză ascuțită, sus, deasupra noastră, pe un perete alb imaculat. Probabil e obiectul care se bucură de o simțire nemaivăzută, domnind aidoma unui vis pueril asupra rafturilor. Uneori trăiesc senzația că chiar și portretul lui Eminescu are o lume interioară mai bogată, cu mult mai luxuriantă și mai nuanțată decât a oricăruia dintre noi. Încetul cu încetul biblioteca m-a înfiat și am început s-o privesc ca pe o casă pentru gândurile mele, un cuib în care să îngrijesc dezordinea ideilor.

„Eu mi-am imaginat întotdeauna Paradisul sub forma unei biblioteci, alte persoane consideră că ar fi o grădină, alții și-l pot închipui ca un palat, eu l-am imaginat întotdeauna ca o bibliotecă și aici mă aflam eu...” (J. L. Borges). Nici nu știu dacă se poate mai perfect de atât, cel puțin, pentru mine. Să trec în neființă ca într-o redimensionare a cărții, căci până la urmă asta rămâne a fi biblioteca, o carte imensă, o enciclopedie de biografii imaginate și idei cizelate cu multă grijă. Sau poate biblioteca e cea de-a patra dimensiune, e ochiul prin care putem vedea lumea fără a plăti prea mult pentru asta, poate doar timp. Însă acesta trece cu mult mai greu și mai frumos atunci când pășește în ritmul unui vals cu cartea. Și da, biblioteca într-adevăr e un Paradis, un Eden al celor care (își) iubesc viața prin cărți.

Pătrunsă de neliniștea agoniei și dezgolită de idei mă furișez în bibliotecă, unde am permis de cititor permanent. Ultima dată când m-am strecurat acolo m-am ales cu o doză semnificativă de experiență. Vorbind cu bibliotecara, am întrebat-o ce aş putea să citesc. Cel mai ciudat e că mi-a răspuns, deși destul de vag: „citește cu ochii și privește cu sufletul”. Poate nu era decât un ultim ecou al întrebării mele, căci, de fapt, știam că toamna mă va alunga în bibliotecă unde voi citi un roman de dragoste. A fost răvășitoare totuși senzația ce a durat în dimensiune infinitezimală, că aş putea găsi în ființa bibliotecii un interlocutor, un observator dintre cei mai fini ai caracterului meu, un terapeut care nu ține cont de materialism. A fost momentul când am sesizat că acel lăcaș al Cărții mi-a adus primăvara în suflet. De fapt, timpul meu e variat și nu se împarte în doar patru anotimpuri care se repetă într-un ciclu (ne)limitat. Pentru mine fiecare pas înflorit printre gândurile unor genii, aranjate pe rafturi după alfabet, e un nou anotimp, care-și capătă diversele nuanțe.

Niciodată nu voi uita aportul grandios al acestui templu în procesul educației mele, a eului creator, dăruindu-mi cel de-al doilea înger păzitor, unul convențional, inspirația. Pășind printre palierele, din ce în ce mai pline

cu cărți, dau frâu liber emoțiilor creatoare, mă cufund într-o lume plină de nou, de frumos și de toleranță. Am învățat să trăiesc prin cărți, să văd în fiecare om de alături o întruchipare a unui sau altui personaj, mai mult sau mai puțin îndrăgît. Am învățat pietatea și dragostea alături de foile subțiri, aidoma unor fulgi a căror formă nu o pot desluși, dar cu siguranță o cunosc de undeva. Aidoma unor păsări, cuvintele mi-au dăruit aripi și am învățat să trăiesc prin zbor. Sunt pasăre, sunt cuvânt, sunt un amalgam nuanțat de impresii. Sunt o carte care poate fi răsfoită de oricine, la suprafață, nu și supusă comprehensiunii detaliate, care, de altfel, îmi și atribuie acest determinativ.

Biblioteca însăși e o carte deschisă oricărui ochi, nu și pe măsura fiecăruia. Eu aș interzice categoric pătrunderea unor oameni eliberați de trăire și goi pe dinăuntru să intre în acest templu închinat „dorinței” pentru cunoaștere. Biblioteca este o ușă spre lumină, ea ne deschide o fereastră către univers și nouă ne corespunde a alege să pătrundem în scorbura miilor de slove încâlcite în capodopere sau să rămânem aici, în împărăția rutinei fără a cunoaște adevăratele plăceri ale vieții.

Când am prins pentru prima oară biblioteca de mână, am simțit un dulce fior. Acum, peste ani, resimt acea revelație cu fiecare carte citită. Pitite printre sute de enciclopedii despre și pentru viață, cărțile „mele” mă așteaptă în biblioteca „mea”. Sunt scrisele care au să mă formeze ca om, ca iubire, ca uitare. Sunt litere care de fiecare dată mă învață a citi din nou, altfel, mai frumos, mai adânc. Iar atunci când pășesc într-o carte am grijă să mă descalt, pentru ca la plecarea din carte să simt pudoarea și vigozitatea veșmântului ce-mi acoperă și încălzește sufletul.

Ah, cât de mult mi-ar fi plăcut să am o proprie bibliotecă, acasă! Ar fi destul de frumos – o casă în casă, una pentru vise și alta pentru realizarea lor. Trăind prin bibliotecă mă simt ca acel omuleț, de prin poze populare, ce face viraj pe internet, care stă micuț de tot aruncat printre multe pagini relativ gigante pe lângă el. De fapt, asta și este realitatea. La câte cărți de valoare sunt pe această imensă planetă, cred că nu mi-ar ajunge nouă vieți să le citesc. De asemenea, mi-ar plăcea să mă inspir din frumusețea celui mai încăpător templu, Biblioteca Congresului Statelor Unite ale Americii. O dorință stranie mă bântuie. Să vizitez un număr enorm de biblioteci, de aici de acasă și de acolo din univers.

Probabil una dintre marile crime produse de umanitate de-a lungul timpului a fost arderea bibliotecii din Alexandria. A fost un atentat al omului asupra sinelui. A fost o distrugere parțială a ființei ca cunoaștere. Omul antic a fost, practic, lipsit de una dintre sursele inepuizabile de inspirație și creație. Cu toate acestea însă, antichitatea și-a dezvoltat literatura, dar noi ce-am făcut?! De ce bibliotecile noastre sunt bântuite doar de spiritele eroilor de

cărți? De ce librăriile rareori cunosc esența termenului de vizitator? Și nu cred deloc că acest gen de întrebări sunt din categoria „fără răspuns”. Cine are nevoie de el, de răspuns, îl va găsi în cărți. Eu, personal, l-am descoperit în personajele romanelor „scrise pentru mine” (Ion, Florica, Ana, Ilie Moromete, Ștefan Gheroghidiu, Barbu Hasnaș, Mihai, Jane Eyre, Eugenie, Julie d’Aiglemont, Rosemarie Hathaway ș.a. plus Dorian Gray, care mi-a demonstrat că perfecțiunea umană nu aduce neapărat fericirea, iar tinerețea veșnică îți poate fura sufletul).

Așadar, pentru mine biblioteca este o sursă inepuizabilă de cunoaștere și informare, este pista-mi de decolare în viață, este locul unde fac cunoștință cu noua eu, în fiecare zi. Sunt om, respectiv am un scop – să generez o epidemie, cea a oamenilor interesați de carte; să îmbolnăvesc oamenii, să-și deschidă sufletul la intrarea în templu și să pornească în căutarea luminii, aidoma mie, chiar dacă pornesc cu o lumânare.

NOI – BIBLIOTECĂ DE SENTIMENTE

ELENA BIVOL

Îmi alint zilnic constelația de găuri de pe față cu cuvinte nobile, remarcabile în esența lor, sunete mute ce îmi creează disconfort plăcut în ureche și îmi maltratează cu atenție întreaga gândire muritoare, îmbolnăvită de o boală incurabilă de a admira frumosul.

Astăzi am decis să vă infectez cu frumos. Am decis să vă arăt adevărata plăcere muritoare de a iubi vocale și consoane mute. Astăzi am decis să vă teleportez în paradisul dorințelor unde fiecare spirit se scaldă de două ori pe săptămână în abisul glaciator al metaforelor, ce îi alintă pielea în extaz și grandoare. Astăzi am decis să vă fac cunoștință cu logodna mea Biblioteca.

Am cunoscut-o încă când aveam vârsta clipelor neîncepute, fugeam prin grămezi de nomenclatură divină și strigam a libertate cu întreaga carne trupească. Atunci am descoperit-o pe ea după un copac secular cu frunze plumburii, grele de povara anilor și praful viciilor omenești. Am găsit-o atât de nevinovată și naivă în acel superb vârtej al frumosului. M-am îndrăgostit la prima vedere ca un uitat, iar ochii mi-au reproșat neputința lor să-i înghită întreaga lumină și perfecțiune aidoma unor gurmani cu experiență. Atunci am intrat pentru prima oară în contradictoriu cu universul paralelor și obscurității banale, atunci am creat o revoluție de anvergură, în care dușmani îmi erau propriile gânduri intoxicate cu sudoarea pesimismului – rod al deșertăciunii și neștiinței. Eram entuziasmat de descoperirea mea și am decis să-i fiu mereu alături ca o umbră sâcâitoare.

La început am invitat-o la o plimbare prin parc, însă am primit un răspuns cadentat și surd „Nu”. Era directă, mândră, originală și plină de importanță, îi simțeam cum îi fierbe creierul ca un Vulcan în erupție cât pe ce să scuipe salivă inflăcărată pe trecători.

Zână a cunoașterii... doar atunci am înțeles ce iubește ea. Am înțeles întreaga ei filozofie vitală, am înțeles scopul major ce îl ascundea cu grijă între pleoapele rimelate cu ceață, am înțeles cine este ea ... Copil al omenirii.

Era greu să recunosc că ceea ce credeam eu divin, virgin și neatins de nimeni este creat tot de acel cineva, cu acele mâini murdare de mucegaiul problemelor minuscule, cu unghii încrețite de timp și pielea uscată de ploile acide. Am înțeles scopul ei major de a „... infecta cu frumos”.

Am rămas uimit când în clipa ce a urma m-am trezit într-o încăpere spațioasă cu pereți albi ce purtau în sine gustul extazului dureros, cândva știut, cândva durut. În loc de ferestre era câte o făclie a eternității ce mocnea încet sub respirația lentă a vântului artificial. Tavan înalt de un violet aprins – nuanță ce îmi tăia ca o lamă invizibilă adânc corneea și îmi crea discomfort, culoarea monotoniei provinciene. Iar la mijlocul sălii un scaun împletit din nuele îmbibate cu verde, mai la stânga o masă rotundă a tăcerii, unde gândurile își declaraseră război adineaori, și o lampă – o lampă conturată în siniliu ..... tânguiera adâncului.

Am înțeles întregul joc cromatic de cuvinte ce doreau să mi le deie. Am înțeles cât de mult nu am prețuit cunoștințele ei valoroase, adunate de pe oasele limbilor moarte, de pe sudoarea manuscriselor de mult uitate, de pe istoria eternă a omenirii, nu am apreciat-o la justa valoare și i-am dat un 5 păcătos.

Încerc să îi citesc gândurile ascunse de ochii străini, petrec tot mai mult timp alături de ea încercând să îi prind respirația și să îi citesc gândurile. Eșec ..... Obosesc ascultând neconținut liniștea, și-a pus pecetea veșniciei înverșunate și sărutul efemer al iluziilor pe inima mea istovită. Ea este ca o toamnă cu buze ispititoare de coral, cu ochii de culoarea frunzelor tinere și părul ca mierea lunii. Este jertfa unei toamne diaface, iar acum încearcă să își curețe vasele sangvine de calcar sedentarizat de ani. Dorește să rămână pură cu o nuanță de clasicism, dorește să fie adevărată, să devină sâmbânța generatoare de creație și frumos. Alege tot ce este mai prețios în această lume halucinantă de coșmar cu viziuni asupra unui univers în descompunere, asupra pesimismului ce s-a implantat intens în subconștientul nostru.

Devine mai bună pentru noi și încearcă să schimbe firul de iarbă din cenușiu sumbru în verde suculent. Ne oferă întreaga sa creație în care și-a zidit propria-i privire, așteaptă doar să o luăm de pe marginea drumului și să îi mulțumim sincer pentru întreg arsenalul de virtuți daruite fără ezitare și regret.

Așteaptă vizitată tot mai des și se pregătește pentru o nouă luptă de proporții titanice. De mâine începe cel de al III-lea război mondial împotriva mașinăriiilor care au ajuns să își conducă proprii creatori, de mâine trece la o dietă strictă cu proteine și consumă în exces înjurături. De mâine se schimbă total pentru noi bolnavi ai prezentului, pleacă la bancă și ia credit de răbdare pentru a le scoate la licitație nouă, celor care ne folosim de ea zi de zi, petrecem ore în șir citind romane de dragoste, studiind asuduu cărți cu arome de vechi.

Noi suntem o bibliotecă de sentimente. Biblioteca nu se creează ea se crește.

CĂLĂTORIA SUFLETULUI MEU

CRISTINA CIORICI

Mă ia de mână și mă scoate la plimbare. Plouă cu picături reci și goale prelinse pe geamurile mari ale unor blocuri vechi. Ea nu simte ploaia și vrea cu orice preț să mă scoată din casă. Îi e dor, îi e foame și sete de mine, mai vrea săruturi dulci pe frunte și cărți dăruite la sărbători. Pășește dincolo de prag și începe să culegă în palmă stropii străvezii șoptindu-mi că acolo stă ascuns Dumnezeu. Mă soarbe din priviri și-i simt fiecare celulă oarbă de iubire pe propria-mi piele, un fel de unde ce se conectează între noi trecând prin oameni, timp, amintiri. Aleargă în stradă și se aruncă în fața primei iluzii apărute la semafor. Accidentul... O ea împrăștiată în mii de cioburi de gheață la picioarele mele. Îmi lipsesc genunchii de asfaltul dur printr-o cădere surdă. Culeg bucăți din ea și încerc să refac vechea existență. Culeg de undeva de pe-alături o inimă aruncată din bagajul unor zile aglomerate de măști atât de cunoscute, încât uit cui aparțin. Probabil a căzut din buzunarul din partea dreaptă a victimei și când se va desprinde de locul în care și-a întins trupul mi-o va cere înapoi. Ce să-i cer la schimb? Tot ce are ea am și eu: priviri pierdute în ochii lui și ochii lui uitați la mine-n priviri, speranțe învelite în mâinile lor și mâinile lor sufocând în aspre îmbrățișări speranțele mele, vise înghimpate de realitate și realitatea intimidată de visele culese printre picioarele oamenilor grăbiți spre nu știu unde cu un scurt „n-am timp acum” pe buze. Toate îmi aparțin și mie.

O să-i întorc inima aia grea și rece din mâinile mele și-o s-o iau la mine acasă, din nou... Îi voi aduce la mic dejun amintiri arse în prăjitorul de pâine, gânduri călite în cuptorul cu microunde și picături stoarse din visele fierte la ibric. În dimineți mai reci o voi înveli în aburi fierbinți de cafea și-i voi lăsa pe noptieră cărți cu miros vechi de rafturi pe care nu demult ne aranjam

nume, zile, momente și bucăți mici de suflet în ordine alfabetică. Vom comunica prin gânduri subliniate în pagini din cărțile propriilor biblioteci, așa cum am mai făcut-o de-atâtea ori până acum. Până să coborâm afară, în stradă, și să ne ciocnim de fantomele unor oameni în trecere printre secundele prinse de ața unui destin care ne aparține, obișnuiam să ne facem loc prin unghere de inimi ca ale noastre, unele îndragostite de cuvinte, de oameni, de clipe, de prezent.

Acum, nu vreau decât să se ridice mai repede de pe asfaltul inundat de praful unui trecut împrăștiat prin zgomot de claxoane și să ne închidem împreună, ținându-ne de mână, în congelatorul de sentimente, unul ascuns în tiparul anumitor cărți. Acolo aș putea-o ști în siguranță. Acolo ne-am putea feri împreună de pericolul unor ciocniri naive cu iluziile. Acolo aș putea-o privi ca pe propria-mi oglindă. Acolo aș descoperi că, de fapt, ea e oglinda propriei mele ființe tatuată pe sufletul tău găurit de lacrimile mele sărate, pe buzele tale uscate de minciunile aruncate peste gânduri în care ai încăput doar tu, pe mâinile tale ce mi-au sufocat singurul lucru care-mi mai aparține – iubirea, pe ochii tăi ce m-au privit prin prisma propriei oglinzi. Reflecție zgâriată pe paginile unor cărți ce-ți au scrisă deja povestea. Cerneală neagră împrăștiată peste rafturi întregi de cărți.

Aș încuia-o într-o bibliotecă și aș lăsa-o să-ți croiască propriul destin printre vieți scrise în urma parcurgerii aceluiași labirint pe foi cu miros de lacrimă și culori de speranțe. M-aș încuia în aceeași bibliotecă, pentru că printre cărți mâinile mele culeg, de la o poliță la alta, vise cu bagaje mari de speranțe și gânduri călite între pereții unor cărți. I-aș dărui una din cărțile mele preferate, pentru a-și hrăni în pași ușori speranțele flămânde de prezența noastră în propria viață. Am anestezia în același mod sufletul, pentru a nu simți durerea unor frunze căzute sau a unor priviri zgribulite ciocnindu-se dimineața de geamul rece prin care-l înfrunt curajoasă pe octombrie. Am face atâtea lucruri împreună, ne-am cunoaște și ne-am iubi ca și cum am fi același întreg, aceeași răsuflare comună, cu amintiri, gânduri, vise, oameni dragi, umbre de speranțe și iluzii comune aruncate în camera aceluiași destin ce-ar încăpea într-o carte.

Ridic privirea spre semafor și mă înspăimânt de ochiul roșu al acestuia uitat undeva pe cioburile de la picioarele mele. Strâng egoist de pe jos bucățele din mine. Încerc să cos mica existență de pe jos cu un fir al iubirii pe care l-ai făcut ghem și mi l-ai reîntors ceva timp în urmă. Îmi cos la loc și bucata aia rece căzută din buzunarul din partea dreaptă, o repornesc la vechiul regim de ticăială și-i șterg cu-n prosop al speranțelor picăturile de ploaie ce i-au ascuns lacrimile. Îmi strâng toate amintirile, visele și oamenii căzuți din suflet în timpul accidentului și mă reîntorc în camera pe care-am vrut s-o părăsesc câteva ore mai devreme – biblioteca, una în care-mi uitasem

.....

așezate pe rafturi melodiile după care trebuia să învăț pașii de dans al propriului meu destin, una în care am descoperit de-atâtea ori sufletul meu așezat pe scaunul de lângă pat ascultând cum visele mele prind aripi și se chinuie să mă lege cu mâini reci de realitatea dură, una în care am avut voie să iubesc, să urăsc, să zbor, să cad, să zâmbesc, să plâng, să urlu, să șoptesc, să trăiesc continuu, să privesc în oglindă și să redescopăr mereu doi ochi prin care să pot defini conturul propriei lumi. Biblioteca, pentru că pașii ce m-au condus spre ea și mâinile care au deschis ușa noului orizont mi-au dat o bună lecție pentru „ieșirea în stradă” fără alte ciocniri cu dezamăgirile.

Lângă o toamnă rece, într-o bibliotecă a misterelor, cu o cană de ciocolată caldă în mâini, cu capul rezemat de nori și ochii sclipind în lumina razelor de soare, țin o carte de vise pe brațe și începe dedublarea: eu, bibliomana îndrăgostită de frumos și ea – reflecția așteptărilor mele într-o oglindă a destinului.

Încă mai vrea afară în ploaie... încă-i mai simt picăturile pe obrajii mei, încă o mai caut în mine cam de câte ori mă iei de mână și mă întrebi: ești fericită?

BIBLIOTECA-GENERATOR DE FRUMOS

VERA BUZU

- Pleacă. Lasă-mă în pace! Nu mai hoinări prin visele mele.
- Dar eu vreau ca tu să-nțelegi cuvintele din ochii mei, vreau să-nveți a citi în sufletul meu tânăr, în pofida anilor care l-au prăfuit la exterior. Hai, ia-mă în brațele tale gingașe.

***

Deschid ochii. Privesc peste geam și mă văd în oglinda clipei. Soarele abia se ivește peste răcoarea orașului. Se încep a auzi mașinile, zgomotul lor provocând un boom derutant la nivel de analizatori ai auzului. Însă trec peste. Dacă ascult mai bine, păsările parcă încearcă să întrea ca prin cântec vârtoarea mediului urban de la început de primăvară. Copii se aud în drum spre grădina lor cu jocuri și prieteni, iar părinții grăbiți vorbesc cu ei, însă fără a da vreo importanță discuției. Oameni care merg la muncă, fără să mai vadă ceea ce e de fapt alături de ei.

Totul e nou, e dimineată, însă parcă împrejurimile progresează spre stres, grabă, spre timp fără valoare.

Mă gândesc că fiecare ar trebui să se oprească o clipă, să tragă aer în piept, să privească cerul, iar imaginația să dea contur formelor albe care atârnă de albastru, să difinească astfel trecerea rapidă a timpului cu ceea ce

văd în suflet, să mai privească iarba verde și frunza proaspătă, să se apropie și să miroase natura, diferit de ceea ce-i poate oferi praful de mașină sau orice alte deșeuri.

Mă gândesc că poate ar închide ochii în fața timpului, ar uita de zarva din exterior și s-ar putea refugia într-o carte, în cameră sau pe o bancă, în parc. Pe nimeni nu văd în stare de așa ceva, sau poate ochii mei nu găsesc astfel de persoane aici?

Aș zice să încep eu. Vreau să cuprind în brațe o carte veche și eternă prin idei. O să încep această zi cu o călătorie la bibliotecă. Nu că n-aș găsi o carceră pentru izolarea gândului meu de realitate în cărțile personale, doar că azi caut necunoscut, vreau ceva mai mult. Pășesc în bibliotecă și încep să caut o valoare într-un labirint de cuvinte.

Am simțit mereu că aici mă așteaptă cineva care se dăruiește total lucrului ce-l face. Toate aceste cărți au o mamă. Ea e specială prin felul de a schița un zâmbet și a șopti „Liniște!”. Mama acestor cărți e unică, creează un mediu calm pentru realizarea legăturii dintre cititor și carte.

Trec printre rafturile cu cărți, le citesc pe diagonală până când ochii mi se cufundă în nuanța de verde smarald a unei cărți, e coperta unui roman. Titlul îmi deschide un orizont vast de așteptare. Starea care mă învăluie e una de incertitudine „Oare care va fi intriga?, Ce se va întâmpla?, Cu ce se va sfârși?”. Dar mă gândesc că toate aceste pagini descriu lumea reală sau imaginară, lumea pe care au văzut-o marii scriitori, i-au dat un nume și au lăsat-o pentru noi. Văd ilustrațiile unor cărți, iar în subconștient rulează parcă un film documentar sau o dramă, cu personaje care de care mai captivante sau știința-generator a unor idei realiste. Toate imaginile sunt icoane încrustate în pereții unui templu literar – biblioteca. Toate cărțile din bibliotecă sunt idei, ideile sunt familii. Fiecare cuvânt mă invită la o clipă de analiză, la o ceașcă de feerie literară.

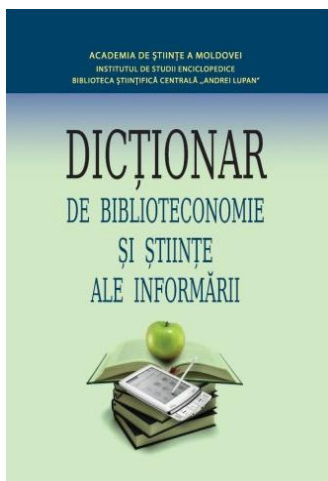
Realizez mai apoi că sunt singură cu cărțile și persoana intermediară. Și totuși e liniște. Aș încerca să citesc totul odată, însă conștientizez noțiunea timpului. Îmi iau o carte și citesc... până seară. Dau ochii peste geam și soarele îmi dă roșul său apusean în dar. Îl primesc, mai citesc câteva cuvinte până la „Sfârșit”. Închid cartea. Plec. Sub copacii de tei ce-mi înmiresmează calea spre casă roșul trece tot mai mult spre violet de seară. Mi-am petrecut o zi în bibliotecă și-am făcut ceva, am citit o carte. E o realizare plăcută, un pas spre desăvârșire spirituală și fericire. Voltaire spunea „Lumea aceasta, teatrul de orgoliu și de rătăcire, este plină de nefericiți care vorbesc despre fericire”. Nu știu ce este pentru mulți oameni fericirea, când lumea asta e un haos în timp. Pentru mine, fericirea de azi a fost vizita la bibliotecă, cartea care m-a făcut să-mi deschid sufletul spre ea. Azi am realizat ceva. Azi zâmbesc și

adorm cu gândul la artă, la carte ca instrument de zidire a unei personalități culte.

***

- Nu înțelegi că eu fac asta în fiecare zi?!
- Ba da, însă eu sunt infinit. Eu voi umple sufletul cu frumos. Recunoaște acest fapt. Spune sus și tare că eu – cartea – sunt ceea de ce ai nevoie necondiționat.
- Și ce vei realiza prin asta? Suntem doar noi, într-un vis.
- Visul poate fi realitatea, realitatea poate fi vis. Cartea va dăinui într-o bibliotecă cu tot spiritul său și o bibliotecă bogată poate fi cuprinsă într-o carte.

DICȚIONAR DE BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚE ALE INFORMĂRII

Dicționar de biblioteconomie și științe ale informării / Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Studii Enciclopedice, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” ; resp. de ed. : Constantin Manolache, coord. șt. : Aurelia Hanganu ; alcăt. : Janna Nikolaeva, Lidia Zasavițchi ; red. șt. : Nelly Țurcan. – Chișinău, 2013. – 536 p.

Ultimul deceniu a fost o perioadă importantă pentru standardizarea la nivel internațional a terminologiei în domeniul biblioteconomiei și științei informației. Au fost revizuite și completate standardele aprobate anterior, de asemenea, în acest timp au fost soluționate problemele de armonizare a terminologiei între organizațiile de preservare a patrimoniului cultural, cum ar fi bibliotecile, arhivele și muzeele.

În anul 2009 IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions* – Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci) a publicat *Principiile internaționale de catalogare (Statement of International Cataloguing Principles)* care se bazează pe tradițiile de catalogare din întreaga lume și pe modelul conceptual al IFLA FRBR, varianta revizuită în 2009 a FRBR (*Functional Requirements for Bibliographic Records* – Cerințe Funcționale pentru Înregistrările Bibliografice) este completată de modelul conceptual FRAD (*Functional Requirements for Authority Data* – Cerințe Funcționale pentru Date de Autoritate), modificat și corectat în iulie 2013, precum și FRASAD (*Functional Requirements for Subject Authority Data* – Cerințe Funcționale pentru Date de Autoritate Subiect), publicat în anul 2010.

Dezvoltarea standardizării terminologiei în sfera infodocumentară a fost marcată și prin aprobarea altor documente internaționale, cum ar fi: *Guidelines for National Bibliographies in the Electronic Age* (Draft, 2008), *National Bibliographies in the Digital Age: Guidance and New Directions* (2009), *Guidelines for Subject Access in National Bibliographies* (2012), care au fost concepute pentru a ajuta agențiile bibliografice naționale a îmbunătăți

serviciile bibliografice, a integra resursele naționale online în sistemele internaționale și a propune modele în care acestea ar trebui să fie catalogate, devenind accesibile pentru utilizatori.

În anul 2011 a apărut ediția consolidată a ISBD (*International Standard Bibliographic Description* – Descrierea Bibliografică Internațională Standard), care reunește textele celor șapte ISBD-urilor specializate (pentru cărți, hărți, seriale, înregistrări audio, fișiere de calculator și alte resurse electronice etc.) într-un singur text. În această ediție a fost inclusă pentru prima dată Zona 0 *Forma conținutului și a tipului de suport*. Desemnarea elementelor ISBD obligatorii a fost adusă în conformitate cu cerințele de bază pentru înregistrările bibliografice naționale determinate de FRBR.

Un alt document important, *Key Issues for E-Resource Collection Development: A Guide for Libraries*, a fost editat în 2012 de către Comitetul permanent al Secțiunii IFLA *Achiziție și Dezvoltarea Colecțiilor* și este destinat pentru utilizarea în bibliotecile din întreaga lume, indiferent de experiența și tipul de bibliotecă (publică, academică etc.).

Normele de catalogare RDA (*Resource Description and Access* – Descrierea resursei și accesul) este noul standard, publicat în iunie 2010, destinat pentru mediul digital și care este construit pe bazele stabilite de AACR2 (*Anglo-American Cataloguing Rules* – Reguli de catalogare anglo-americane) și modelele conceptuale FRBR și FRAD. Pe date de 24 septembrie 2012 a fost aprobată ediția consolidată *Alignment of the ISBD: International Standard Bibliographic Description element set with RDA: Resource Description & Access element set*, care a fost elaborată de către Comitetul permanent al Secțiunii IFLA de catalogare (*Cataloguing Section's Standing Committee*) împreună cu ISSN Network și *Joint Steering Committee for Development of RDA* (JSC) cu scopul de a face înregistrările ISBD, ISSN și RDA interoperabile funcțional.

Grupul internațional de lucru privind armonizarea FRBR cu CIDOC *Conceptual Reference Model (International Committee for Documentation of the International Council of Museums* – Comitetul Internațional de Documentare pentru Muze), având scopul comun de a exprima modelul IFLA FRBR prin concepte, instrumente, mecanisme oferite de CIDOC CRM, a editat în perioada 2012-2013 două versiuni: *FRBR object-oriented definition and mapping to FRBR_{ER}* (Version 1.0.2 – 2012) și *FRBR object-oriented definition and mapping from FRBR_{ER}, FRAD and FRSAD* (Version 2.0 – 2013).

Preocupările terminologice de specialitate ale organelor internaționale ilustrează necesitatea modernizării și actualizării cadrului terminologic în domeniul infodocumentar. Totodată, în scopul orientării și căutării raționale a termenilor propuși de către IFLA, de către organizațiile de standardizare

internaționale și naționale, precum și a termenilor utilizați de profesioniștii în domeniul biblioteconomiei și informării documentare, a fost alcătuit acest dicționar, care cuprinde 1977 de termeni, dispuși în ordine alfabetică.

Definițiile conceptelor în domeniul biblioteconomiei, informaticii, activității editoriale sunt completate de informațiile suplimentare ce țin de sens sau sfera de utilizare a termenului. Pentru unii termeni complecși sunt date definiții, care relevă diferite aspecte. Dicționarul compilează informațiile din alte surse, cu indicarea autorului sau resursei și anului de publicare, aceste informații fiind indicate în paranteze drepte. În unele cazuri, la sfârșitul articolului sunt date notele alcătuitorilor, semnate cu asterisc (*) și sinonimele termenului precedate de abrevierea *sin.* Informația despre anumite organizații naționale și internaționale de profil este dată în note la termenii respectivi. Lista referințelor bibliografice, în conformitate cu SM ISO 690:2012, cu descrierile complete ale resurselor aranjate în ordine alfabetică, este plasată la sfârșitul dicționarului.

Fiecare termen este însoțit de echivalentul său în limba engleză (en), franceză (fr), germană (de) și rusă (ru), pentru anumiți termeni este indicată și proveniența lor în limba greacă (el) și în limba latină (la). În dicționar se utilizează sistemul de referințele încrucișate: „vezi” (trimite la termenul preferat), „vezi și” (trimite la termenii legați de conținut). În același timp, au fost utilizate acronimele *e.g.* pentru *exempli gratia* („de exemplu”) și *i.e.* pentru *id est* („cu alte cuvinte”, „adică”).

În dicționar sunt prezentate treizeci și patru de resurse publicate de către IFLA prin 500 de citate. Totodată se dau 356 de citate din standardele naționale și internaționale din domeniul *Informare și documentare*. De asemenea, sunt incluși 428 de termeni din dicționare și enciclopedii, care au devenit deja clasice la nivel internațional: *ODLIS: Online Dictionary of Library and Information Science* (Reitz, 2004-2013), *Harrod's librarians' glossary and reference book* (Prytherch, 10th ed, 2005), *LibrarySpeak: a Glossary of Terms in Librarianship and Information Management* (Mortimer, 2007), *Glossary of Archival and Records Terminology* (SAA: Society of American Archivists, 2005-2013), *Vocabulaire de la documentation* (ADBS: L'association des professionnels de l'information et de la documentation, 2004-2012), *International Encyclopedia of Informational and Library Science* (Feather and Sturges, eds., 2nd ed., 2003), *Encyclopedia of Library and Information Sciences*. (Bates and Maack, eds., 3rd ed., 2010).

Lista termenilor necesari și actuali pentru știința și practica infodocumentară a fost extinsă prin selectarea și adunarea materialelor din alte surse (dicționare, monografii, manuale, articole etc.). Termenii din domeniul informaticii sunt incluși în mod selectiv, în funcție de importanța lor pentru specialiștii din biblioteci în scopul înțelegerii și folosirii

---

oportunităților oferite de Web 2.0, Web 3.0, Biblioteca 2.0 etc., precum și în procesul de utilizare a calculatorului. Articolele dicționarului vor fi completate și actualizate pe parcurs.

Dicționarul poate fi util pentru bibliotecari și alți profesioniști din domeniul infodocumentar, doctoranzi, masteranzi, studenți, precum și pentru specialiști din alte domenii adiacente.

WORKSHOP-UL „GET READ. PUBLISH WITH SPRINGER”

JANNA NIKOLAEVA

BȘC „Andrei Lupan”

Pe data de 31 octombrie 2013 în cadrul Salonului de Carte Științifică și Didactică, ediția a II-a (Chișinău, BȘC „Andrei Lupan” a AȘM), editura Springer a organizat workshop-ul *Get Read. Publish with Springer* (Citește. Publică cu Springer) în domeniul publicării lucrărilor științifice. În cadrul acestui workshop au fost abordate următoarele teme: *Scurtă introducere în istoria și strategia Springer* (autor: dr. Frans Lettenstrom, Frans.Lettenstrom@springer.de) și *Cum se scrie un articol pentru a fi publicat în revista științifică. Servicii pentru autor: Sprijinul când publicați cu Springer* (autor: dr. Prashanth Mahagaonkar, prashanth.mahagaonkar@springer.com).

Dr. Frans Lettenstrom a trecut în revistă, în contextul istoric, dezvoltarea publicării științifice evidențiind etapele ce au marcat evoluția companiei *Springer Science+Business Media* de la fondarea ei din 10 mai 1842 de către Julius Springer până în prezent. De asemenea, a fost realizată o analiză comparativă cu alte state (europene, baltice, CSI) privind starea publicării științifice a cercetătorilor din Republica Moldova în revistele științifice evaluate inter pares (peer reviewed) pe baza datelor scientometrice (număr de documente (producția științifică), număr de documente citate, număr de autocitări, număr de citări pe document, indexul H Hirsh) realizate de *SCImago Research Group* care acoperă perioada 1996-2012. Analiza bazată pe *SCImago Journal & Country Rank* arată ca Republica Moldova se situează pe poziția 97 din 238 de țări privind numărul de documente citate (Georgia – locul 85, Letonia – 74, Estonia – 64, Lituania – 59, Bulgaria – 50, România – 41, Ucraina – 38, Ungaria – 37, Polonia – 19, Rusia – 12). În încheiere Frans Lettenstrom a propus prezentarea succintă a bazelor de date: Springer Protocols, Springer Images, zbMATH, Springer Materials și SpringerReference.

În partea a doua a seminarului *How to write for and Get Published in Scientific Journals*, Prashanth Mahagaonkar, doctor în economie, editor în domeniul *Business & Economics* al companiei Springer, a prezentat strategia elaborării articolelor științifice publicabile în reviste științifice internaționale. Prezentarea a fost structurată în patru secțiuni:

1. Publicare științifică;
2. Înainte de a începe;
3. Structura manuscrisului;

4. Sugestii și sfaturi (Hints and tips).

În compartimentul „Publicare științifică” au fost discutate următoarele aspecte: scopul publicării (De ce trebuie să publici? – Why publish?); limbajul publicării (publicarea în engleză); termenii pentru publicare; evaluarea inter pares (recenzarea).

Scopul principal al publicării științifice este de a face schimb de idei și de experiențe la nivel global. Diseminarea rezultatelor cercetării joacă un rol esențial în progresul științei. Se consideră că cercetarea nu este completă până când nu a fost publicată. Publicarea în limba engleză, fiind limbă de largă circulație internațională, deschide accesul cercetătorilor din alte țări la informație, extinde baza de cunoștințe în domeniu, oferă noi oportunități de colaborare, sporind astfel reputația cercetătorului la nivel internațional. Perioada de la prezentarea manuscrisului la editură până la publicarea articolului poate dura de la 3 la 12 luni, depinzând de mai mulți factori: articolul poate fi respins de către editor (procedură numită rapid rejection – respingere rapidă) sau editorul trimite manuscrisul experților din domeniu (referenților) pentru evaluarea inter pares (recenzarea). Referenții, la rândul lor, evaluează articolul. Rezultatul acestei evaluări (de tip acceptat/respins/revizuit) este comunicat de către editor prin poșta electronică. Respingerea și revizuirea sunt părți integrante ale procesului de recenzare. Cerințele de bază din partea editorului revistei și recenziilor pentru un articol științific sunt următoarele: noutatea ideilor exprimate; rezultate originale, neabordate anterior; interes suficient de larg pentru audiența-țintă a revistei; limba engleză clară și concisă.

Secțiunea „Înainte de a începe” a workshop-ului evidențiază cinci puncte-cheie ale fazei preliminară de elaborare a manuscrisului:

- Lectură/Documentare – studierea lucrărilor din domeniu; determinarea celor mai influente lucrări în domeniu; identificarea lacunelor;
- Subiecte fierbinți (*Hot topics*) – pot fi descoperite în disputele științifice, prin comunicarea cu alți cercetători și participarea la forumuri științifice (conferințe, congrese), prin studierea lucrărilor de sinteză, editorialelor și comentariilor din revistele științifice, constatările inexplicabile;
- Design experimental – ipoteze sau întrebări de cercetare; metode și tehnici de cercetare; rapoarte detaliate ale datelor experimentale sau de laborator; date statistice;
- Alegerea revistei – trebuie să se ia în considerare factorii de impact al revistei, indicatorii de impact (SJR – SCImago Journal Rank; SNIP – Source Normalized Impact per Paper; descărcări (*downloads*); citări (*citations*)), audiența-țintă, scopul și obiectivele, tipurile de publicații, periodicitatea, disponibilitatea de acces deschis sau abonare, prețul.

- Etică – din punct de vedere etic sunt nedorite sau interzise: prezentarea simultană a articolului în mai multe reviste, plagiatul, fabricarea și falsificarea datelor, conflictul de interese.

A treia secțiune a workshop-ului a fost dedicată structurii manuscrisului. În detaliu au fost discutate toate paragrafele articolului științific. IMRAD se consideră cea mai proeminentă normă pentru un articol științific. Articolele originale sunt de obicei structurate în această ordine de bază: Introducere – Metode – Rezultate– Discuții (**i**ntroduction, **m**ethods, **r**esults and **d**iscussion (IMRAD)). De asemenea, un articol științific are titlu, rezumat (*abstract*), cuvinte-cheie (*keywords*), referințe bibliografice (*references*), adresarea mulțumirilor (*acknowledgments*). Pentru claritate și coerență maximă se recomandă elaborarea manuscrisului în ordinea următoare: metodele și rezultatele se descriu în timpul cercetării; titlul, introducerea și discuțiile se alcătuiesc după alegerea revistei de publicare; abstractul se scrie în ultimul rând.

Titlul trebuie să exprime într-o formă succintă și clară subiectul principal al manuscrisului, evitând termeni de jargon, abrevieri și acronime.

În elaborarea rezumatului trebuie de luat în considerare că majoritatea cercetătorilor vor citi doar această parte a articolului. Un rezumat bun este concis (100-300 de cuvinte), descrie problema abordată (1-4 propoziții), specifică natura, ipotezele și obiectivele studiului (1-4 propoziții), descrie metodele folosite (1-2 propoziții, evitând detaliile), rezumă rezultatele principale (1-3 propoziții), oferă concluzii semnificative (propoziție finală). Nu se recomandă utilizarea abrevierilor și referințelor bibliografice în cadrul rezumatului.

Introducerea descrie cadrul științific general al lucrării, ipotezele, problemele abordate și importanța lor.

În cadrul paragrafului „Materiale și metode” al articolului științific se prezintă metodologia cercetării: metodele, cadrul experimental, materialele, tehnicile și tehnologiile, datele statistice etc. utilizate în cadrul cercetării. Metodele noi trebuie descrise suficient de detaliat pentru ca orice alt cercetător (grup de cercetare) va fi capabil de a reproduce sau de a verifica această investigație/experiment obținând practic aceleași rezultate. În prezentarea metodelor de cercetare se recomandă folosirea timpului trecut. Subtitlurile trebuie să fie formulate clar.

În descrierea rezultatelor cercetării se insistă utilizării asupra subtitlurilor; se recomandă folosirea timpului trecut; rezultatele nu se discută ci numai se prezintă faptele; rezultatele pot fi prezentate în mai multe forme (imagini, grafice, tabele, diagrame, text, date statistice); atunci când se referă la desene

și tabele, trebuie utilizat timpul prezent; imaginile și tabelele sunt foarte eficiente și trebuie însoțite de legende clare, evitând suprapunerea cu textul.

Rolul paragrafului „Discuții” este de a interpreta și compara rezultatele: rezultatul principal întotdeauna se oferă primul; pot fi extrase principalele concluzii ale cercetării; se indică implicații și aplicații posibile ale rezultatelor obținute.

Lista referințelor bibliografice se alcătuiește conform unui anumit stil (Harvard, Vancouver etc.), care este, de obicei, determinat în rubrica „Reguli pentru autori”. Se recomandă utilizarea software-ului de management al referințelor bibliografice, de exemplu, RefWorks, EndNote, Mendeley, Zotero etc.

În cadrul discuțiilor „Hints and tips” al seminarului au fost abordate teme precum comunicarea clară, limbajul, conținutul scrisorilor de intenție/motivație, răspuns la comentariile referențelor.

În cadrul seminarului au fost precizate beneficiile comunității științifice în creație și dezvoltare a cercetării științifice. Subiectele dezbătute în cadrul workshop-ului prezintă un interes deosebit pentru comunitatea științifică, în special pentru tinerii cercetători, doctoranzi, studenți, precum și pentru activitatea metodologică și de asistență informațională a bibliotecarilor bibliotecilor științifice, specialiștilor din domeniul științei informării.

ANIVERSAREA BIBLIOTECII CU CONSTANȚA ABĂLAȘEI-DONOSĂ

ANA BRĂIESCU

BȘC „Andrei Lupan”

În cadrul Salonului Internațional de Carte Științifică și Didactică, desfășurat în perioada 28 octombrie – 1 noiembrie 2013, a fost vernisată expoziția de grafică a personalității Constanța Abălașei-Donosă cu genericul *Aniversarea Bibliotecii Științifice „Andrei Lupan”* care a cuprins următoarele lucrări: *Mihai Eminescu, Veronica Micle-Eminescu, Grigore Vieru, Ion Creangă, Adrian Păunescu, Andrei Lupan, Ștefan cel Mare, Alexandru cel Bun – bunicul lui Ștefan Cel Mare, Biblioteca Științifică „Andrei Lupan”* ș.a.

Pe parcursul desfășurării lucrărilor salonului, ne-au bucurat vizitele colective ale elevilor liceului *Nicolae Sulac*, Liceului Academiei de Științe a Moldovei, studenților de la Colegiul de Medicină, Universității de Stat, Universității Academiei de Științe, care au avut posibilitatea să admire și lucrările în grafică ale Constanței Abalașei-Donosă. Exprimarea autoarei prin arta de a picta a oferit cititorilor o viziune mai accesibilă și atractivă de promovare a poeziei eminesciene (*Sara pe deal, Luceafărul, Floare albastră* ș.a.).

Membrii cenaclului *Grigore Vieru*, LAȘM, au avut o ședință extra muros în cadrul căreia, invitatul special Constanța Abalașei-Donosă a prezentat cartea *Avem nevoie de Eminescu* (editura Nico, Târgu Mureș, 2013).

În cuprinsul cărții găsim grafică de cărți poștale: *Veronica Micle-Mihai Eminescu, Casa Memorială Eminescu (Ipotești, Botoșani), Mihai Eminescu o întâlnește pe Veronica Micle la Viena (1872–2012, 140 de ani), Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Garabet Ibrăileanu, George Călinescu*.

În lucrările Constanței descoperim scriitori români reprezentați în grafică și acuarelă: Ion Creangă, Nichita Stănescu, Grigore Vieru, Ion Ionescu-Bucovu, Nicolae Labiș. La 20 iulie 2013 Adrian Păunescu ar fi împlinit 70 ani, pentru această aniversară artista a realizat o carte poștală, grafică în peniță pe care a dăruit-o bibliotecii:

„Nu-ți voi mai căuta pașii
pe-ncurcatele cărări
și nici glasul să-ți aud
tremurând din depărtări...”

Laureată a zeci de concursuri naționale, Constanța Abălașei-Donosă face grafică, pictează și scrie de mai bine de trei decenii. Lucrările artistei se găsesc în colecții din România, Franța, SUA, Canada, Grecia... și în colecțiile Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a AȘM. Grafician, pictor și scriitor, Constanța Abălașei-Donosă este o creatoare înzestrată cu aptitudini multiple. Dacă prin arta sa aduce sărbătoare în sufletele publicului, atunci și admirația lor o motivează de a crea noi lucrări.

Născută în Brăila, a copilărit în Scorțaru Nou de pe Valea Buzăului. A studiat la Liceul de Cultură Generală nr. 5, (1969–1973) în paralel cu Școala Populară de Artă, la clasa de pictură a profesorului Vespasian Lungu.

În cei 37 de ani de muncă a realizat 130 de participări la expoziții colective în România, Franța și Turcia și peste 35 de expoziții personale. A făcut grafică pentru 15 cărți, în țară și în străinătate. Pentru ea pictura și grafica sunt „esența exprimării credinței în valorile naturii, în echilibrul și armonia ce o definește în viață” – spune Constanța Abălașei-Donosă. Gustul pentru artă i-a fost insuflat de prietenul său din copilărie, artistul plastic Ion Gâță. A copilărit cu I. Gâță pe aceeași stradă. L-a admirat când era la școală, ca mai apoi să-i fie un îndrumător. Le reușește pe toate, fiindcă o face cu multă dăruire și suflet, dar este o muncă care cere mult timp și forță: „Când faci ceea ce îți place, răstorni munți, căci nu există bariere, însă trebuie și să te mai sacrifici. Renunț la foarte multe lucruri, chiar și munca în gospodărie mi-o programez foarte bine, în așa fel încât să am timp să pota picta. Lucrez poate opt, zece ore pe zi, timpul este drămuț. Nu risipesc nicio secundă, mă organizez cât pot de bine” – spune ea într-un interviu. Personalitatea artistei este definită prin tot ce implică arta... Îi place să călătorească și, de fiecare dată când este invitată, vine cu plăcere. Chișinăul a fost și el immortalizat în lucrările sale, în special străzile și clădirile istorice ale orașului.

O caracterizează punctualitatea, dragostea pentru ce face și pentru cine face – Măria sa – publicul care o admiră și o prețuiește. Este atentă la ceea ce spune, este comunicabilă, are priză la public, îi plac copiii și adolescenții, fiindcă afară de lucrările pe care le-a adus și le-a dăruit cu plăcere, a împărțit și bomboane vizitatorilor-copii, aidoma unei adevărate zâne a frumuseții și tandreții românești.

Îi place mult lumea cultă și bine educată, displace minciuna, ranchiuna, îngâmfarea: „Nu-mi plac oamenii care nu sunt ce vor să pară a fi, cei care își schimbă orientarea pentru a obține anumite interese”.

Membră a Cenaclului Uniunii Scriitorilor, Filiala Brăila – Galați, Constanța Abălașei-Donosă a publicat până acum șase volume: patru de poezie și două de proză memorialistică. Este membru în Liga Scriitorilor din România – Filiala București, condusă de poeta și prozatoarea Elisabeta Iosif. Debutază în anul 1970, la revista *Convorbiri literare*. Publică în revistele

literare *Luceafărul* (1982), *ExLibrisul Românesc de la Oradea*, condusă de prof. dr. Constantin Mălinaș, *Țara Fagilor* (Suceava, 2005). A apărut în antologiile literare *Din Vadul Chiralinei*, autori prof. Constantin Gherghinoiu și prof. Ioan Munteanu (proză și poezie, Brăila, Ex Libris, 2005) la aceste două volume a făcut grafică portretistică a scriitorilor, peste 125 de portrete în peniță.

Prima apariție editorială este în anul 1999, cu cartea de poezii *Sonate*, editată de la ed. Evrika. Apar apoi *Anotimpuri pentru prietenii mei* (poezie, 2002), *Amintiri, dragi amintiri ...* (proză memorialistică); *Amintiri care nu mor* (2002); *Proză scurtă* (2005); *Epistole și Flori* (poezie, 2007); *La ușa iubirii* (2009); *Poezii pastelate* (2011).

Poezia pe care o scrie este rodul unor meditații sentimentale, în care poeta nu-și exprimă amarul sau sentimentul de neliniște și necaz, ci sentimentul de gingășie și liniște... acea gingășie primară. Poeziile sale par mai degrabă niște scrisori, cum apar în antichitate, scrise pe aripi de fluture, sau cele din evul mediu, scrise pe frunza de arcan, peste care se aștern fulgii de nea. Mărturisirile din poeziile sale sunt niște trăiri similare cu cele din scrisorile de dragoste; ele nu sunt mărturisiri de păcate, ci mărturisiri de doruri pe care nu i le știe nimeni, trăite într-un univers agreabil, protejat uneori de furtunile care sunt stârnite de timp.

Poezia sa este plină de culoare, asta datorită faptului că este și pictor. „Toamna are culoarea copacilor”, cum spune poeta, culori ce se pierd în tablourile sale de albastru, de verde, de brun. Poeziile sale sunt asemeni unui univers agreabil, extrem de interesant. Nu sunt niște explozii pline de genialitate... sunt niște scrisori, pe care citindu-le, gândul te duce la meditație, la reflecție și pioșenie, lucru greu de realizat!

Toate cărțile scrise de Constanța Abălașei-Donosă merită a fi citite, autoarea câștigând admirația și pretuirea noastră. (*Poet, Emilian Marcu, Iași 8 nov. 2012*). Despre activitatea literară a Constanței Abălașei-Donosă au scris: Ion Popescu-Sireteanu, scriitor cunoscut la Iași; Constantin Mălinaș, în revista *ExLibrisul Românesc de la Oradea*; poetul brăilean Aurel M. Buricea, în cartea sa *Poete brăilene*; Constantin Gherghinoiu, Cezarina Adamescu, Dan Bistricean, Dumitru Anghel, precum și poetul și criticul Nicolae Băciuț, la revista *Vatra-veche*.

Această toamnă ne-a adus în dar multe noutăți editoriale, prin intermediul lor am cunoscut multă lume bună care au devenit prietenii bibliotecii. Sperăm ca anul viitor, toamna va veni cu daruri mai mari și la fel de valoroase ca cele de anul acesta.

**VASILE BADIU: REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.
VARIANTĂ COMPLETATĂ**

(26.IX.1933–29.V.1994)

ION ȘPAC

BȘC „Andrei Lupan”

Îl țin minte de prin coridoarele Universității, unde-și făcea studiile. Atrăgea atenția nu atât prin făptura sa, cum se zice: „Nici nalt și nici jos, cum e omul mai frumos”, cât prin firea-i deschisă și deosebita-i comunicativitate pentru un student de la anul întâi. Fața-i trăda, pentru început, un pic de sfială, însă când scotea prima-i vorbă, observai sinceritatea, bunăvoința și dorința lui de a comunica. De la prima conversație rămâneai cu un sentiment de simpatie față de tânărul căruia îi spune Vasile Badiu. Asta-i impresia pe care mi-a produs-o Vasile Badiu, studentul anilor 1954–1955, rămasă neschimbată până în prezent. De câte ori îl întâlneam, permanent avea ce spune, de fiecare dată ceva nou, inedit.

S-au scurs de atunci mulți ani, zeci de ani! Și iată-ne ajunși în toamnă, la frumoasa vârstă de 60 de ani. Și, întrucât toamna se numără bobocii, îndrăznim să aruncăm o privire retrospectivă asupra operei impunătoare a harnicului cercetător.

S-a născut la 26 septembrie 1933, într-o familie de țărani din satul Măgurele, raionul Ungheni. În 1954 a absolvit școala medie nr. 4 din Chișinău și își continuă studiile la Facultatea de Istorie și Filologie, secția de limbă și literatură moldovenească a Universității de Stat din Chișinău (1959). Încheindu-și studiile, a fost repartizat la școala de opt ani din satul Borogani, raionul Comrat. Aici practică pedagogia până în anul 1964, trecând concursul, este angajat în calitate de colaborator științific la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei. După divizarea Institutului de Limbă și Literatură își continuă activitatea în calitate de șef de grupă la secția literatură contemporană în cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară.

Colaborează la periodicele republicane cu articole de critică și istorie literară, cronici teatrale, recenzii la noutățile editoriale din republică. Trecând cu serviciul pe tărâm științific, tânărul literat își aprofundează insistent cunoștințele în domeniul teoriei și metodologiei literare, își lărgeste simțitor aria intereselor sale creatoare. Pe parcursul a zeci de ani el este preocupat de

studierea procesului literar actual, însă concomitent activează cu aceeași ardoare și cunoștință de cauză în domeniul moștenirii clasice, abordează probleme de teorie și istorie literară, publică permanent cronici și studii teatrale. Mulți ani la rând a studiat diverse aspecte ale problemei tradiției și inovației în literatură. El vorbește cu inspirație despre specificul și viziunea internațională în opera literară, despre eroul tradițional în ipostaze noi, despre tradițiile eminesciene și neculceene în literatura națională, despre tradiții naționale și spirit internaționalist etc. Ilustrează de fiecare dată tezele teoretice cu momente din literatura noastră clasică și contemporană, cât și cu pasaje elocvente din cea universală, demonstrând în felul acesta continuitatea de idei și sentimente în opera artistică.

Dar criticul nu se limitează la tratarea problemelor teoretice. El are succese elocvente în studierea în ansamblu a operei unor scriitori de largă respirație cum au fost Andrei Lupan, Nicolai Costenco, Bogdan Istru, Vlad Ioviță, Gheorghe Madan, Constantin Stere ș.a. Lui îi aparțin o serie întreagă de portrete literare: George Meniuc, Gheorghe Malarciuc, Petrea Darienco, Pavel Boțu, cât și analize serioase cu privire la unele opere concrete sau la câteva scrieri legate prin temă, gen etc.: „Retrospectivă și actualitate în lirica de război a lui Em. Bucov”, „Răzvan și Vidra – capodoperă a dramaturgiei moldovenești”, „Дмитрий Кантемир – литературный герой”, „Dramaturgia și arta scenică” ș.a. Prestigioasă este activitatea lui V. Badiu în domeniul criticii literare și teatrale. Criticul a publicat un număr mare de recenzii și cronici literare privind opera scriitorilor: Ana Lupan, Gheorghe Malarciuc, Serafim Saka, Haralambie Corbu, Simion Cibotaru, Petrea Cruceniuc, Petrea Darienco, Constantin Popovici, I. Gheorghită, I. C. Ciobanu, Pavel Boțu, S. Lesnea, precum și cronici teatrale după scrierile lui V. Alecsandri, I. Creangă, D. Matcovschi, I. Druță etc.

În ultimii ani prin excelență este preocupat de reabilitarea și reîntoarcerea în circuitul literar al scriitorilor basarabeni din perioada interbelică. Astfel, sub îngrijirea lui, au apărut edițiile: „Văzute și trăite” de Gh. V. Madan, „Confesiuni lirice” de Magda Isanos, „Preludiu” și „În preajma revoluției” de Constantin Stere ș.a. A semnat zeci de articole despre scriitori consemnați precum și despre Olga Crușevan-Florescu, T. Hasdeu, Pan Halippa, Sergiu Cujbă, Ștefan Ciobanu, Ion Buzdugan, Valeriu Ciobanu, Mihail Curicheru, Linda Dimitriu ș.a.

În lumea învățământului public V. Badiu este cunoscut ca autor de manuale pentru literatura națională (clasele VIII, IX, X aflate în uz între anii 1967–1977) și publicistică pedagogică („Îndrumări privind predarea poeziilor lui T. G. Șevcenko”, „Învățător, poet, ostaș”: S. Mospan, „Poet și cetățean: Andrei Lupan” ș.a., cât și prin prelegerile sale în fața profesorilor de limbă și literatură națională în cadrul Institutului de perfecționare a cadrelor

pedagogice. Numele de familie al savantului este înscris și printre autorii „Istoriei literaturii moldovenești” (Vol. 3, Partea 1).

Din cele relatate se vede limpede cât sunt de diverse interesele de creație ale cercetătorului și cât este de rodnică activitatea lui. Cele peste 300 de documente: cărți, studii, articole, cronică și recenzii publicate în diverse culegeri, reviste și ziare, cât și cele peste 50 de articole plasate în enciclopediile: „Enciclopedia Sovietică Moldovenească”, „Literatura și arta Moldovei”, „Краткая Литературная Энциклопедия”, cât și în enciclopediile din Belarus, Ucraina, Lituania etc. îmbrățișează o mulțime de aspecte ale realității literare atât din Moldova, cât și din lumea exterioară.

De notat că scrierile lui Vasile Badiu, prin limba neaoșă, prin argumentarea științifică și profesionalitatea lor, sunt accesibile și utile tuturor categoriilor de cititori, de la elevi până la cei mai pregătiți specialiști.

S-a stins din viață la vârsta de 61 de ani neîmpliniți (29 mai 1994). Satul din Măgurele, satul de baștină a protagonistului, precum și strada din cartierul Poșta Veche din Chișinău, îi poartă cu cinste numele. Să trăim și să-l pomenim!

A se consulta și BIBLIOGRAFIA selectivă a scrierilor lui V. Badiu. (Revistă de lingvistică și știință literară. – 1993. – Nr 6. – P. 98).